

Język polski

Agnieszka JAROSZ-MAZUREK

Agata WODZIŃSKA

Dorota ŻBIKOWSKA

przewodnik metodyczny
dla klasy szóstej
szkoły podstawowej

© Copyright by Wydawnictwo Edukacyjne Wiking Sp.j.

Projekt okładki	Andrzej Bogusz
Redakcja techniczna i skład	Katarzyna Poprawska-Borowiec, Agnieszka Wilczewska
Korekta	Anita Mielczarek

ISBN 978-83-88323-33-1

Wrocław 2014
Wydanie pierwsze

Korespondencję i zamówienia prosimy kierować pod adresem:

Wydawnictwa Edukacyjne WIKING

54-618 Wrocław, ul. Słonimska 23

tel./fax: 71 374 20 64, 71 351 60 33

infolinia: 801 358 008

Kontakt za pomocą mediów elektronicznych:

e-mail: wydawnictwa@wiking.com.pl

strona internetowa: www.wiking.com.pl

Druk i oprawa:

Drukarnia i Oficyna Wydawnicza „Signum”

ul. Kresowa 4, 56-400 Oleśnica

WSTĘP

Liczne publikacje metodyczne ostatnich lat przeobraziły spojrzenie nauczycieli na proces dydaktyczny i dostarczyły wielu pomysłów do jego uatrakcyjnienia. Niniejsza publikacja czerpie z tych pomysłów pełnymi garściami. Zamieszczone w niej projekty są próbą zastosowania podsuwanych metod, działań, ćwiczeń na konkretnych tekstach z bogatej oferty podręcznika „Wyspy szczęśliwe” dla klasy szóstej szkoły podstawowej. Propozycje realizacji lekcji są zapisane w punktach ze skromnym komentarzem. Maksymalny skrót konspektu otwiera furtkę nauczycielowi do własnej inicjatywy i tym samym zrywa z głębokim uzależnieniem nauczyciela od gotowych interpretacji, czy miniwykładów podsuwanych do wygłoszenia przed uczniami na lekcji.

Przygotowując ten zbiór propozycji metodycznych, wyszłam z założenia, iż konspekt nie może ingerować w sposób, w jaki nauczyciel steruje przebiegiem zajęć, kieruje dyskusją i omawia wyniki wypracowanego zadania. Nauczyciel może to zrobić według własnego pomysłu i zawsze w odniesieniu do możliwości konkretnego zespołu. Niektóre proponowane zadania są ambitne, inne są zabawą, a ich realizacja nie zawsze musi przynieść wytwory o wymiernej wartości. Lekcje te służą przede wszystkim stymulowaniu twórczości i myślenia dywergencyjnego, rozbudzaniu wyobraźni czy pokazywaniu nietypowej perspektywy omawianego utworu. Wszystkie proponowane tu zajęcia były testowane na uczniach moich klas i żadne z proponowanych tu zadań nie spotkało się ze strony uczniów z brakiem zainteresowania, niezrozumieniem czy odmową wykonania. Jak więc sądzę, mogą zostać wdrożone bez większego ryzyka niepowodzenia w różnych zespołach klasowych.

BIBLIOGRAFIA:

- Robert J. Sternbeg, Louise Saper-Swerling, *Jak nauczyć dzieci myślenia*, Gdańsk 2003
- Mel Silberman, *Uczymy się uczyć*, Gdańsk 2005
- Edward Nęcka, *Trening twórczości*, Gdańsk 2005
- Stephen Bowkett, *Wyobraź sobie, że...*, Warszawa 2000
- Cathy Miyata, *Mów śmiało*, Gdańsk 2005
- Maria Braun-Gałkowska, *W tę samą stronę*, Warszawa 1994
- Kelly Gallagher, *Jak zachęcać do czytania*, Gdańsk 2007
- Przemysław Bąbel, Marzena Wiśniak, *Jak uczyć, żeby nauczyć*, Warszawa 2008

PROJEKTY

Propozycje opracowania wybranych tekstów z podręcznika

PROJEKT 1

Vincent van Gogh „Pierwsze kroki”, podręcznik, str. 14

Cele:

opisywanie zmysłowej strony rzeczywistości; bogacenie słownictwa, które na ogół zdominowane jest przez pojęcia abstrakcyjne; rozwijanie wyobraźni; integracja grupy; pisanie i mówienie.

Materiały:

czyste kartki; należy pamiętać, aby na tablicy zapisać wskazówki do ćw. 5.

Przebieg zajęć:

1. Wykonanie ćwiczenia, które pozwala na przemyślenie swoich doświadczeń. Nauczyciel proponuje uczniom opisanie wydarzenia z przeszłości na jeden wybrany temat:

„Pierwszy dzień w szkole”.

„Pierwsza jazda na rowerze, nartach”.

„Pierwsza jedynka w szkole”.

„Pierwszy zawód w przyjaźni, miłości”.

Polecenie:

Napisz w kilku zdaniach swoje przeżycia związane z wybraną sytuacją, ale tak, jakby to stało się „tu i teraz”. Swoją wypowiedź zapisz w czasie teraźniejszym, wtedy odczucia są świeższe i wyraźniejsze, np. opisywanie pierwszego dnia w nowej szkole mogłoby się zacząć tak:

Stoję przed całą klasą na środku sali, wszyscy patrzą na mnie, nauczyciel głośno wypowiada moje imię...

2. Odczytanie kilku prac przez dzieci i dzielenie się emocjami – zazwyczaj powracają silne uczucia, dzieci ożywiają się, przywołując dawne chwile.

3. Wykonanie ćwiczeń 1–5 z podręcznika, str. 14.

4. Nauczyciel proponuje kolejne zadanie odwołujące się do wspomnień. Praca w parach. Uczniowie ustalają, kto pierwszy opowiada, a kto słucha. Opowiadający ma za zadanie wyobrazić sobie albo przypomnieć „coś”, co było bardzo ładne. Może to być przedmiot, pejzaż, osoba, scena z filmu. Trzeba opowiedzieć o tym bardzo dokładnie – tak, aby słuchający też miał wrażenie, że jest to bardzo MIŁE. Celem ćwiczenia jest wywołanie przyjemnego wrażenia, „nastroyenie się” na coś przyjemnego. Opowiadanie musi mieć charakter „plastyczny”, dlatego należy mówić o kolorach, zapachach, dźwiękach i innych walorach zmysłowych. Te wskazówki muszą być koniecznie zapisane

na tablicy, aby opowiadający mógł się nimi kierować. Należy unikać ogólników: „to było niesamowite”. Ostatni warunek: opowiadający i słuchający muszą mieć **zamknięte oczy**. Potem następuje zamiana ról.

PROJEKT 2

Mieczysław Jastrun „Buciczki”, podręcznik, str. 15

Cele:

utrwalenie pojęć symbolu i atrybutu; precyzowanie opisów; wyciąganie wniosków; selekcja pomysłów; uzasadnianie; wzmacnianie samoświadomości poprzez tworzenie znaku wizualnego; różne formy przekazu.

Materiały:

rekwizyty – anielskie skrzydła, biała bluzka, czarna peleryna, rogi, berło, korona, ogon diabelski, czarna peruka.

Przebieg zajęć:

1. Praca w grupach. Uczniowie dostają do opisanego obiektu i trzymają jego nazwę w tajemnicy przed innymi grupami. Obiekty: but, długopis, kubek, rower. Uczniowie wypisują wszystkie jego funkcje, nawet te najdziwniejsze. Następnie wymieniają się opisami obiektów z innymi grupami, których zadaniem jest narysowanie tego obiektu na podstawie przedstawionych opisów tak, aby spełniał wszystkie wymienione funkcje. Kartki i rysunki wracają ponownie do macierzystej grupy. Dyskusja, które cechy z zapisanych rzeczywiście były istotne, a które nieważne, zbędne.
2. Odczytanie wiersza ze str. 15.
3. Wykonanie ćwiczeń 1–4 z podręcznika (str. 15–16).
4. Opowiadanie o butach z obrazu – ćw. 5 (str. 16).
5. Nauczyciel prosi uczniów, aby powiedzieli, na jakich przedmiotach szkolnych używa się symboli, do czego one służą, w czym są pomocne (matematyka, przyroda itp.)
6. Nauczyciel prosi dwie chętne osoby o to, aby ubrały przygotowane przebranie. Jedna osoba zakłada skrzydła i białą szatę, a druga ogon, rogi i perukę. Pozostali zgadują: anioł i diabeł. Kolejna przebieranka tych samych uczniów: pierwszy – berło i korona, a drugi – czarna szata i różdżka. Uczniowie zgadują: król i czarownica. Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że szybkie rozpoznanie osób było możliwe dzięki atrybutom. Choć były to te same osoby, to bez problemu rozpoznałyśmy, kogo przedstawiają. Nie odezwali się do nas ani słowem, a dzięki znajomości atrybutów przypisywanych tym postaciom, wiedzieliśmy od razu, o kogo chodzi. Potem nauczyciel wyjaśnia pojęcie symbolu, odwołując się do tych najbardziej rozpoznawalnych, np. pszczoła symbolem pracowitości itd. Krótkie omówienie tematu atrybuty i symbole.

Na tym ćwiczenie można skończyć, ale dla bardziej dociekliwych można przynieść albumy malarskie i zabawić się w „łamanie szyfrów”, czyli odnajdywanie atrybutów na reprodukcjach i interpretowanie treści na nich przedstawionych. Ciekawie też wypada wycieczka do Muzeum Narodowego. Przykładem inspirującej wystawy jest galeria sztuki śląskiej we wrocławskim Muzeum Narodowym na I piętrze, gdzie eksponowane są rzeźby apostołów (dzieci chętnie ich rozpoznają), lub obrazy eksponowane na tym samym piętrze (dzieci rozpoznają na obrazach symbole: cytryna, jabłko, pies, inne zwierzęta, korona itd.).

7. Puszczamy wodze fantazji – czego symbolem mogłyby być:

OKO, RĘKA, MIECZ, BUT?

8. Zaprojektuj osobiste logo. Jeśli dzieci nie wiedzą, czym jest logo, można im zademonstrować plansze najbardziej rozpoznawalnych firm i ich znaków.

9. Prezentacja plansz, omówienie.

PROJEKT 3 (2 godziny lekcyjne)

Kraina dróg, podręcznik, str. 18

Cele:

poznanie potrzeb i oczekiwań uczniów; rozwijanie myślenia; zaciekawienie.

Materiały:

kserokopia załącznika nr 1 i załącznika nr 2 w trzech egzemplarzach.

Przebieg zajęć:

1. Nauczyciel daje uczniom do przejrzania kartkę, na której wypisane są „problemy”.

Załącznik nr 1

- Co to jest droga?
- Z czego zbudowane są drogi?
- Ujęcie problemu drogi w poezji.
- Motyw drogi w słynnych powieściach.
- Złote myśli związane z drogą.
- Najczęstsze metafory drogi.

Nauczyciel zwraca się do uczniów z prośbą, aby postawili krzyżyk przy tym problemie, który ich zdaniem jest interesujący. Kiedy kartka obiegnie wszystkich uczniów, nauczyciel krótko opowiada o wybranych przez uczniów zagadnieniach. Jest to

krótkie ćwiczenie na zaangażowanie uczniów w temat lekcji, a przyniesienie różnych książek, plansz, antologii dodatkowo poszerzy uczniom spojrzenie na różne aspekty tego samego zagadnienia, co może ułatwić w przyszłości dostrzeganie kontynuacji i nawiązań w tematach, motywach literackich itp.

2. Wykonanie ćwiczeń z podręcznika.

3. Na zakończenie – praca w trzech grupach.

Załącznik nr 2

Opiszcie wspólnie, oddając wrażenia wzrokowe, słuchowe, zapachowe i czuciowe, **podróż:**

Grupa 1

Kropki wody z deszczu w cyklu obiegu wody w przyrodzie.

Grupa 2

Monety z rąk do rąk.

Grupa 3

Muchy przez mieszkanie (i śniadanie).

Przykładowe prace uczniów:

Pusty pokój z otwartym oknem. Cisza w nim panująca jest na swój sposób lekko przerażająca. Z ulicy nie dociera żaden szum. Wtem przez okno wlatuje małe stworzenie. Niegroźne, z maleńkimi skrzydełkami. Wraz ze swoim przybyciem zagłusza ciszę. Czarny owad – zwany muchą – lata po pokoju i siada na wszystkim. Na drewnianym stole, na krawędzi szklanki, a także zatrzymuje się na firance. Pociera swoje drobne kończyny jedna o drugą. Przemierza niezbyt jeszcze dobrze znane pomieszczenie, wydając przy tym irytujące dla większości brzęczenie. To tylko kwestia czasu – czy ona oswoi przestrzeń, czy oni przywrócą ciszę.

Sandra 6 c

Był deszczowy dzień. Malutka kropelka upadła bezszelestnie na ziemię. Była cała obojętna. Delikatnie sturlała się do rzeki przepływającej niedaleko. Pomógł jej w tym przechadzający się po polach wiatr. Kropka wraz ze swoją rodziną wędrowała bez celu w dolinie rzecznej. Słyszała tylko pluski dotaczających się do nich kropelek. Powietrze było rześkie i ciepłe. Na drugi dzień po przebudzeniu zobaczyła, że wciąż jest poobijana. Popatrzyła w górę, oślepił ją potworny błysk. To było słońce. Kropelka poczuła, że coś się w niej zmienia, jest jej gorąco, unosi się w górę. W powietrzu czuć było zapach trawy. Im wyżej się wzbijała, tym głośniejsze stawały się rozmowy ptaków siedzących na czubkach drzew. W końcu znalazła się tak wysoko, że nie było tam nic poza nią i tysiącami, milionami innych kropli. Z dnia na dzień kropka rosła. Aż wkrótce znów spadła na ziemię. Lubiła podróżować.

Agata 6 c

Wysoko nad ziemią tworzą się chmury, krople deszczu są zniecierpliwione. Chcą już spaść i wszystko zmoczyć. Jednak to niemożliwe, bo są zamknięte w gazowej powłoce. Czekają, aż nagle przesywa je ogromny ból. Są wolne. Sąsiadujące chmury pękają jedna po drugiej. Słychać donośny trzask, widać jasne światło. Krople wirują, a podczas majestatycznego spadania w chłodzie, nagle dochodzi cudowne ciepło. Nie szkodzi, że krople znikają, uderzając o ziemię. One wiedzą, że słońce zamieni je w parę wodną i znów będą mogły przeżyć cudowną podróż.

Tomek 6 c

PROJEKT 4

Czesław Miłosz „Ojciec objaśnia”, podręcznik, str. 23

Cele:

kształcenie umiejętności obserwowania i dedukcji.

Materiały:

uczniowie mają za zadanie przygotować 10 ciekawych ilustracji z gazet przedstawiających krajobrazy; duże arkusze papieru; nauczyciel przynosi dowolną mapę.

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu.
2. Wykonanie ćwiczeń 1 i 2 z podręcznika (str. 23–24).
3. Chętni uczniowie mają za zadanie odegranie scenki, w której wcielią się w rolę ojca, a zadaniem klasy będzie odgadnięcie: KIM JEST OJCIEC?

Dziecko 1 – ojciec jest burmistrzem; scenka do odegrania: przedstaw zgromadzonym projekt jakiejś nowej budowli ważnej dla miasta.

Dziecko 2 – ojciec jest nauczycielem; scenka do odegrania: według własnych pomysłów, może np. jakieś narzekania na „dzisiejszą młodzież”.

Dziecko 3 – ojciec jest bezrobotnym; scenka do odegrania: brak ofert w gazetach, niskie wynagrodzenie za oferowaną pracę.

Dziecko 4 – ojciec jest fryzjerem; scenka do odegrania: ojciec oddał nożyczki do ostrzenia, kupił 10 pianek do golenia.

Uczniowie na podstawie monologów ojca próbują odgadnąć jego profesję. Zadaniem aktorów jest zaintrygowanie kolegów, aby trochę pogłowili się przy odgadywaniu.

4. Praca w grupach. Każda grupa otrzymuje fragment pociętej mapy.

Załącznik nr 3

Zadania do pracy w grupie

- Zastanówcie się, jak mógłby wyglądać teren poniżej Waszego fragmentu mapy.
- Dorysujcie i dopiszcie, co widać ze wskazanego punktu na fragmencie mapy.
- Wymyślcie inne nazwy miejscowości, gór w okolicy.
- Uzupełnijcie mapę nowymi symbolami.
- Uzupełnijcie mapę wybranymi ilustracjami z gazet.

Praca samodzielna

Opisz jakiś szczególnie piękny widok z Waszej mapy, który podróżnicy podziwiają. Zaznacz go na mapie. Zrelacjonuj, co ciekawego opowiedziała napotkana po drodze osoba.

Konkurs – która grupa wykonała najciekawszą mapę?

PROJEKT 5

Bułat Okudźawa „Błękitny człowiek”, podręcznik, str. 30

Cele:

spontaniczne zgłaszanie pomysłów, dalsze ich rozwijanie wg zastosowanych kryteriów; twórcze pisanie; zachęta do snucia opowieści; pobudzanie do myślenia; rozmowy o wartościach.

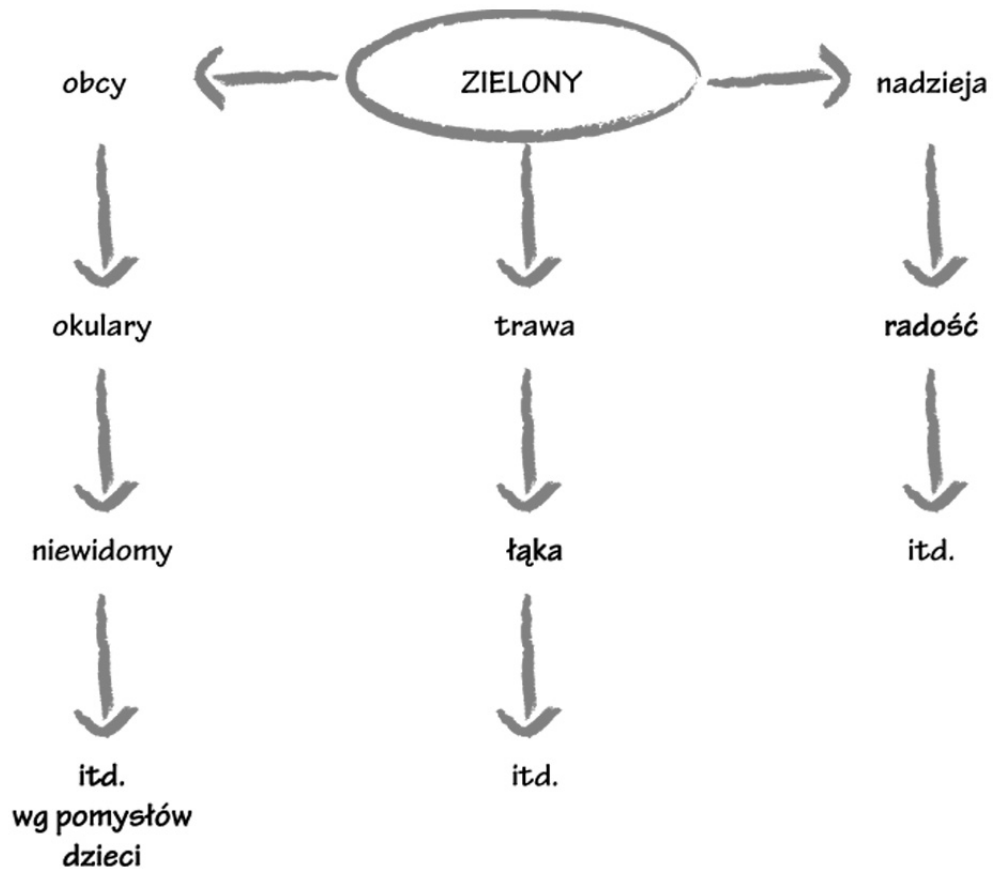
Materiały:

kostki do gry; załącznik nr 4; tabela z załącznika nr 5.

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu.
2. Wykonanie ćwiczeń z podręcznika, str. 31.
3. Wykonanie diagramu sieciowego dla koloru np. zielonego – jest to diagram skojarzeń związanych ze słowem kluczowym, którym tu jest nazwa koloru. Od kolejnych słów odchodzą następne wiązki skojarzeń tworzących sieć. To ćwiczenie pokazuje, jak wiele znaczeń niosą ze sobą kolory, a z drugiej strony może być punktem wyjścia do innych ćwiczeń.

Załącznik nr 4

Na podstawie tego diagramu spróbujcie opowiedzieć historię „zielonego” człowieka.

Zaprojektujcie symbole reprezentujące tego człowieka.

„Punktem zaczepienia” dla piszących uczniów może być tabela:

Załącznik nr 5

	Ubranie	Cel podróży	Wędrowka	Uczucia
1.	czapka	prawda	pieszo	radość
2.	buty	doświadczenie	rower	zmęczenie
3.	peleryna	wiedza	auto	niepewność
4.	płaszcz przeciwdeszczowy	nauka	konno	strach
5.	sweter	przygoda	autostop	podekscytowanie
6.	szalik	praca – za chlebem	motor	złość

Uczniowie rzucają kostkami. Liczba wyrzuconych oczek wskaże odpowiednie słowa w tabeli, które podpowiedzą kierunek narracji.

PROJEKT 6

Alan Alexander Milne „Biegun Północny”, podręcznik, str. 34

Cele:

ćwiczenia w relacjonowaniu osobistych przeżyć; antycypowanie przyszłości; samoświadomość uczuć i przeżyć.

Materiały:

załącznik nr 6; muzyka relaksacyjna.

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu i wykonanie ćwiczeń z podręcznika.
2. Puchatek był dumny i zaskoczony swoim odkryciem. Czy Puchatek jest mały, czy dorosły? Przypomnij sobie, jak ty byłeś mały:
 - Czego się bałeś?
 - Będąc przedszkolakiem, jak wyobrażałeś sobie szkołę?
3. Uzupełnij zdania. Praca w parach.

Załącznik nr 6

Chwila, kiedy byłem najbardziej zakłopotany:

Chwila, kiedy byłem najbardziej przerażony:

Chwila, kiedy byłem najbardziej uradowany:

Chwila, kiedy (jaką chwilę z przeszłości dobrze pamiętasz?)

Co wtedy czułeś? Porozmawiaj o tym z kolegą w parze.

4. To było przywołanie przeszłości, a teraz nowe zadanie – **Ty za 10 lat**.
 - a) Uczniowie zamykają oczy. Można wykorzystać muzykę relaksacyjną, ewentualnie ćwiczenia w oddychaniu. Najpierw wstępne ćwiczenie, otwierające oczy wyobraźni – uczniowie starają się wyobrazić sobie pączek róży, własny pokój, krople deszczu uderzające o parapet.
 - b) Następnie nauczyciel prosi, aby uczniowie wyobrazili sobie przyszłe przeżycia, nieznanne miejsca, przyszłe problemy, przed którymi staną w najbliższej przyszłości, a to wszystko wyobrażą sobie, odpowiadając (w wyobraźni) na pytania:
 - Jak wygląda Twoja nowa klasa?
 - W co się ubrałeś?
 - Na jakim krześle siedzisz?

- Kto siedzi obok Ciebie?
- Jak wygląda ta osoba?
- Jak się czujesz?
- Co do ciebie mówią? W jaki sposób odpowiadasz?

Nauczyciel przerywa pytania chwilami ciszy, aby uczniowie mogli w myślach stworzyć własny obraz sytuacji. Potem w małych grupach uczniowie dzielą się ze sobą swoimi wyobrażeniami. Niech uwzględnią wszystkie zmysły. Czy to było miłe uczucie? Czy czuli skrepowanie, niepewność? Czy można się przygotować do nowej sytuacji?

Można to też przedstawić w formie pisemnej.

PROJEKT 7

Ryszard Kapuściński „Heban”, podręcznik, str. 39

Cele:

fakty i mity – konfrontacja wiedzy i wyobrażeń; zaangażowanie.

Materiały:

załącznik nr 7; załącznik nr 8; ciemna, gęsta tkanina dużych rozmiarów.

Przebieg zajęć:

1. Zadania do wykonania zanim uczniowie poznają tekst.

Nauczyciel pyta: jak długo trwa minuta, krótko czy długo? Teraz proponuje ćwiczenie, które ma na celu doświadczanie czasu. Po przeczytaniu tekstu uczniowie dowiedzą się, jak czas postrzegają Afrykanie. Tymczasem sami dokonają eksperymentu z czasem. W tym celu należy uformować z ciemnej, gęstej tkaniny pionowy tunel (inni uczniowie, stojąc na krzesłach, mogą tkaninę przytrzymać). chętne osoby wchodzi do tego tunelu i mają przebywać w nim tak długo, jak długo ich zdaniem trwa minuta. Uczniowie są sprytni i niektórzy liczą po cichu do 60, ale można poprosić ich, aby coś w tym czasie nucili. Można dodatkowo założyć opaskę na oczy. Na ogół prawie nikt nie wytrzyma minuty, kończy się ona po 25–40 sekundach. Wtedy okazuje się, że minuta to naprawdę długo.

2. Praca z załącznikiem nr 7 (zaangażowanie w temat lekcji).

1. Zastanów się, które pytanie jest dla ciebie najciekawsze.
2. Odpowiedz na poniższe pytania: wiem/nie wiem
3. Teraz przejdź się po sali i poszukaj osoby, która zna odpowiedź na pytania, na które ty nie potrafisz odpowiedzieć.

- Jak przebiega malaria?
- Jak długo choruje się na malarię?
- Co oznacza słowo: „heban”?
- Kto to jest Ryszard Kapuściński?
- Jak długo trwa podróż z Wrocławia do Afryki?
- Czy gruba kurtka może być do czegoś przydatna w Afryce?

Omówienie ćwiczenia.

(Aby wprowadzić trochę ładu do tego ćwiczenia, można wręczyć uczniom dwie kwadratowe kartki, np. białą i granatową. Biała oznacza: *wiem, potrafię odpowiedzieć na to pytanie*, a granatowa: *nie wiem, szukam odpowiedzi*. Nauczyciel głośno odczytuje pytania z listy, a uczniowie deklarują swój stan wiedzy przez podniesienie odpowiedniej kartki w górę. Wystarczy rozejrzeć się, by zauważyć, kto jest gotów do podzielenia się swoją wiedzą.)

3. Odczytanie tekstu ze str. 39–42 i wykonanie ćwiczeń z podręcznika.

4. Ćwiczenie pisemne – „podróż anatomiczna”. Podział uczniów na trzy grupy.

Załącznik nr 8

Opis ćwiczenia

Nie mamy w chwili obecnej możliwości odbycia podróży do Afryki, ale jak najbardziej możemy odbyć „podróż anatomiczną”. Zastanowimy się teraz i opiszemy na podstawie tekstu i własnych wyobrażeń, jak może czuć się bohater chory na malarię, ale... zostaniecie ulokowani w wybranej części organizmu.

Grupa I – w głowie

Grupa II – w ramionach

Grupa III – w sercu

Pytania pomocnicze:

- Co słyszy się z tego miejsca?
- Co widzi się z tego miejsca w czasie choroby?
- Co jeszcze...?

5. Odczytanie prac. Komentowanie, zabawa.

Przykładowe prace uczniów:

Ten ból, to zimno i jeszcze raz ból. Moja szczęka jak napędzana bateriami rusza się w górę i w dół. Moje ręce bezwładnie wędrują w różnych kierunkach, nogi też nieopanowane, jak dzikie. Z mego gardła wydobywają się głośne i ostre okrzyki oraz wołanie o pomoc. Pragnę

ukojenia. By tylko ból opuścił me ciało, a zimno przestało mną trząść. Jest ponad 40 stopni, a ja leżę w kałuży potu, w środku zaś góra lodowa cała dygoce. Ciało rozpalone jak wulkan. Nie czuję mięśni, ścięgien ani kości.

Roksana 6 c

Jest mi ciężko, nie utrzymam się dłużej na tej cienkiej szyi! Nie mogę się skupić, nawet najcichsze szmery słyszę jak głośne dudnienie. Bębenki mi pękają, a kanał słuchowy jest podrażniony. Co się ze mną dzieje? Nic nie widzę! Mrugam powiekami, lecz nic nie mogę dostrzec moimi piekącymi oczami. A co będzie, jak całkiem zniknę? Krew mi pulsuje i zalewa całe ciało...

Klaudia 6 c

Puk–puk, puk–puk... Powoli, z trudem, bez sił serce utrzymuje ciało przy życiu. Mnóstwo ciepłej, gorącej krwi przechodzi przez ciało. Jest tak okropnie, bezsilnie, nic nie można zrobić – strach, lęk, ból. Całe ciało oblane potem, zimno, koszmarnie zimno. Chaos! Co chwila pojawiają się skurcze. Wszystko wiruje, pędzi, a przez serce przechodzi cała skażona krew! Co robić? Coraz wolniejsze bicie, coraz mniej siły. Przy każdej fali zimna napad bólu i osłabienie. Pozostaje tylko czekać, może przejdzie. Serce bezsilnie tłoczy krew, z wolna napędza organizm, byle tylko nie przestać... To nie pierwszy raz kiedy trzeba walczyć z malarią. Doświadczone, lecz z kolejnym dniem słabsze narządy opierają się tylko na sercu. To ono napędza cały organizm. Jak długo?

Ola 6 c

Zaczynam się trząść. Czuję, że z samego mego środka bije ogromne zimno. Widzę, jak krople potu ściekają z mojego ciała wprost na zasuszoną ziemię. Moja głowa zaraz pęknie. Oczy są czerwone i pieką. Mózg pulsuje, jakby zaraz miał wydostać się z głowy. Słyszę głośne krzyki ludzi, którzy próbują mi pomóc. Jest coraz zimniej. Mózg jakby zamrożony przestaje wszystkim kierować. Jest dzień, więc wnioskuję, że jest gorąco. Ból przechodzi i wraca ze zdwojoną siłą. Oczy spoglądają powoli dookoła. Widzą bezwładne ręce, nogi. Nagle bezwładna głowa przechyliła się na bok. Postanowiła odpocząć.

Agata 6 c

PROJEKT 8

Kazimierz Nowak „Rowerem przez Afrykę”, podręcznik, str. 43

Cele:

uczenie przez udział w konkretnych sytuacjach; poszukiwanie różnych rozwiązań; ćwiczenia w pisaniu prac spełniających ściśle określone kryteria; uczenie zwracania uwagi na wymogi formy.

Materiały:

białe tekturki wielkości kartki pocztowej; załącznik nr 9 i 10.

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu i wykonanie ćwiczeń z podręcznika.
2. Nauczyciel rozdaje uczniom kartki papieru (biała tekturka) wielkości kartki pocztowej. Zadaniem każdego ucznia jest opisanie historii K. Nowaka w dokładnie 50 słowach (trzeba liczyć i kreślić). Dodatkowe wymogi – historia powinna zawierać elementy: bohater, tło, początek – rozwinięcie – zakończenie. Dopuszczalna jest tolerancja +/- 10% słów.

Nauczyciel powinien pokazać uczniom przykładową pracę zapisaną w 50 słowach.

Załącznik nr 9

Dwaj gracze – tenisiści – rywalizowali na korcie o tytuł mistrza Wimbledonu. Obaj równocześnie zauważyli lot piłki w górę i natychmiast rzucili się do przodu, żeby nie stracić seta. Wskoczyli w napięciu, mocno trzymając rakiety oburącz. Nagle jeden z nich skoczył ostro w górę i ściał gwałtownie piłkę na ukos. Drugi gracz – ze spóźnioną reakcją – próbował ustawić się bokiem do nacierającej piłeczki. Niestety przeleciała obok zdziwionego gracza.

Odczytanie prac, rozmowa.

Drugą stronę kartki należy zilustrować w dowolny sposób (w domu) i zorganizować wystawę pocztówek z Afryki.

3. Tak to już jest, że nie zawsze od razu możemy zrealizować zamierzenia o dalekich podróżach. Nic nie stoi jednak na przeszkodzie, aby odbyć podróż po najbliższej okolicy.

Nauczyciel objaśnia uczniom, że ich zadaniem będzie teraz doświadczenie tego, jak niektóre omawiane w teorii problemy wyglądają w rzeczywistości. (Można łączyć się w pary, trójki, czwórki). Zadaniem uczniów jest odwiedzenie wybranego z listy miejsca pracy i sporządzenie raportu wg przykładowych problemów.

Cel wyprawy:

przyjrzenie się, jak wyglądają w praktyce męskie lub kobiece (do wyboru) zawody w najbliższej okolicy. Można odwiedzić przychodnię zdrowia, pocztę, sklep z narzędziami, piekarnię, inne miejsca... (jakie?). W wybranym miejscu uczniowie obserwują lub przeprowadzają wywiad z reprezentantem zakładu.

Załącznik nr 10

Przykładowe problemy, pytania

- W jakich godzinach Pan/Pani pracuje?
- Czy spotyka się Pan/Pani z trudnymi problemami w swojej pracy? Jakimi?
- Jakie są blaski i cienie wykonywanej pracy?
- Co Pan/Pani zmieniliby w swej pracy od razu, gdyby to od Was zależało?
- Czy ta praca jest „czysta”, czy „brudna”, w cieple, czy na powietrzu, czy mają Państwo uniformy, czy mają Państwo kontakt z różnymi substancjami (zarazki, smary, pył itp.)?
- Czy spotyka się Pan/Pani z tzw. trudnymi klientami?
- Jakie strategie wobec nich Państwo stosują?

Dodatkowo zaobserwujcie, czy pracownicy szybko zauważają obecność klienta, jak się do niego odnoszą, czy są uprzejmi, służą pomocą, stosują jakieś techniki, proponują rozwiązania problemu itp.

Na podstawie wywiadu i obserwacji sporządźcie raport z miejsca podróży, opowiedzcie o swoich doświadczeniach. Oprócz raportu możecie zastosować parodię, skecz, scenkę, dyskusję, opis i inne pomysły.

Na wykonanie zadania uczniowie mają tydzień. Po tym czasie następuje prezentacja prac i ich omówienie. Warto pouczyć dzieci, aby najpierw umówiły się na spotkanie, przedstawiły, kim są i do czego potrzebne im są te informacje. Można również proponować podanie numeru telefonu do nauczyciela, który ewentualnie wyjaśniłby cel projektu. Uczniom towarzyszyć może osoba dorosła.

PROJEKT 9 (2 godziny lekcyjne)

Teofil Lenartowicz „Za aniołem”, podręcznik, str. 50

Cele:

wzmacnianie korzyści płynących ze współpracy; kształcenie umiejętności kreowania opowieści; strukturyzowanie posiadanych informacji.

Materiały:

załącznik nr 11: przepowiednie – pocięte na paski.

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu i wykonanie ćwiczeń z podręcznika.
2. Uczniowie pracują w parach. Mają za zadanie zastanowienie się nad odpowiedzią na bardzo trudne pytanie: dla czego nieszczęścia przytrafiają się także dobrym

ludziom? Dzieci snują refleksje, a potem odwracają się do sąsiedniej pary i wymieniają przemyśleniami.

3. Zabawa w „**planowanie przyszłości z dyskretną obecnością anioła stróża**”. Uczniowie losują po trzy paski, na których zapisane są przepowiednie. Ich zadaniem jest ułożenie opowieści (gatunek i typ bohatera można ustalić wspólny dla wszystkich) z uwzględnieniem wytycznych z arkusika.

Załącznik nr 11

Przepowiednie:

1. Idziesz jak burza do przodu, ale nie niszczy wszystkiego wokół.
2. Wkrótce się zakochasz.
3. Uważaj na przygodne znajomości.
4. Zbieg okoliczności jest korzystny, ale nie lekceważ własnych przeczuć.
5. Czas się rozstać.
6. Wykaż się silną wolą i stanowczością.
7. Nie daj się wodzić za nos.
8. Wkrótce zaczniesz coś nowego.
9. Uwaga, a jednak nieprzewidziane trudności.
10. Musisz się przeprowadzić na wieś.
11. Wkrótce nadejdzie ważna wiadomość.
12. Nie działaj pochopnie – upewnij się!
13. Nic się nie wydarzy – cierpliwie czekaj!
14. Twardy orzech do zgryzienia – poradź się kogoś!
15. Ważna wiadomość w drodze.
16. A jednak pokonałeś przeszkody.
17. Próbuj!
18. Dobra refleksja sprawi, że nie będziesz musiał walczyć o swoje.
19. Nie wierz pochlebcom!
20. Nie walcz, przystosuj się!
21. Pokonasz bariery, pomyśl jeszcze raz.
22. Na naukę nie szkoda czasu.
23. Uważaj na siebie!
24. Zdarzy się coś nie po Twojej myśli.
25. Postaraj się zapobiec nadchodzącym komplikacjom.

Odczytanie prac, omówienie.

4. Rozmowa z samym sobą.

W różnych miejscach sali nauczyciel umieszcza plansze z numerami od 1 do 3, przy czym:

1 – oznacza: *zgadzam się w zupełności*,

2 – oznacza: *zgadzam się z pewnymi wyjątkami*,

3 – oznacza: *nie zgadzam się*.

Nauczyciel głośno odczytuje listę poglądów dotyczących przyszłości i prosi uczniów, aby zajęli miejsce przy odpowiadającej ich poglądom cyfrze. Wybrane osoby prosi o uzasadnienie – nie komentuje. Jest to ćwiczenie mające charakter preorientacji zawodowej.

LISTA

- Chcę znaleźć pracę, która pozwoli mi przebywać z ludźmi.
- Wolę pracować samodzielnie.
- Chcę znaleźć pracę, która zapewni mi bezpieczeństwo i nie będę poddawany ocenie.
- Chcę znaleźć pracę, w której nie będę pracować wieczorami i nocami.
- Mogę pracować w czasie nienormowanym.
- Mogę często wyjeżdżać z domu.
- Mogę nocować poza domem w różnych warunkach i strefach czasowych.
- Pragnę pracować za granicą.
- Mogę daleko dojeżdżać do pracy.
- Chcę znaleźć pracę, w której będę pomagać ludziom.
- Chcę kierować innymi ludźmi.
- Chcę znaleźć pracę, w której często będą sprawdzane moje umiejętności.

PROJEKT 10

Eric – Emanuel Schmidt „Oskar i pani Róża”, podręcznik, str. 53

Cele:

wzbogacenie informacji o formach wolontariatu dla nastolatków; uwrażliwienie na potrzeby chorych dzieci; odkrycie przyjemności korespondowania; przekazywanie uczuć; pomysłów, zmartwień; otwarte stawianie pytań.

Materiały:

kolorowa piękna papeteria i zwykła biała koperta dla każdego; załącznik nr 12 dla każdego ucznia.

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu i wykonanie ćwiczeń z podręcznika.
2. Nauczyciel opowiada uczniom o wolontariacie i fundacjach działających na rzecz chorych dzieci, o hospicjach. Można tę lekcję przeprowadzić w pracowni z dostępem do internetu i na bieżąco poszukiwać ważnych informacji.
3. Kodowanie kopert. Uczniowie na kopercie projektują swoje logo, znaczek lub zapisują hasło. Na karteczce zaś przerysowują wybrany symbol z koperty, ale obok umieszczają swoje prawdziwe nazwisko i imię. Karteczki wkładają do koperty i wrzucają do pudełka. W ten sposób ich prawdziwe dane zostały zaszyfrowane i od tej pory uczniowie funkcjonują tylko pod postacią wybranych symboli. Następnie losują z pudełka swojego „przyjaciela po piórze” na czas korespondencji.

Załącznik nr 12

Zadania dla każdej pary:

- Przedyskutujcie w swoich listach problem Oskara.
- Napiszcie, jakie uczucia budzi w Was szpital.
- Wymieńcie się poglądami na temat wolontariatu.
- Napiszcie, co myślicie o udziale dzieci w projekcie *Marzycielska poczta*.

Warunek – napiszcie do siebie dwa lub trzy listy. Nie zdradzajcie swojego prawdziwego imienia. Listy wrzucajcie do skrzynki co tydzień. Nie pomylicie hasła lub logo swojego adresata. Postarajcie się, aby listy były estetyczne.

Po upływie wyznaczonego terminu dzieci otwierają koperty i dowiadują się, z kim korespondowały przez minione dwa-trzy tygodnie. Oczywiście może zdarzyć się, że zdemaskują się wcześniej (jak z losami na mikołajki), ale nie zabraknie par o żelaznej dyscyplinie i korespondencja okaże się dla nich pasjonującą przygodą.

PROJEKT 11

Poszukajmy prawdziwych skarbów, podręcznik, str. 67

Cele:

ćwiczenia zachęcające do czytania; wyrabianie nawyku czytania i wykazanie korzyści płynących z czytania; zabawa.

Materiały:

książki warte przeczytania (z podręcznika).

Przebieg zajęć:

1. Wykonanie ćwiczenia 1 i 2 z podręcznika (str. 67).

2. Nauczyciel przynosi do klasy książki polecane w ćw. 3. Uczniowie wypisują z nich pierwsze zdanie – może być na osobnej kartce lub w osobnym zeszytce albo po prostu z tyłu zeszytu. W domu wypiszą pierwsze zdania ze swoich ulubionych książek – w ten sposób powstanie „ściąga” do wykorzystania przy najbliższej pracy klasowej. Od mistrzów można nauczyć się jak dobrze, ciekawie zaczynać własne prace. To ćwiczenie może stać się nawykiem przy kolejnych zadanych lekturach. Dostarcza uczniom pomysłów do tego, jak zaczynać wypowiedź, gdy w głowie pustka.

3. Przez kolejny tydzień niech każda lekcja zaczyna się minutą czytania (ze stoperem) wybranych tekstów z książek, gazet, czasopism, instrukcji obsługi, poezji, atlasów itp. Po tej minucie słuchania zadaniem uczniów będzie zapisanie **JEDNOZDANIOWEGO** streszczenia. Jakie fragmenty wybierać? Ano takie, które są piękne, zabawne, interesujące, dobrze napisane albo takie, które irytują, złością, zmuszają do myślenia. Można zabawić się w tworzenie kategorii dla tych fragmentów.

4. Z którym z autorów przeczytanych w tym rozdziale książek chciałbyś pojechać na wakacje? Dlaczego? Uzasadnij.

PROJEKT 12

Wisława Szymborska „Radość pisania”, podręcznik, str. 70

Cele:

kształcenie umiejętności obserwowania; budzenie wrażliwości na niepowtarzalność rzeczy, ludzi, cech.

Materiały:

załącznik nr 13 dla każdego ucznia.

Przebieg zajęć:

1. Na wstępie – zanim uczniowie poznają wiersz – należy wywołać nastrój wesołości, proponując jedną z wielu znanych nauczycielom zabaw podnoszących nastrój grupy. Może to być np. ćwiczenie „komórki do wynajęcia”. Należy ustawić w kręgu krzesła, tyle krzesła, ilu uczniów. W środku stoi osoba, która wypowiada zdanie: ***mam komórki do wynajęcia dla osób, które...*** Osoby, które spełniają ten warunek wstają i zmieniają miejsce. Osoba ze środka sali też stara się zająć miejsce. Ten, kto został bez krzesła staje teraz na środku i proponuje swoje zdanie. Najlepiej, aby było ono zabawne, dotyczyło jak największej ilości osób i poruszało sprawy bliskie uczniom i ich problemy. Ćwiczenie działa pozytywnie i podnosi nastrój. Można przygotować na arkusikach gotowe odpowiedzi dla osób stojących na środku, np. mam komórki do wynajęcia dla osób, które:

- śpią przy zapalonym świetle,
- noszą okulary,

- nie lubią pasztetu,
- boją się klasówek,
- odpisują zadania,
- zarywają noce przed sprawdzianem,
- lubią chodzić do kina,
- niechętnie wynoszą śmieci,
- lubią lody waniliowe,
- lubią słuchać Dody,
- kochają matematykę,
- z radością czytają lektury,
- myją rano zęby itp.

2. Odczytanie wiersza i wykonanie ćwiczeń z podręcznika.

3. Zabawa w twórców: Jak w ciągu 10 minut zostać poetą? Krótki kurs poezjowania.

Tworzenie poetyckich porównań.

Przykład nr 1

Jakiego koloru są oczy Twojego kolegi?

Nauczyciel zadaje to pytanie wybranemu uczniowi. Ten najprawdopodobniej powie wprost, np. zielone. Ta wypowiedź nas nie zadowala, dlatego nauczyciel prosi, aby uczeń znalazł w klasie przedmiot, który najbardziej odda odcień koloru oczu kolegi. Może to być np. kaktus stojący na parapecie. Dalej nauczyciel dopytuje, czy chodzi o ten kaktus stojący od północnej strony i może np. zapytać uczniów o godzinę i poprosić o sprawdzenie tych przy oknie, czy świeci słońce. Teraz wypowiada głośno zdanie:

A zatem mówisz, że oczy twojego kolegi mają kolor kaktusa oświetlonego przez marcowe słońce wpadające do klasy we wczesne przedpołudnie?

W ten sposób przy użyciu wyobraźni możemy tworzyć dowolne poetyckie porównania, a zaczęliśmy od prostego stwierdzenia: oczy koloru zielonego. Teraz każdy w parze tworzy poetyckie porównanie dla oczu kolegi z ławki. Nauczyciel może pomagać uczniom w komponowaniu członów porównania.

Przykład nr 2

Wypisujemy kilka dowolnych rzeczowników, które znajdują się w naszym wierszu. Wybieramy jeden i tworzymy dla niego „tysiąc definicji”. Np. kwiat jabłoni jest to: zapowiedź owocu, obietnica słodkiej niespodzianki, kuszący wonią biały puch itp. Pomysły

uczniowie notują, może któryś przyda się przy tworzeniu wiersza. Wybieramy kolejne słowo i znowu eksperymentujemy z definicjami.

Przykład 3

Załącznik nr 13

Uzupełnij ankietę o sobie:

- mój ulubiony kolor to
- moje włosy są
- moim zdaniem literatura to
- jestem przekonany, że szkoła
- uważam, że świat zmierza w kierunku
- myślę, że wojny
- pomagając innym,

Niech dzisiejsze ćwiczenia będą dla ciebie materiałem do napisania wiersza (wolnego, białego, rymowanego) o tobie samym lub koledze.

Jeśli nie masz teraz dobrego pomysłu, utwórz akrostych Twojego imienia:

M–ało mówi, ale jeśli to mądrze

A–rtystka ubioru

Ł–adnie unika wpadek szkolnych

G–dzie znajdziesz lepszą przyjaciółkę

O–byś nie widział, jak się złości

S–tanowczo woli piątki i czwórki

I–ntuicyjnie omija drażliwe sprawy

A–le potrafi ująć się za słabszym

Gdy brak ci słów – narysuj to, co chciałbyś opisać! A jeśli dziś zupełnie opuściła cię wena, zaproponuj zdanie zawierające jak najwięcej błędów ortograficznych.

PROJEKT 13 (2 godziny lekcyjne)

Clive Staples Lewis „Obraz w sypialni”, podręcznik, str. 73

Cele:

wzbogacanie opisowego słownictwa; kształcenie umiejętności formułowania myśli; zabawa z motywami powieściowymi.

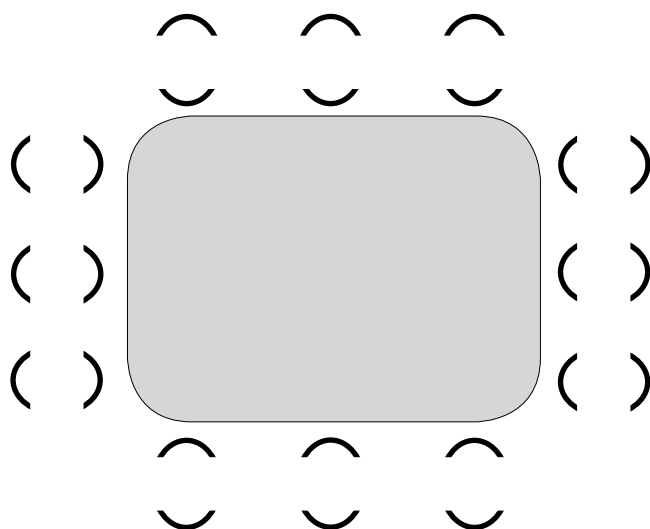
Materiały:

załącznik nr 14 i nr 15; różne przedmioty do ćw. 2.

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu i wykonanie ćwiczeń 1–4 z podręcznika (str. 76).
2. Nauczyciel zwraca się do uczniów: zostawmy na chwilę bohaterów opowiadania i popracujmy teraz nad własnym słownictwem. Znalezienie odpowiednich słów nazywających różne stany zmysłowe wymaga pewnego namysłu i treningu. Oto proste sztuczki, które ułatwią Wam dobieranie właściwych słów dla sformułowania myśli.

Należy teraz utworzyć dwa kręgi z krzesel. Połowa klasy siada w wewnętrznym kręgu z twarzami skierowanymi na zewnątrz, druga połowa siada w zewnętrznym kręgu z twarzami skierowanymi do środka koła. Wewnątrz koła umieszczamy stół. W rezultacie uczniowie siedzą naprzeciw siebie i będą pracować w parach. Ci siedzący tyłem są słuchaczami, pozostali są mówiącymi, bo oni widzą stół. Ich zadanie polega na opisywaniu partnerowi przedmiotu umieszczonego na stole. Opisują na zmianę; raz jeden z pary jest opisującym, a raz słuchaczem.

Załącznik nr 14

W jaki sposób opisywać przedmiot?

- W żadnym razie nie można użyć nazwy opisywanego przedmiotu.
- Opisy muszą odnosić się do trzech z pięciu zmysłów umieszczonych na planszy.
- Musisz użyć przynajmniej jednego porównania.
- Pamiętaj o pkt 1 tej instrukcji – nie zdradź nazwy przedmiotu!

Należy zapisać na tablicy lub przygotować na planszy nazwy pięciu zmysłów i kilka słów służących do ich opisu.

Załącznik nr 15

Zapach	Dotyk	Smak	Słuch	Wzrok
kwaśny	gładki	słodki	cichy	kolor – bładoniebieski
mdlący	nierówny	słony	zgrzytliwy	kształt – okrągły
słodki	kłujący	gorzki	głośny	rozmiar – ogromny

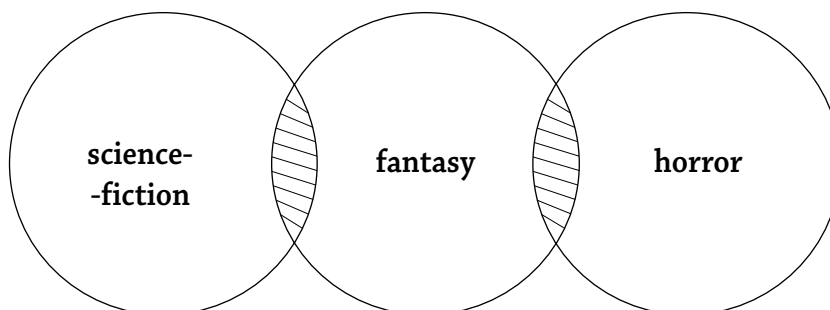
(z książki Cathy Miyata, *Mów śmiało*, Gdańsk 2005, str. 53)

Uwagi dla nauczycieli:

- przedmioty umieszczone na stoliku powinny być do ostatniej chwili zakryte;
- najlepiej posłużyć się bardzo wyrazistym przedmiotem do opisu, który wywoła silną reakcję opisującego, może to być np. żywy kurczak albo króliczek, bardzo nadgniły ser typu rokpol lub spleśniała kanapka z wędliną. Tabela ze zmysłami ułatwi znalezienie odpowiedniego słowa;
- można również podsunąć dany przedmiot do powąchania lub skosztowania, mogłaby to być cytryna, maść Vaporub (miętowo-kamforowa), syrop przeciwkaszlowy, kwaśne mleko, mocno przyprawiony kotlet, rozpuszczona czekolada i inne.

4. Wykonanie ćwiczenia 5 i 6 z podręcznika (str. 76).

5. Wykonanie ćwiczenia 7 (str. 76) wg instrukcji: należy narysować na tablicy trzy zachodzące na siebie koła w pierwszym kole wpisujemy science-fiction, w drugim – fantasy, a w trzecim – horror.

Przez chwilę nauczyciel omawia z uczniami charakterystyczne dla danych gatunków postacie, motywy, przedmioty, sytuacje, linie dramaturgiczne. (Najprawdopodobniej najczęściej odwołań będzie do filmów reprezentujących te gatunki). Wnioski można wypisać na tablicy. Zadaniem uczniów jednak będzie wymyślenie zakończenia do omawianego fragmentu z wykorzystaniem cech charakterystycznych dla tych trzech gatunków. Można również czerpać ze wszystkich trzech gatunków jednocześnie, co da świeże podejście do znanych koncepcji.

PROJEKT 14

Henryk Sienkiewicz „Nie każda kula zabija”, podręcznik, str. 83

Cele:

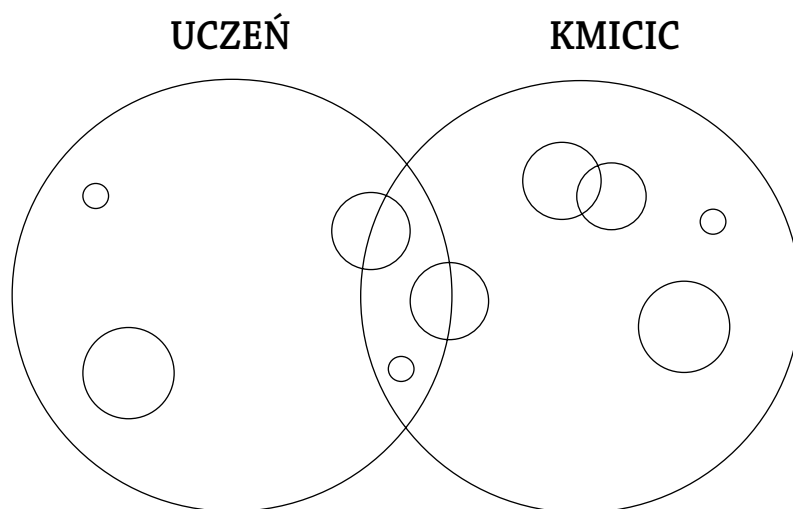
różne sposoby charakteryzowania bohatera.

Materiały:

niepotrzebne

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu i wykonanie ćwiczeń z podręcznika.
2. Nauczyciel prosi uczniów, aby zbadali cechy podobne i różniące ich z Kmicicem. Do tego ćwiczenia najlepiej wykorzystać charakterystykę kołową – niech dwa duże, zachodzące na siebie koła symbolizują ucznia i bohatera literackiego, zaś mniejsze – umieszczone w obu okręgach – symbolizują cechy wspólne (mają część wspólną) lub cechy różniące (umieszczone w oddaleniu od siebie). Koła mogą mieć różną wielkość – co to może oznaczać? Może natężenie cechy? Duże czy znikome podobieństwo? Narysujcie swój układ kół.

3. Wybierz trzy zalety Kmicica i zastanów się, kiedy dana zaleta mogłaby okazać się wadą (zalety wad i wady zalet – twórcze myślenie). Wybierz dwie swoje wady i zastanów się, kiedy mogłyby okazać się zaletą. Na przykład wścibstwo sąsiada może ochronić nas przed kradzieżą itp.

4. Kolejny sposób na scharakteryzowanie krewkiego Kmicica. Co by było, gdyby Kmicic był:

- przedmiotem (jakim? dlaczego?),
- zjawiskiem (jakim? dlaczego?),
- kwiatem (jakim? dlaczego?),

- utworem muzycznym (jakim? dlaczego?),
- zwierzęciem (jakim? dlaczego?),
- budowlą (jaką? dlaczego?).

Teraz spróbujcie scharakteryzować się tak wzajemnie. Można urządzić konkurs na zgadywanie – chętna osoba wychodzi za drzwi, a reszta klasy umawia się, o kim będzie mówić.

5. Uczniowie piszą w zeszytach, jak im się wydaje, kiedy Kmicic był:

- najbardziej zakłopotany
- najbardziej przerażony
- najbardziej uradowany
- najbardziej dumny

PROJEKT 15

Stanisław Lem „Jak ocalał świat”, podręcznik, str. 97

Cele:

trenowanie analogii, rozwijanie dojrzałego słownictwa; rozpoznawanie znaczenia nowych słów na podstawie kontekstu; ćwiczenia w dokonywaniu odległych skojarzeń.

Materiały:

załącznik nr 16.

Przebieg zajęć:

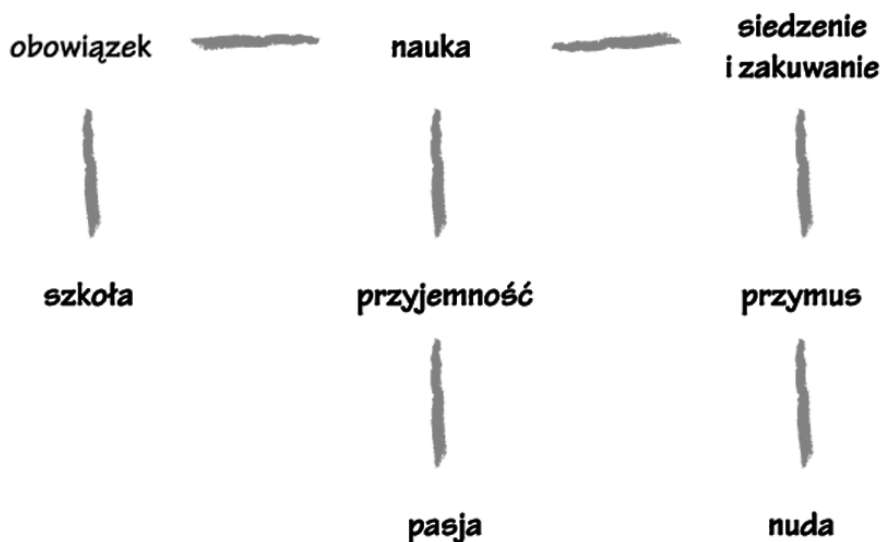
1. Odczytanie utworu i wykonanie ćwiczeń 1–7 z podręcznika (str. 101).
2. Uczniowie odczytują w podręczniku na str. 98 wers 41, gdzie jest zapisane:

– *Co, ten tłum to ma być nauka? Nauka to coś całkiem innego!*

Dokończ swoją definicję nauki:

Nauka to

Jeśli nie przychodzi ci do głowy żaden pomysł, narysuj najpierw „pająkogram” dla słowa **nauka**, a wtedy łatwiej ci będzie rozwinąć zdanie, np.

3. Następnie uczniowie rysują „pająkogram” dla słów: zazdrość i zmartwienie.
4. Wykonanie ćwiczenia 8 z podręcznika.
5. Nauczyciel podaje uczniom kilka nieznanych słów i prosi o odgadnięcie ich znaczenia, np. prestidigitator, warnik, dudlić.

Nauczyciel pyta uczniów, jakich strategii użyli, próbując odgadnąć słowo. Potem uczniowie dostają te same słowa, ale w zdaniach zapewniających kontekst. Na samym końcu poznają prawdziwe definicje. Rozmowa o tym, ile słów udało się odgadnąć na podstawie kontekstu. Jaki wpływ wobec tego na rozwój ich słownictwa miałyby częste czytanie?

Załącznik nr 16

Przykłady

Słowo	I próba definicji	II próba definicji po poznaniu kontekstu
Prestidigitator		
Warnik		
Dudlić		

Kontekst:

A. W czasie swego wykładu wił się jak wąż, wykręcał się na wszystkie strony jak piskorz, a gdy wykonywał doświadczenia fizyczne, robił wrażenie prestidigitatora wykonującego różne sztuczki magiczne. (sztukmistrz, magik popisujący się sztuczkami opartymi na niezwykłej zręczności palców)

B. Aby otrzymać celulozę gotuje się drzewo rozdrobnione na wiórki w dużych, stałych wurnikach metalowych w różnych chemikaliach. (duży zbiornik z grzejnikiem parowym do ogrzewania cieczy, do gotowania)

C. W kącie sali na pomoście ustawionym na beczkach po piwie dudlili muzykanci, a przed nimi tańczyli chłopcy z dziewczynami. (żart. grać na instrumencie)

(na podstawie *Słownika języka polskiego*, pod red. W. Doroszewskiego, Warszawa 1965)

6. Uczniowie sami wymyślają bezsensowne słowa, tworzą ich definicje i układają zadania zapewniające im kontekst. Wymiana pomysłów, zgadywanie. Kolejnego dnia – konkurs z wymyślonego słownictwa.

7. Ćwiczenie: tribondy. Uczniowie odgadują słowa kojarzące się z trzema innymi wyrazami, np.:

Rano – chleb – głód = śniadanie

Pizama – gorączka – zwolnienie = choroba

Książka – strach – kartka = sprawdzian

Najpierw należy przedstawić uczniom przykłady, a potem sami w parach lub w grupach mogą wymyślać nowe tribondy.

PROJEKT 16

Epicka nizina, podręcznik, str. 102

Cele:

dzielenie się wiedzą; praca w parach.

Materiały:

tabele z załącznika nr 17.

Przebieg zajęć:

Nauczyciel zwraca się do uczniów: aby rozwiązać ćwiczenia na dzisiejszej lekcji, powinniście wykazać się następującą wiedzą:

1. znać trzy rodzaje literackie,
2. przyporządkować utwór do właściwego rodzaju literackiego (czy znasz ich wyznaczniki?),
3. znać pojęcia: fabuła,
4. narrator konkretny,
5. świat przedstawiony,
6. proza,

7. tekst główny,
8. didaskalia,
9. powieść historyczna,
10. powieść współczesna,
11. powieść przygodowa,
12. powieść kryminalna,
13. biogram,
14. podmiot liryczny,
15. mit,
16. legenda,
17. narrator abstrakcyjny,
18. wers,
19. powieść fantasy,
20. powieść obyczajowa,
21. powieść science-fiction
22. akt,
23. scena,
24. monolog,
25. dialog.

Załącznik nr 17

Jeśli rozumiesz dane pojęcie, zamaluj pole z numerem mu przyporządkowanym. Porównaj z innymi. Może ktoś będzie ci mógł coś odpowiedzieć, a ty jemu? (nauczyciel odczytuje listę pojęć, a w tym czasie uczniowie zakreślają pola w tabeli)

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25

Jeśli zamalowałeś wszystkie pola, możesz przystąpić do rozwiązywania ćwiczeń na str. 102.

PROJEKT 17

Wojciech Gerson „Zjawa Barbary Radziwiłłówny”, podręcznik, str. 104

Cele:

wyłaszanie opinii na temat niepełnych danych; przekład intersemiotyczny.

Materiały:

cztery reprodukcje z zasłoniętymi częściami obrazu; stare gazety; załącznik nr 18 dla każdego ucznia.

Przebieg zajęć:

1. Podział klasy na 4 grupy. Dzieci nie mogą widzieć wcześniej reprodukcji z podręcznika.
2. Przygotować 4 kopie reprodukcji obrazu ze str. 104 i rozdać grupom (lepiej wypadną reprodukcje kolorowe, które można pociąć na przedstawione poniżej fragmenty).

3. Grupy zgadują, co może być na zasłoniętych częściach obrazu – można spróbować dorysować wyobrażone elementy.
4. Uczniowie wertują przyniesione gazety i wycinają podpis, który ich zdaniem pasuje do tego obrazu.
5. Wykonanie ćwiczenia 2 z podręcznika (str. 105).
6. Wykonanie ćwiczeń z załącznika nr 18.

Załącznik nr 18

O co zapytałbyś autora obrazu, gdybyś miał taką okazję?	Napisz jedno poetyckie zdanie o tym obrazie. Napisz bardzo ładnie i wyraźnie.
Zakreśl utwór lub jego fragment, słowo, które – Twoim zdaniem – pasuje do obrazu. Dlaczego ten fragment wybrałeś?	
Fragment utworu	Uzasadnienie
„Przez ile lat ludzie giąć będą kark, Nie wiedząc, że niebo jest tuż? Przez ile łez, ile bólu i skarg Przejsć trzeba i przeszło się już? Jak blisko śmierć musi przejść obok nas, By człowiek zrozumiał swój los?”	
„Stamtąd ja przed półwiekiem, gdym był młodym człowiekiem Laskę sobie przywozłem za żonę; A choć ona już w grobie, jeszcze dotąd ja sobie Przypominam, gdy spojrzę w tę stronę”.	
„Powiedz mi piękna luba dziewczyno, Na co nam te tajemnice, Jaką przybiegłaś do mnie drożyną? Gdzie dom twój, gdzie są rodzice?”	
„Wtem straż odźwierna wodzom donosi Że rycerz z obcej krainy O posłuchanie co rychlej prosi, Ważne przwożąc nowiny”.	
„Ja wiem, że Ty wszystko możesz, wierzę w Twą moc i gest, Jak wierzy żołnierz zabity, że w siódmym niebie jest. Jak zmysł każdy chłonie z wiarą Twój ledwie słyszalny głos, Jak wszyscy wierzymy w ciebie, nie wiedząc, co niesie los”.	

Czy podjąłbyś się znaleźć uzasadnienie dla każdego fragmentu? Może każdy pasuje do obrazu? Czy nie?

7. Posługując się zdjęciami z gazet, wyklejcie kolaż będący współczesną wersją obrazu.

PROJEKT 18

Czarcia przełęcz, podręcznik, str. 110

Cele:

ćwiczenia z synonimami; przeciwdziałanie kontaminacjom.

Materiały:

rekwizyty do ćwiczenia nr 8.

Przebieg zajęć:

1. Wykonanie ćwiczenia 1 a i b ze str. 110 w podręczniku.
2. Praca w grupach. Można przydzielać punkty i wprowadzić rywalizację grup. Uczniowie dostają trzy kluczowe słowa, które posłużą jako kanwa do jakiejś historii. Każdy uczeń w grupie układa jakieś nowe zdanie tej historii (ustnie).

Grupa I: diabeł, piec, łóżko

Grupa II: czart, sklep, kasa fiskalna

Grupa III: szatan, rozróżba, klasa, dyrektor

3. Wykonanie ćwiczeń 2 i 3 z podręcznika (str. 110–111).
4. Praca w grupach. Uczniowie redagują opowieść-mit, który tłumaczy, dlaczego niektóre diabły łysieją. Nauczyciel przyznaje punkty.
5. Wykonanie ćwiczenia 4 z podręcznika.
6. Praca w grupach. Zredagujcie czarcie menu: zaproponujcie najmniej zdrową dietę na śniadanie, obiad i kolację. Nauczyciel przyznaje punkty.
7. Praca w grupach. Czarcie projektowanie. Zaprojektujcie most, który na pewno się zawali. Opis i rysunek. Nauczyciel przyznaje punkty.
8. Na stole nauczyciel wyklada rekwizyty: diabelski ogon, wrzątek, zdjęcie dziewczyny, ilustrację pieca, lalkę-niemowlę, świeczkę, figurkę – postać świętego. Uczniowie bez pomocy podręcznika przypominają poznane na lekcji przysłowia.

PROJEKT 19

Tomasz Macios „Jak powstaje film”, podręcznik, str. 124

Cele:

sterowanie notowaniem przy lekturze obszernego tekstu zawierającego dużo nowych pojęć; budowanie komunikatu spełniającego wyznaczone kryteria; przyswajanie nowego materiału.

Materiały:

załącznik nr 19.

Przebieg zajęć:

1. Uczniowie dostają fiszki z polami do uzupełnienia (załącznik nr 19). Przeglądają zagadnienia z fiszki.

2. Odczytanie tekstu ze str. 124–131 z **jednoczesnym uzupełnianiem**. Ćwiczenie to jest przydatne wtedy, kiedy dzieci mają do przyswojenia dużo nowych pojęć i definicji. Pozwala na sterowanie notowaniem i przygotowuje do sporządzania dłuższych samodzielnych notatek na wielu przedmiotach.

Załącznik nr 19

..... jest opowieścią podzieloną na role i sceny. Jeśli reżyser tworzy scenariusz do filmu, to taki film nazywa się

Adaptacja to

Etapy pracy nad filmem:

a) etap przedzjęciowy:

– powstanie scenariusza, powstanie (podział na sceny, ujęcia),

– ustalenie obsady, czyli

b) etap zdjęciowy:

– nagrywanie przez za pomocą kamery odpowiednio skomponowanych obrazów.

Jest to praca artystyczna. Wielkość rejestrowanego przez kamerę obrazu nosi miano planu filmowego i tak, jeśli w kadrze mieści się popiersie, to jest to
....., natomiast zbliżenie to ukazanie

Najczęściej używanym planem jest plan amerykański, czyli na ekranie widzimy

 Świat, w którym żyją bohaterowie filmu, tworzy scenograf i,
 dbający o odpowiednie stroje. Współpracuje z nimi rekwizytor, który
 Porządku na planie pilnuje
 c) montaż jest ostatnim etapem powstawania filmu, wtedy reżyser (co robi?)
 Po wyprodukowaniu filmu
 trafia on do (rozpowszechniania).

Słowa, którymi należało uzupełnić tekst: scenariusz, film autorski, scenopis, operator, póżbliżenie, twarz lub przedmiot, ludzka postać do kolan lub pasa, kostiumolog, dystrybucja.

3. Zabawa w komunikatywnego eksperta. Ochotnik przygotowuje 3- lub 5-minutowy wykład na temat swojej „pracy” przy filmie, wcielając się w rolę reżysera lub scenarzysty, operatora.... Pozostali słuchają. Ekspert ma za zadanie w czasie swojego wykładu:

- użyć jednego fachowego terminu;
- zbudować krótkie zdania oznajmujące o charakterze informacyjnym (jak w wiadomościach telewizyjnych), zawierające podstawowe fakty wg wzoru: kto, co, gdzie, kiedy, dlaczego;
- zastosować jedną metaforę lub analogię, która uczyni przekaz bardziej zrozumiałym;
- zastosować rysunek do wykładu;
- posłużyć się gestykulacją, która ułatwi zrozumienie i zapamiętanie słuchaczom wykładu.

Jeśli ekspert zrealizuje wszystkie postulaty wykładu dostaje maksymalną liczbę punktów.

PROJEKT 20 (2–3 godziny lekcyjne)

Filmowy plan, podręcznik, str. 132

Cele:

utrwalenie materiału; zdobywanie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach, redagowanie scenariuszy, praca w grupach.

Materiały:

karteczki, na których wypisane są pojęcia związane z filmem.

Przebieg zajęć:

1. Wykonanie ćwiczeń z podręcznika, str. 132–133.

2. Zabawa z udziałem nauczyciela, którego postępowaniem kierują uczniowie. Ochotnicy wcielają się w role, np. zdenerwowanego producenta lub reżysera. Nauczyciel ma za zadanie przeprowadzić rozmowę z uczniem w roli. Sytuacja jest trudna, bo rozmówca jest bardzo zdenerwowany. Nauczyciel rozpoczyna scenkę, ale często ją przerywa, żeby zapytać uczniów, co powinien teraz zrobić. Uczniowie udzielają instrukcji nauczycielowi, wskazówek co do postępowania ze zdenerwowaną osobą. Uczniowie „podrzucają” pomysły i kierują rozwojem sytuacji, a nauczyciel realizuje te postulaty, wysłuchuje różnych sugestii. Dzięki tej zabawie uczniowie uczą się, jak radzić sobie w trudnych sytuacjach i zdobywają umiejętności, które prezentuje im nauczyciel. Role można odwrócić.

3. Pisanie scenariuszy. Zabawa w dekonstrukcję. Zadaniem uczniów jest opowiedzenie znanej wszystkim historii (np. popularnej baśni o Czerwonym Kapturku lub innej). Zapisanie punktów planu wydarzeń opowiedzianej historyjki na tablicy. Kolejnym etapem będzie odtworzenie tej historyjki, ale z pewnymi założonymi zmianami, np.:

- zmiana przestrzeni – zamiast lasu, gdzie indziej mogłaby się rozgrywać historia (jakie to mogłoby spowodować konsekwencje?),
- zmiana płci bohatera (chory dziadek?),
- pisanie scenariusza jako komedii romantycznej lub filmu fantasy i inne zmiany wg pomysłów.

Podział klasy na grupy. Każda ma za zadanie opracowanie fragmentu opowieści, ale **ze szczegółami scenariuszowymi, dialogami, projektami kostiumów, dekoracji itp.** Prezentacja prac.

4. Powtórzenie i utrwalenie pojęć filmowych w formie zabawy: **tajemniczy gość.**

Podział na grupy. Każda grupa losuje karteczkę, na której zapisane jest, jaką osobą, zjawiskiem, pojęciem filmowym, teorią, gatunkiem filmowym itp. ma być ich tajemniczy gość. W ciągu kilku minut grupy przygotowują odpowiedź na oczekiwane pytania innych grup, które z kolei będą „rozpracowywać” tożsamość tajemniczego gościa. Tajemniczy gość może odpowiadać tylko **tak** lub **nie**, a zatem należy w odpowiedni sposób formułować do niego pytania. Zabawa trwa aż do skutku.

PROJEKT 21 (2 godziny lekcyjne)

Bolesław Prus „Modlitwa Psujaczka”, podręcznik, str. 139

Cele:

twórcze myślenie; rozwijanie wyobraźni lingwistycznej i plastycznej.

Materiały:

duży arkusz papieru; tkanina; kamienie; folia; krzesła.

Przebieg zajęć:

1. Podział klasy na 4 grupy. Każda grupa otrzymuje jeden z rekwizytów. Celem ćwiczenia jest zaprezentowanie przez grupę obrazu, scenki, działania (w zależności od kreatywności grup) na kilka (określa nauczyciel) z następujących tematów: **modlitwa, zabawa, praca, odpoczynek, kłótnia, strach, nuda, nauka**. Uczniowie badają możliwości tkwiące w przypisanym im rekwizycie i obmyślają, jak zrealizować zadanie. Prezentacja i omówienie ćwiczenia.

2. Odczytanie utworu ze str. 139–143 i wykonanie ćwiczeń z podręcznika.

3. Wykonanie ćwiczenia pod tytułem „Tak rzecze Konfucjusz” (Bowkett, *Wyobraź sobie, że ...*, str. 127). Uczniowie w toku rozmowy „rozwijają” dobrą radę lub zasadę życiową, np.:

Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść. A potem „zwijają” w dobrą radę to, czego się właśnie w tej dyskusji dowiedzieli. Przypomina to wyrażanie własnymi słowami metaforycznych znaczeń diskutowanych powiedzeń. To ćwiczenie przybiera formę: *każdy medal ma dwie strony* (wg konfucjańskiego schematu).

Przykład:

Konfucjusz rzecze: *gdzie kucharek sześć (dobrze, wiele pomysłów kulinarnych, rąk do pracy, doświadczenia), tam nie ma co jeść (źle, wszyscy zostają głodni i niezadowoleni)*.

Konfucjusz rzecze:

Gdy uczniowie poznają już ten schemat, sami układają powiedzenia dostosowane do wyznaczonego tematu: **zabawa, praca, odpoczynek, kłótnia, strach, nuda, nauka**.

Przykłady uczniowskie:

Kłótnia – Konfucjusz rzecze: *kłótnia to wielka niezgoda i złość, ale wiele może wyjaśnić*.

Praca – Konfucjusz rzecze: *praca popłaca, ale pracoholizm zatracca*.

Strach – Konfucjusz rzecze: *bardzo się bałem, ale przetrwałem*.

Odpoczynek – Konfucjusz rzecze: *tak odpoczywałem, że sprawę zaspiałem*.

Nauka – Konfucjusz rzecze: *nauka popłaca, ale płaca jest niska*.

PROJEKT 22

Michel Piquemal „Drogocenna perła”, podręcznik, str. 144

Cele:

praca grupowa; fantazjowanie; ćwiczenia redakcyjne w formułowaniu wypowiedzi pisemnej ze świadomością celu i wnioskowanie o prawdach ogólnych.

Materiały:

rysunek z załącznika nr 20.

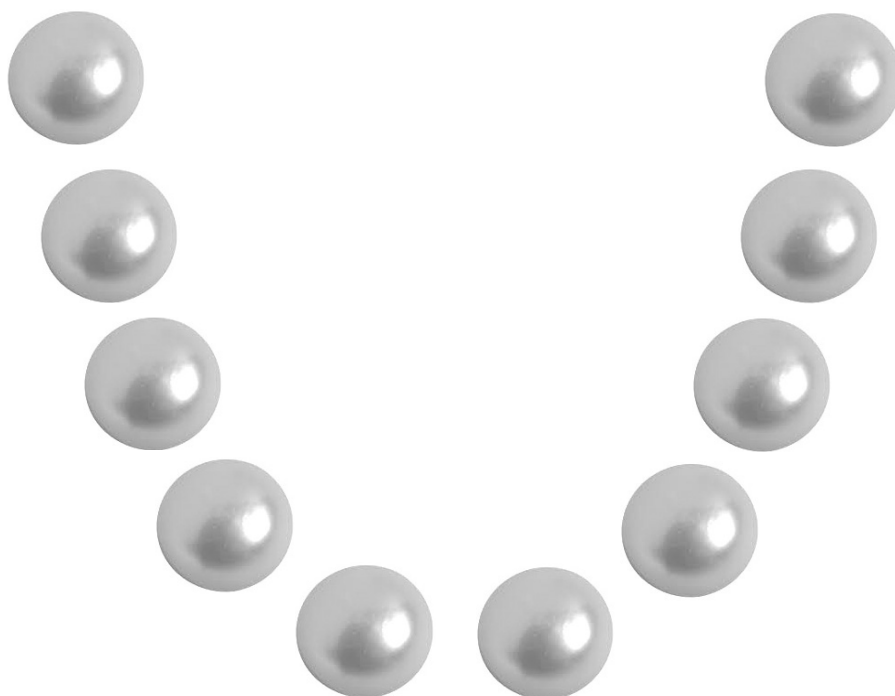
Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu i wykonanie ćwiczeń z podręcznika.
2. Podział klasy na 3–4 grupy. Celem pracy grupowej jest wymyślenie opowieści z perłą, w której uczniowie uwzględnią dodatkowy wymóg, aby tworzona historia była utrzymana w konwencji horroru, komedii romantycznej lub opowieści akcji. Powstają w ten sposób zabawne historyjki z motywem perły i o wyraźnym zabarwieniu uczuciowym.
3. Praca w grupach. Uczniowie wykonują zadanie: perły-słowa mądrości, które polega na zapisaniu 10 najważniejszych – ich zdaniem – słów na świecie, które utworzą sznur pereł. Uzasadnienie nie jest konieczne.

Wykonanie zadania można poprzedzić pracą ze słownikami i innymi źródłami, które poszerzą wiedzę o bardzo bogatej symbolice perły.

Symbolika perły: prawda wiary, łza nimfy morskiej (oceanidy), czystość, zdrowie, nieśmiertelność, dobroć, wymowa, poświęcenie i inne. Perła jest również znakiem tajemnicy, którą jest prawda o sobie samym, zdobywana w drodze wielu bolesnych doświadczeń.

Załącznik nr 20

4. Praca indywidualna: puść wodze fantazji. Oto odnalazła się 10 muza z orszaku Apolina. Jej atrybutem jest duża, błyszcząca perła w dłoni. Czego może być opiekunką? Zapisz w zeszycie.

PROJEKT 23

Isaac Bashevis Singer „Todje Spryciarz i Lajzer Kutwa”, podręcznik, str. 146

Cele:

tworzenie analogii; gromadzenie argumentów; odgrywanie scenek; zabawa.

Materiały:

niepotrzebne.

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu.
2. Wykonanie ćwiczeń 1–5 z podręcznika (str. 151–152).
3. Nauczyciel zwraca się do uczniów:

Todje jest przebiegły – żeby zrealizować swój plan, wykorzystał z jednej strony skąpstwo Lajzera, ale z drugiej także swoją nieposkromioną wyobraźnię. Po prostu przypisał łyżeczce właściwości ludzkie, to samo uczynił z lichtarzem. Taki zabieg literacki znamy już np. z baśni (jak go nazywamy?). Wykonajcie teraz ćwiczenie: krytyka i obrona obiektu. Ćwiczenie to pomoże w przygotowaniu scenki rozmowy Todjego z Lajzerem, w której Todje spróbuje „ostudzić” gniew sąsiada, pomniejszając jego stratę. W jaki sposób Lajzer mógłby odpowiedzieć Todjemu?

Krytyka obiektu – uczniowie wymyślają argumenty przeciwko łyżeczce, np. jest za ciężka, śniedzieje, przechodzi zapachami, zbyt łatwo się rysuje, jest niewygodna przy jedzeniu, za mało błyszcząca, za płytka, o zbyt ostrych, kaleczących brzegach itd.

Obrona obiektu – dlaczego warto jest mieć coraz więcej łyżeczek? Zapisywanie pomysłów. Wymiana argumentów.

4. Todje sprytnie odwrócił uwagę Lajzera, by osiągnąć swój cel. Czy potrafisz być sprytny? Zabawa w odwrócenie problemu. Podział klasy na dwie grupy: pierwsza przedstawi pomysł na ciekawą lekcję języka polskiego, a druga grupa zaproponuje najbardziej koszmarne lekcję języka polskiego. Odczytanie pomysłów.

5. Lajzer był zaślepiiony skąpstwem i przyjmował najgłupsze tłumaczenia Todjego. Pora na Was w wymyślaniu najrozmaitszych usprawiedliwień spóźnienia lub nieobecności w szkole. Praca pisemna. Napiszcie trzy usprawiedliwienia:

- jak najbardziej zaskakujące i niewiarygodne,
- zaczynające się rozsądnie, ale zmierzające w kierunku absurdu i przesady,
- wiarygodne i niepodważalne.

PROJEKT 24

Michel Piquemal „Lusterko i pieniądze”, podręcznik, str. 164

Cele:

pobudzenie refleksji na temat wartości i przyjmowanych postaw życiowych.

Materiały:

bloczek samoprzylepnych karteczek; dwa duże arkusze szarego papieru; markery.

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu i wykonanie ćwiczeń z podręcznika.
2. Nauczyciel rozdaje po trzy karteczki i prosi, aby uczniowie wypisali na nich trzy swoje marzenia (jak do złotej rybki). Zbiera karteczki i odkłada.
3. Wypisuje na tablicy słowa BYĆ i MIEĆ. Uczniowie szukają określeń bliskoznacznych i zapisują na tablicy w dwóch kolumnach, np.

BYĆ	MIEĆ
znajdować się	posiadać
przebywać	mieć majątek
być mądrym	mieć przyjaciół, sympatię
być wykształconym	mieć wykształcenie
być radosnym	mieć dużo nowoczesnej elektroniki

4. Nauczyciel analizuje wraz z uczniami zapisy. W toku dyskusji dochodzą do wniosku, że określenie *być* i *mieć* to skrótowy opis dwóch postaw życiowych, jednej nastawionej na rozwój i bycie coraz mądrzejszym i drugiej – nastawionej na posiadanie.
5. Rozłożenie na podłodze arkuszy szarego papieru i odrysowanie na nim sylwetki ucznia. Jeden arkusz należy podpisać Bycio, a drugi Miecio i magnesami przyczepić do tablicy. Następnie wybrany uczeń odczytuje życzenia z karteczek, a uczniowie decydują, do której sylwetki je przyczepić. Zainicjowanie rozmowy na temat tego, jakie skutki może spowodować przyjęcie w życiu takiej, a nie innej postawy.

Pytania do dyskusji:

- Jaki stosunek do nauki ma Bycio, a jaki Miecio?
- Na co wydaje pieniądze Bycio, a na co Miecio?
- Jak odnosi się do swojej dziewczyny Bycio, a jak Miecio?
- Jakim dzieckiem jest Bycio, a jakim Miecio?
- Jak traktuje swoje dzieci Bycio, a jak Miecio?
- Jak odnosi się do przyrody Bycio, a jak Miecio?

(pomysł ćwiczenia zaczerpnięty z książki M. Braun-Gałkowskiej *W tę samą stronę*, Warszawa 1994)

PROJEKT 25

Jan Kochanowski „Na dom w Czarnolesie”, podręcznik, str. 171

Cele:

ćwiczenie redakcyjne; zmiana perspektywy; rozwijanie postaw innowacyjnych; zabawa.

Materiały:

rysunek lub fotografia dość dużych rozmiarów tradycyjnego domku czy dworku.

Przebieg zajęć:

1. Analiza utworu, wykonanie ćwiczeń 1–5 z podręcznika (str. 171).
2. Nauczyciel rozdaje uczniom karteczki, na których wypisane są role: włamywacz, agent nieruchomości, duch, wnuczek, mała mysz polna, bezdomny, kornik, przybysz z obcej planety, sąsiad, akwizytor, pilot samolotu, artysta malarz, architekt. Uczniowie opisują dom z ilustracji, ale przyjmują perspektywę określoną na karteczce (role powtarzają się, należy przygotować tyle karteczek, ilu jest uczniów). Nikomu nie zdradzają swojej roli. W opowieści muszą odpowiedzieć na cztery pytania (patrz załącznik nr 21).

Załącznik nr 21

- Jakimi zmysłami postrzegasz dom?
- Jakie uczucia wzbudza w tobie ten dom?
- Jak widzisz przestrzeń wewnątrz lub na zewnątrz domu?
- Czym jest dla ciebie dom w jednym słowie?

3. Prezentacja prac, próba odgadnięcia przydzielonej roli. Dyskusja na temat odmiennych punktów widzenia i różnicy w postrzeganiu tego samego przez różne emocje, zmysły, punkty zainteresowania itp.

(pomysł ćwiczenia na podstawie treningu twórczości „Odyseja Umysłu”)

PROJEKT 26

Adam Mickiewicz „Koncert Wojskiego”, podręcznik, str. 204

Cele:

skuteczna komunikacja; motywacja do współpracy; aktywne słuchanie; rozwijanie zasobu słownictwa opisowego.

Materiały:

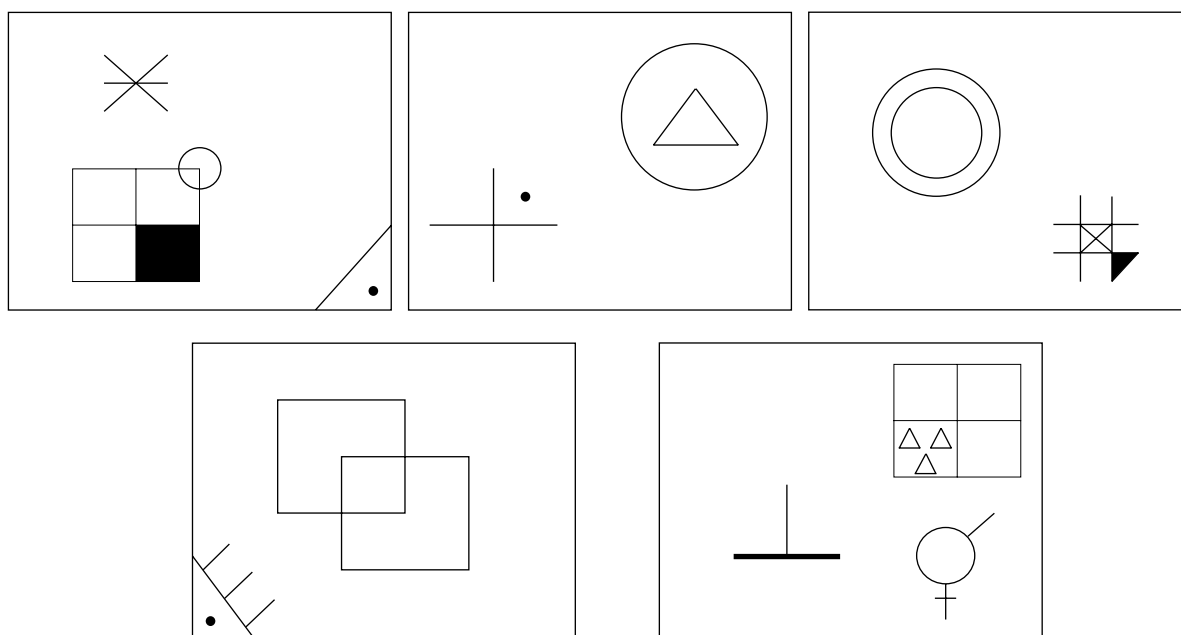
5 rysunków do pracy w grupach (załącznik nr 22); koperty z karteczkami (załącznik nr 23).

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu i wykonanie ćwiczeń 1–5 z podręcznika (str. 205).
2. Nauczyciel zwraca się do uczniów: słuchacze „koncertu Wojskiego” byli bardzo uważni, żywo reagowali na grę Wojskiego. Wy też wykazaliście dużo skupienia, wykonując prawidłowo ćwiczenia 1–5 z podręcznika. Teraz sprawdzimy Waszą koncentrację.

Nauczyciel dzieli klasę na 5 grup i rozdaje kartki, na których narysowane jest pięć prostych figur geometrycznych w różnych miejscach. Osoba z rysunkiem **opowiada**, jak wygląda rozmieszczenie figur na rysunku, a pozostali starają się je na podstawie wskazówek odtworzyć na swojej kartce (załącznik nr 22).

Załącznik nr 22

3. Omówienie prac. Czy wskazówki były jasno wyrażone? Jak się czuleś, gdy ktoś słu-chał cię z takim zaangażowaniem?

4. Ćwiczenie: reakcja słuchaczy, praca w grupach. Uczniowie otrzymują kopertę, w której na karteczkach napisane są różne intencje. Zwracają się do siebie twarzami. Rozpoczynający losuje karteczkę i stara się przeczytać pierwsze 10 wersów koncertu Wojskiego, zgodnie z wypisaną na niej intencją. Pozostali próbują ją odgadnąć. Zmiana i dalsze losowanie karteczek.

Załącznik nr 23

Zgroza	Nienawiść	Zawstydzenie	Zaskoczenie
Strach	Radość	Zażenowanie	Gniew
Uwielbienie	Zachwył	Irytacja	Zadowolenie
Roztargnienie	Znudzenie	Podenerwowanie	Smutek

5. Zadanie dla grup – wymyślcie 10 powodów uzasadniających wzniesienie pomnika Wojskiego w naszym mieście.

6. Pomnik stoi. Układanie przemówienia na dzień odsłonięcia z wykorzystaniem materiału z ćwiczenia 5.

PROJEKT 27

Barbara Kulesza „Do nieba jest najbliżej z Polski”, podręcznik, str. 228

Cele:

wychowanie patriotyczne; pobudzanie wrażliwości; określanie znaczenia postaw altruistycznych.

Materiały:

niepotrzebne.

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu i wykonanie ćwiczeń z podręcznika.
2. Ponowne odczytanie fragmentu tekstu ze str. 230, wersy 61–74. Próba zastanowienia nad problemem: gdybyś miał wyrzec się jakiegoś przywileju na dwa dni, aby zrozumieć cierpienia ludzi zamkniętych w niewoli, to co by to było? Czy spróbujesz to zrealizować? Przypomnij okoliczności, w jakich decydujemy się na niektóre ograniczenia w ciągu roku.
3. Porozmawiaj z rodzicami o warunkach życia w czasach kryzysu, stanu wojennego i reżimu komunistycznego. Zapisz, jakie trudności zapamiętali z tamtych czasów. Moż-

na przynieść zdjęcia i rekwizyty (kartki na żywność, przydziały, ocenzone korespondencje itp.). Razem z rodzicami lub dziadkami **zapiszcie 10 korzyści**, jakie przyniosły „nowe czasy” po 1989 r.

4. Redagowanie listu w sprawie rehabilitacji rotmistrza.

5. Wymyślcie test składający się z kilku pytań, w którym zbadacie „poziom miłości do ojczyzny”.

PROJEKT 28

Wisława Szymborska „Muzeum”, podręcznik, str. 244

Cele:

zastosowanie wiedzy do tworzenia projektów; selekcja pomysłów; praca twórcza.

Materiały:

załącznik nr 24

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie tekstu i wykonanie ćwiczeń z podręcznika.

2. Praca w grupach. Wprowadzenie nauczyciela:

Współcześnie powstające muzea znacznie różnią się od tych, które tworzono przed laty. Wykorzystuje się w nich najnowsze osiągnięcia techniki i architektury, multimedia. Powstają też muzea narracyjne, których celem nie jest wyeksponowanie przedmiotów z przeszłości, lecz opowiedzenie historii. A zatem przedmiot, eksponat lub układ przedmiotów snuje opowieść, która wprowadza odwiedzającego w temat lub wprost w jakiś problem z przeszłości. Współczesne muzea stawiają na aktywność i proponują zwiedzającym wykonywanie pewnych działań, np.:

– przyciśnięcie guzika – może spowodować, że na ekranie pojawiają się opcje wyboru, a tym samym zwiedzający dokonujący kolejnych wyborów otrzymuje coraz więcej informacji o zajmującym go problemie;

– zajęcie specjalnego miejsca w sali – spowoduje, że zwiedzający przyjmie przypisany mu punkt widzenia na daną sprawę, np. w debatach politycznych zajęcie miejsca z prawej strony wprowadza obserwatora w krąg poglądów prawicowych;

– ułożenie elementów, np. puzzli, jako środek przekazania informacji itp.

Zadaniem grup będzie zaprojektowanie **muzeum starej szkoły**. Zastanówcie się, jak takie muzeum zorganizować, aby można je było nazwać narracyjnym.

Załącznik nr 24

1. Jaką wiedzę o dawnej szkole można przekazać w formie puzzli?
2. Sprowokujcie zwiedzającego, aby zajął odpowiednie miejsce, np. kiedy usiądzie po prawej stronie, zobaczy klasę z punktu widzenia nauczyciela, a kiedy wejdzie z lewej strony, zobaczy klasę od strony ucznia. Co zmienia ta optyka? Czego można dowiedzieć się, wchodząc z różnych stron? Wykonajcie plansze.
3. Niech w Waszym muzeum zaistnieje dźwięk; np. ktoś może czytać fragment starego elementarza lub innej książki. Pamiętajcie, że dźwięk przybliży emocje, wzmacnia doznania. A może dźwiękiem wykreować gwar korytarza na przerwie, sali gimnastycznej, skrzypienie pióra drapiącego papier, dzwonek w ręku woźnego?
4. W muzeum można wykorzystać pokaz filmu jako medium pasywnego – ale co uczynić tematem tego filmu? Napiszcie scenariusz szkicowy.
5. Przestrzeń starej szkoły można zbudować wieloma zmysłami, np. smakiem – może pozwolić zwiedzającym na skosztowanie czegoś ze sklepika szkolnego? Pamiętajcie, jak bohaterowie „Chłopców z Placu Broni” żuli kit? Co zaproponować naszym zwiedzającym?
6. A może spersonalizować kredę poprzez włożenie jej komuś do ręki? Jakie hasło napisze kreda?
7. Można przygotować postacie uczniów z papieru i różne projekty mundurków szkolnych – niech najmłodszy przebierają papierowe lalki.
8. Co jeszcze może znaleźć się w muzeum szkoły prababci i pradziadka?

PROJEKT 29

Michael Ende „Coraz więcej dzieci”, podręcznik, str. 253

Cele:

spontaniczne zgłaszanie pomysłów.

Materiały:

koperty; bilet; zegarek; grzebień; agrafka; korale; okulary; gumka; znaczki; krem.

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu i wykonanie ćwiczeń z podręcznika.
2. Przeczytany tekst zmusza do myślenia – rodzice mają coraz mniej czasu dla dzieci, które się nudzą, tęsknią, nie cieszą drogimi zabawkami. Oto przykład prostej i taniej zabawy dla dzieci, będącej sposobem na nudę, o nazwie „Koperty Sherlocka Holmesa”.

Nauczyciel objaśnia zabawę, a potem prosi uczniów, aby sami zaproponowali zabawę w koperty, wykorzystując podany wzór. W kopercie (dużej, z wkładem bąbelkowym) znajduje się 6 przypadkowo dobranych przedmiotów, np. bilet, zegarek, stary grzebień, agrafka, korale, okulary, gumka, znaczek, krem... Nauczyciel demonstruje zawartość koperty uczniom i wyjaśnia, że te przedmioty wiążą się z jakąś osobą. Zadaniem grupy jest przeprowadzenie badania, kim jest ta osoba, co te przedmioty o niej mówią. Na przykład bilet wskazuje na to, że ta osoba nie ma samochodu, a korale, że to kobieta. A może to prezent dla kobiety, jeśli są zapakowane? Uczniowie stawiają hipotezy i zarysowują portret psychologiczny postaci. W kolejnej kopercie jest inny zestaw przedmiotów, ale dla każdej grupy taki sam.

3. Inna propozycja. Uczniowie wybierają losowo z przeczytanego na lekcji fragmentu tekstu kilkanaście słów (np. co dziesiąte słowo). Najpierw próbują poszukać słów spoza tekstu, łączących dwa wyrazy, a potem trzy wyrazy i coraz więcej.

4. Wasz sposób na nudę. Propozycje dzieci. Żadnej elektroniki!

5. Przeczytaj fragment rozmowy obcego chłopca i Franco, str. 256, wersy 104–117. Jaki dowód na miłość rodziców przytacza chłopiec? A jakie są – Twoim zdaniem – dowody miłości rodziców do dzieci? A dzieci do rodziców?

PROJEKT 30

Tadeusz Różewicz „Przepaść”, podręcznik, str. 266

Cele:

zwrócenie uwagi na sytuację ludzi starych i ich ograniczenia; symulacja; wywiad; kształcenie postawy empatii; budzenie wrażliwości.

Materiały:

okulary przeciwsłoneczne; krem; rękawice gumowe; groch; igła i nitka; gazety z ilustracjami; flamastry; klej; nożyczki.

Przebieg zajęć:

1. Rozmowa z uczniami na temat starości. Uczniowie odpowiadają na pytanie, od jakiego wieku człowiek zaczyna być stary. Podchodzą do tablicy i wypisują skojarzenia związane ze starością aż do wyczerpania pomysłów (zły słuch, dużo wolnego czasu, powolność, słabe rozeznanie w nowinkach technicznych, dobroć, zależność itp.). Nauczyciel kolorową kredą zakreśla skojarzenia pozytywne. Uczniowie zapisują je w zeszytce. Na koniec lekcji uczniowie otrzymają zadanie domowe, aby porozmawiać ze starszą osobą i zapytać ją, co ona myśli o swoim wieku, jakie odczuwa dolegliwości i jakie widzi wartości wynikające z dojrzałego wieku (plusy i minusy). Na kolejnej lekcji uczniowie uzupełnią pozytywne aspekty starości, na które nie zwrócili poprzedniego dnia uwagi.

2. Odczytanie utworu, wykonanie ćwiczeń z podręcznika.

3. Zaproponowanie wykonania ćwiczenia „jak to jest?”. Uczniowie sami doświadczą trudności, jakie niesie ze sobą starość:

- niech posmarują szkła okularów warstwą kremu i spróbują przejść się po klasie, w której zostaną zaaranżowane przeszkody (utrudnienie widzenia) lub niech spróbują coś przeczytać z książki w tych okularach,
- niech spróbują nawlec igłę w grubych ogrodowych rękawicach,
- niech przejdą się w butach wypełnionych grochem,
- niech leworęczny napisze coś prawą ręką, a praworęczni lewą – czy to jest łatwe i wygodne? Czy rezultaty Was zadowolają?

Na podstawie tego ćwiczenia odpowiedzcie, na jakie ograniczenia narażony jest stary człowiek, jakich uczuć może doświadczać w związku z obniżoną sprawnością. Dyskusja.

Na podstawie swoich spostrzeżeń napiszcie krótką wypowiedź: czym dla staruszki z wiersza jest przejście przez ulicę?

4. Praca w grupach. Zaprojektujcie przyjazne starym ludziom centrum handlowe tak, aby czuli się w nim wygodnie. Jak ułatwić zakupy starszym ludziom?

5. Tworzenie kolażu. Zadanie: trzeba zaprojektować DOBREGO CZŁOWIEKA, którego nie osiągnie znieczulica i obojętność. Napiszcie, jaką wiedzą, ideami i przekonaniem wypełnicie jego mózg. Dołączcie:

- kilka pięknych ilustracji,
- pozdrowienia,
- zbiór odgłosów (jakich?),
- 90 minut najpiękniejszej muzyki (jakiej?).

Omówienie prac, wystawa.

PROJEKT 31

Ryszard Kapuściński „Jak nóż”, podręcznik, str. 279

Cele:

przygotowanie do świadomego odbioru wiadomości z różnych mediów (najłatwiej z gazet, jeśli w klasie nie ma dostępu do telewizji lub internetu); argumentowanie; ćwiczenia w mówieniu; działania twórcze; praca w grupach.

Materiały:

różne gazety – dzienniki i periodyki, czarno-białe i kolorowe, aktualna gazeta z danego dnia; słowniki; kolorowe markery; duże arkusze szarego papieru; załącznik nr 25.

Przebieg zajęć:

1. Odczytanie utworu i wykonanie ćwiczeń z podręcznika.
2. Praca w grupach. Uczniowie wypisują z przyniesionych gazet 3 słowa, których nie znają. Przepisują całe zdania, w których te słowa wystąpiły. Próbują samodzielnie napisać przypuszczalne definicje. Następnie porównują swoje przypuszczenia z resztą grupy. Na końcu sprawdzają w słowniku, czy ich definicje były trafne.
3. Praca z dowolną gazetą z danego dnia lub jeśli nauczyciel ma do dyspozycji salę komputerową z dostępem do internetu, można wiadomości dnia przeczytać z internetu. Uczniowie przeglądają gazetę, a następnie przygotowują listę 10 wydarzeń, kwestii, zagadnień, o których się dowiedzieli. Rozmowa nauczyciela z uczniami na temat aktualnych zagadnień. Próba wciągnięcia w dyskusję.
4. Ćwiczenie „im więcej wiesz...”.

Nauczyciel dyktuje uczniom początek zdania i prosi, by dopisali zakończenie. Zdanie: **im więcej czytasz, tym...** Uczniowie głośno odczytują swoje pomysły, a nauczyciel prezentuje całe zdanie: **im więcej czytasz, tym więcej wiesz**. Kolejne zdanie do uzupełnienia brzmi: **im więcej wiesz, tym...** Uczniowie uzupełniają niedokończone zdanie. Głośne odczytanie propozycji. To samo powtarza się aż dziewięć razy (patrz załącznik nr 25).

Załącznik nr 25

Zdania do dokończenia	Które z tych zdań są dla Ciebie najbardziej znaczące i dlaczego?
1. Im więcej czytasz, tym...	
2.	
3.	
4.	
5. Im mniej czytasz, tym...	
6.	
7.	
8.	
9.	

(przykładowa tabela: Kelly Gallagher, *Jak zachęcać do czytania. Minilekcje dla uczniów gimnazjum i liceum*, Gdańsk 2007, str. 105)

Im więcej wiesz, tym...

1. Im więcej czytasz, tym więcej wiesz.
2. Im więcej wiesz, tym będziesz mądrzejszy, jak dorośniesz.
3. Im jesteś mądrzejszy, tym dłużej będziesz się uczył i więcej zdobędziesz dyplomów.
4. Im więcej będziesz miał dyplomów, tym więcej twoje dzieci osiągną w szkole.
5. Im mniej czytasz, tym mniej będziesz wiedział.
6. Im mniej wiesz, tym szybciej rzucisz szkołę.
7. Im szybciej rzucisz szkołę, tym dłużej będziesz bezrobotny.
8. Im szybciej rzucisz szkołę, tym większe jest prawdopodobieństwo, że trafisz do więzienia.

5. Działanie twórcze – sprawdzanie możliwości akustycznych gazety:

- wolne rozdzieranie gazety – przypomina trzaski palącego się ogniska,
- miarowe pocieranie dużych kawałków gazety o siebie – przypomina marsz wojska,
- uderzanie rytmiczne palcami w rozpostartą stronę gazety – przypomina uderzanie okiennicy poruszanej przez wiatr,
- falowanie kartką gazety – powiew wiatru.

Teraz czas na inne propozycje dzieci.

6. Uczniowie wypisują tytuły artykułów z przyniesionych gazet, nagłówki, podpisy pod ilustracjami. Potem jednym markerem zaznaczają, który tytuł dotyczy – ich zdaniem – interesującej sprawy, a drugim kolorem – nieinteresującej sprawy. Stopień swojego zainteresowania określają w skali 1–5. Analizowanie powodów, dla których coś jest ciekawe albo nie. Dalsze dociekanie indywidualnych zainteresowań ucznia, argumentowanie, ćwiczenia w mówieniu.

7. Praca w małych grupach. Uczniowie znajdują w gazetach 10 ciekawych ilustracji i tekstów – wycinają je. Zadaniem grupy jest stworzenie z tych fragmentów interesującej historii, naklejenie jej na duży arkusz szarego papieru, dopisanie pomysłów, kontrolowanie związków przyczynowo-skutkowych nowej historii.

8. Nauczyciel odtwarza dwa fragmenty muzyczne z magnetofonu, odmienne w nastroju, tempie, charakterze. Po wysłuchaniu pierwszego utworu pyta uczniów, jakie emocje wywołuje ten fragment. Prosi uczniów, aby uformowali bryłę z papieru (gazetowego), która wyrazi te emocje. Nauczyciel odtwarza drugi fragment i postępuje jak poprzednio. Uczniowie sami decydują, jakiego papieru użyć – z kolorowego czasopisma, czarno-białego, białego papieru itp. Uczniowie mają przed sobą dwie bryły – nauczyciel prosi, aby opowiedzieli o tym ćwiczeniu.

9. Nauczyciel prosi uczniów, aby zaaranżowali scenkę z gazetą: udawaj, że czytasz gazetę. Pokaż, co przeczytałeś (mimiką i mową ciała pokaż, czy treść artykułu jest zabawna, wstrząsająca, ciekawa, nudna...).

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 do projektu 3 ze str. 6

- Co to jest droga?
- Z czego zbudowane są drogi?
- Ujęcie problemu drogi w poezji.
- Motyw drogi w słynnych powieściach.
- Złote myśli związane z drogą.
- Najczęstsze metafory drogi.

-
- Co to jest droga?
 - Z czego zbudowane są drogi?
 - Ujęcie problemu drogi w poezji.
 - Motyw drogi w słynnych powieściach.
 - Złote myśli związane z drogą.
 - Najczęstsze metafory drogi.

-
- Co to jest droga?
 - Z czego zbudowane są drogi?
 - Ujęcie problemu drogi w poezji.
 - Motyw drogi w słynnych powieściach.
 - Złote myśli związane z drogą.
 - Najczęstsze metafory drogi.

-
- Co to jest droga?
 - Z czego zbudowane są drogi?
 - Ujęcie problemu drogi w poezji.
 - Motyw drogi w słynnych powieściach.
 - Złote myśli związane z drogą.
 - Najczęstsze metafory drogi.

Załącznik nr 2 do projektu 3 ze str. 6

Opiszcie wspólnie, oddając wrażenia wzrokowe, słuchowe, zapachowe i czuciowe,
podróż:

Grupa 1

Kropki wody z deszczu w cyklu obiegu wody w przyrodzie.

Grupa 2

Monety z rąk do rąk.

Grupa 3

Muchy przez mieszkanie (i śniadanie).

Opiszcie wspólnie, oddając wrażenia wzrokowe, słuchowe, zapachowe i czuciowe,
podróż:

Grupa 1

Kropki wody z deszczu w cyklu obiegu wody w przyrodzie.

Grupa 2

Monety z rąk do rąk.

Grupa 3

Muchy przez mieszkanie (i śniadanie).

Opiszcie wspólnie, oddając wrażenia wzrokowe, słuchowe, zapachowe i czuciowe,
podróż:

Grupa 1

Kropki wody z deszczu w cyklu obiegu wody w przyrodzie.

Grupa 2

Monety z rąk do rąk.

Grupa 3

Muchy przez mieszkanie (i śniadanie).

Załącznik nr 3 do projektu 4 ze str. 8**Zadania do pracy w grupie**

- Zastanówcie się, jak mógłby wyglądać teren poniżej Waszego fragmentu mapy.
- Dorysujcie i dopiszcie, co widać ze wskazanego punktu na fragmencie mapy.
- Wymyślcie inne nazwy miejscowości, gór w okolicy.
- Uzupełnijcie mapę nowymi symbolami.
- Uzupełnijcie mapę wybranymi ilustracjami z gazet.

Praca samodzielna

Opisz jakiś szczególnie piękny widok z Waszej mapy, który podróżnicy podziwiają. Zaznacz go na mapie. Zrelacjonuj, co ciekawego opowiedziała napotkana po drodze osoba.

Zadania do pracy w grupie

- Zastanówcie się, jak mógłby wyglądać teren poniżej Waszego fragmentu mapy.
- Dorysujcie i dopiszcie, co widać ze wskazanego punktu na fragmencie mapy.
- Wymyślcie inne nazwy miejscowości, gór w okolicy.
- Uzupełnijcie mapę nowymi symbolami.
- Uzupełnijcie mapę wybranymi ilustracjami z gazet.

Praca samodzielna

Opisz jakiś szczególnie piękny widok z Waszej mapy, który podróżnicy podziwiają. Zaznacz go na mapie. Zrelacjonuj, co ciekawego opowiedziała napotkana po drodze osoba.

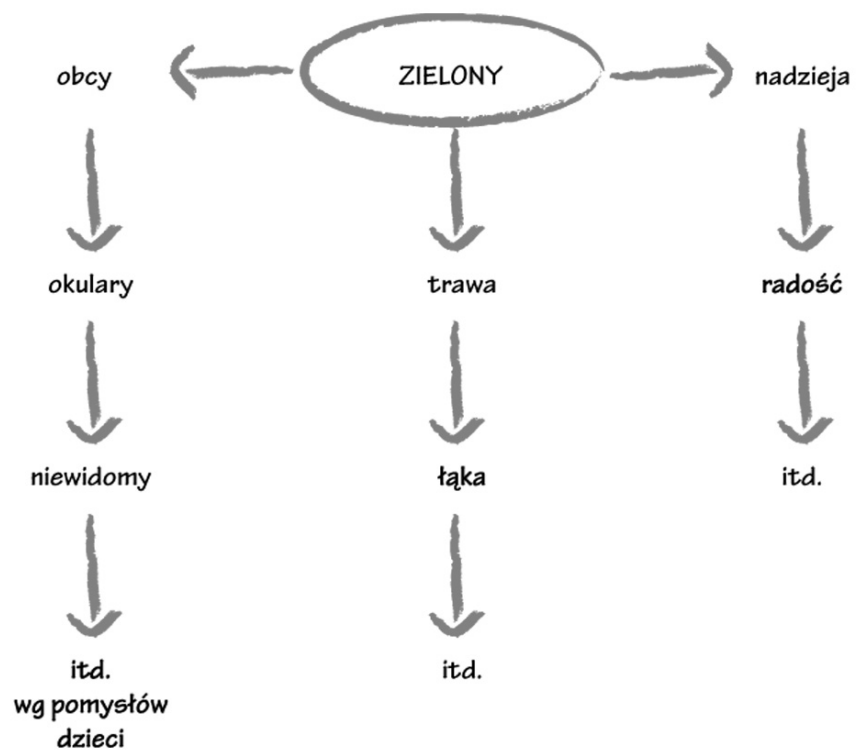
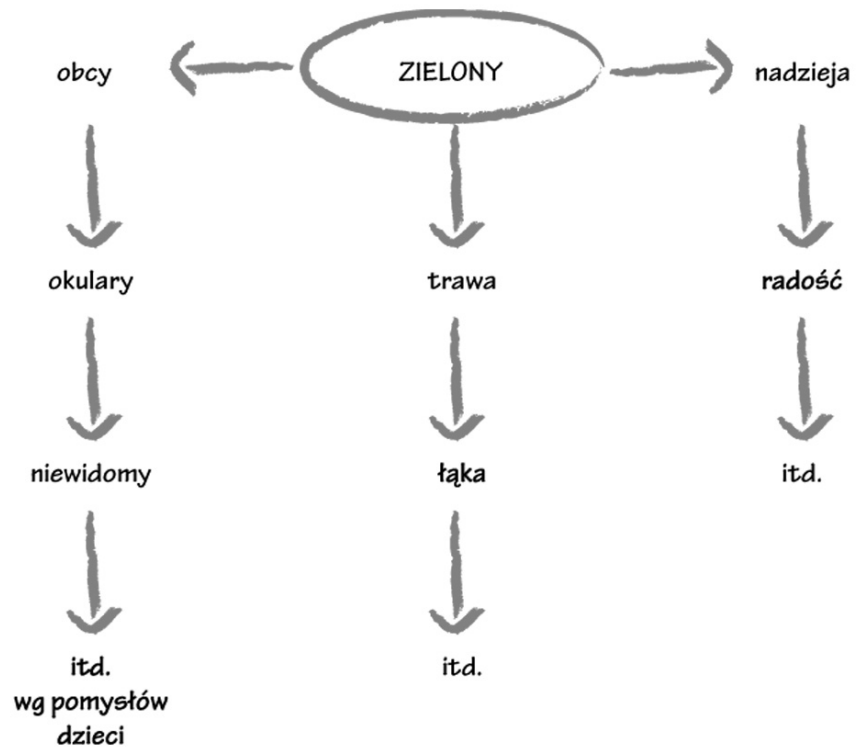
Zadania do pracy w grupie

- Zastanówcie się, jak mógłby wyglądać teren poniżej Waszego fragmentu mapy.
- Dorysujcie i dopiszcie, co widać ze wskazanego punktu na fragmencie mapy.
- Wymyślcie inne nazwy miejscowości, gór w okolicy.
- Uzupełnijcie mapę nowymi symbolami.
- Uzupełnijcie mapę wybranymi ilustracjami z gazet.

Praca samodzielna

Opisz jakiś szczególnie piękny widok z Waszej mapy, który podróżnicy podziwiają. Zaznacz go na mapie. Zrelacjonuj, co ciekawego opowiedziała napotkana po drodze osoba.

Załącznik nr 4 do projektu 5 ze str. 9

Załącznik nr 5 do projektu 5 ze str. 9

	Ubranie	Cel podróży	Wędrówka	Uczucia
1.	czapka	prawda	pieszo	radość
2.	buty	doświadczenie	rower	zmęczenie
3.	peleryna	wiedza	auto	niepewność
4.	płaszcz przeciwdeszczowy	nauka	konno	strach
5.	sweter	przygoda	autostop	podekscytowanie
6.	szalik	praca – za chlebem	motor	złość

	Ubranie	Cel podróży	Wędrówka	Uczucia
1.	czapka	prawda	pieszo	radość
2.	buty	doświadczenie	rower	zmęczenie
3.	peleryna	wiedza	auto	niepewność
4.	płaszcz przeciwdeszczowy	nauka	konno	strach
5.	sweter	przygoda	autostop	podekscytowanie
6.	szalik	praca – za chlebem	motor	złość

	Ubranie	Cel podróży	Wędrówka	Uczucia
1.	czapka	prawda	pieszo	radość
2.	buty	doświadczenie	rower	zmęczenie
3.	peleryna	wiedza	auto	niepewność
4.	płaszcz przeciwdeszczowy	nauka	konno	strach
5.	sweter	przygoda	autostop	podekscytowanie
6.	szalik	praca – za chlebem	motor	złość

Załącznik nr 6 do projektu 6 ze str. 11

Chwila, kiedy byłem najbardziej zakłopotany:

Chwila, kiedy byłem najbardziej przerażony:

Chwila, kiedy byłem najbardziej uradowany:

Chwila, kiedy (jaką chwilę z przeszłości dobrze pamiętasz?)

Co wtedy czułeś? Porozmawiaj o tym z kolegą w parze.

Chwila, kiedy byłem najbardziej zakłopotany:

Chwila, kiedy byłem najbardziej przerażony:

Chwila, kiedy byłem najbardziej uradowany:

Chwila, kiedy (jaką chwilę z przeszłości dobrze pamiętasz?)

Co wtedy czułeś? Porozmawiaj o tym z kolegą w parze.

Chwila, kiedy byłem najbardziej zakłopotany:

Chwila, kiedy byłem najbardziej przerażony:

Chwila, kiedy byłem najbardziej uradowany:

Chwila, kiedy (jaką chwilę z przeszłości dobrze pamiętasz?)

Co wtedy czułeś? Porozmawiaj o tym z kolegą w parze.

Chwila, kiedy byłem najbardziej zakłopotany:

Chwila, kiedy byłem najbardziej przerażony:

Chwila, kiedy byłem najbardziej uradowany:

Chwila, kiedy (jaką chwilę z przeszłości dobrze pamiętasz?)

Co wtedy czułeś? Porozmawiaj o tym z kolegą w parze.

Załącznik nr 7 do projektu 7 ze str. 12

1. Zastanów się, które pytanie jest dla ciebie najciekawsze.
2. Odpowiedz na poniższe pytania: wiem/nie wiem
3. Teraz przejdź się po sali i poszukaj osoby, która zna odpowiedź na pytania, na które ty nie potrafisz odpowiedzieć.
 - Jak przebiega malaria?
 - Jak długo choruje się na malarię?
 - Co oznacza słowo: „heban”?
 - Kto to jest Ryszard Kapuściński?
 - Jak długo trwa podróż z Wrocławia do Afryki?
 - Czy gruba kurtka może być do czegoś przydatna w Afryce?

-
1. Zastanów się, które pytanie jest dla ciebie najciekawsze.
 2. Odpowiedz na poniższe pytania: wiem/nie wiem
 3. Teraz przejdź się po sali i poszukaj osoby, która zna odpowiedź na pytania, na które ty nie potrafisz odpowiedzieć.
 - Jak przebiega malaria?
 - Jak długo choruje się na malarię?
 - Co oznacza słowo: „heban”?
 - Kto to jest Ryszard Kapuściński?
 - Jak długo trwa podróż z Wrocławia do Afryki?
 - Czy gruba kurtka może być do czegoś przydatna w Afryce?

Załącznik nr 8 do projektu 7 ze str. 12

Opis ćwiczenia

Nie mamy w chwili obecnej możliwości odbycia podróży do Afryki, ale jak najbardziej możemy odbyć „podróż anatomiczną”. Zastanowimy się teraz i opiszemy na podstawie tekstu i własnych wyobrażeń, jak może czuć się bohater chory na malarię, ale... zostaniecie ulokowani w wybranej części organizmu.

Grupa I – w głowie

Grupa II – w ramionach

Grupa III – w sercu

Pytania pomocnicze:

- Co słyszy się z tego miejsca?
- Co widzi się z tego miejsca w czasie choroby?
- Co jeszcze...?

Opis ćwiczenia

Nie mamy w chwili obecnej możliwości odbycia podróży do Afryki, ale jak najbardziej możemy odbyć „podróż anatomiczną”. Zastanowimy się teraz i opiszemy na podstawie tekstu i własnych wyobrażeń, jak może czuć się bohater chory na malarię, ale... zostaniecie ulokowani w wybranej części organizmu.

Grupa I – w głowie

Grupa II – w ramionach

Grupa III – w sercu

Pytania pomocnicze:

- Co słyszy się z tego miejsca?
- Co widzi się z tego miejsca w czasie choroby?
- Co jeszcze...?

Załącznik nr 9 do projektu 8 ze str. 14

Dwaj gracze – tenisiści – rywalizowali na korcie o tytuł mistrza Wimbledonu. Obaj równocześnie zauważyli lot piłki w górę i natychmiast rzucili się do przodu, żeby nie stracić seta. Wskoczyli w napięciu, mocno trzymając rakietę oburącz. Nagle jeden z nich skoczył ostro w górę i ściął gwałtownie piłkę na ukos. Drugi gracz – ze spóźnioną reakcją – próbował ustawić się bokiem do nacierającej piłeczki. Niestety przeleciała obok zdziwionego gracza.

Dwaj gracze – tenisiści – rywalizowali na korcie o tytuł mistrza Wimbledonu. Obaj równocześnie zauważyli lot piłki w górę i natychmiast rzucili się do przodu, żeby nie stracić seta. Wskoczyli w napięciu, mocno trzymając rakietę oburącz. Nagle jeden z nich skoczył ostro w górę i ściął gwałtownie piłkę na ukos. Drugi gracz – ze spóźnioną reakcją – próbował ustawić się bokiem do nacierającej piłeczki. Niestety przeleciała obok zdziwionego gracza.

Dwaj gracze – tenisiści – rywalizowali na korcie o tytuł mistrza Wimbledonu. Obaj równocześnie zauważyli lot piłki w górę i natychmiast rzucili się do przodu, żeby nie stracić seta. Wskoczyli w napięciu, mocno trzymając rakietę oburącz. Nagle jeden z nich skoczył ostro w górę i ściął gwałtownie piłkę na ukos. Drugi gracz – ze spóźnioną reakcją – próbował ustawić się bokiem do nacierającej piłeczki. Niestety przeleciała obok zdziwionego gracza.

Dwaj gracze – tenisiści – rywalizowali na korcie o tytuł mistrza Wimbledonu. Obaj równocześnie zauważyli lot piłki w górę i natychmiast rzucili się do przodu, żeby nie stracić seta. Wskoczyli w napięciu, mocno trzymając rakietę oburącz. Nagle jeden z nich skoczył ostro w górę i ściął gwałtownie piłkę na ukos. Drugi gracz – ze spóźnioną reakcją – próbował ustawić się bokiem do nacierającej piłeczki. Niestety przeleciała obok zdziwionego gracza.

Załącznik nr 10 do projektu 8 ze str. 14

Przykładowe problemy, pytania

- W jakich godzinach Pan/Pani pracuje?
- Czy spotyka się Pan/Pani z trudnymi problemami w swojej pracy? Jakimi?
- Jakie są blaski i cienie wykonywanej pracy?
- Co Pan/Pani zmieniliby w swej pracy od razu, gdyby to od Was zależało?
- Czy ta praca jest „czysta”, czy „brudna”, w cieple, czy na powietrzu, czy mają Państwo uniformy, czy mają Państwo kontakt z różnymi substancjami (zarazki, smary, pył itp.)?
- Czy spotyka się Pan/Pani z tzw. trudnymi klientami?
- Jakie strategie wobec nich Państwo stosują?

Dodatkowo zaobserwujcie, czy pracownicy szybko zauważają obecność klienta, jak się do niego odnoszą, czy są uprzejmi, służą pomocą, stosują jakieś techniki, proponują rozwiązania problemu itp.

Na podstawie wywiadu i obserwacji sporządźcie raport z miejsca podróży, opowiedzcie o swoich doświadczeniach. Oprócz raportu możecie zastosować parodię, skecz, scenkę, dyskusję, opis i inne pomysły.

Przykładowe problemy, pytania

- W jakich godzinach Pan/Pani pracuje?
- Czy spotyka się Pan/Pani z trudnymi problemami w swojej pracy? Jakimi?
- Jakie są blaski i cienie wykonywanej pracy?
- Co Pan/Pani zmieniliby w swej pracy od razu, gdyby to od Was zależało?
- Czy ta praca jest „czysta”, czy „brudna”, w cieple, czy na powietrzu, czy mają Państwo uniformy, czy mają Państwo kontakt z różnymi substancjami (zarazki, smary, pył itp.)?
- Czy spotyka się Pan/Pani z tzw. trudnymi klientami?
- Jakie strategie wobec nich Państwo stosują?

Dodatkowo zaobserwujcie, czy pracownicy szybko zauważają obecność klienta, jak się do niego odnoszą, czy są uprzejmi, służą pomocą, stosują jakieś techniki, proponują rozwiązania problemu itp.

Na podstawie wywiadu i obserwacji sporządźcie raport z miejsca podróży, opowiedzcie o swoich doświadczeniach. Oprócz raportu możecie zastosować parodię, skecz, scenkę, dyskusję, opis i inne pomysły.

Załącznik nr 11 do projektu 9 ze str. 16**Przepowiednie:**

1. Idziesz jak burza do przodu, ale nie niszczy wszystkiego wokół.
2. Wkrótce się zakochasz.
3. Uważaj na przygodne znajomości.
4. Zbieg okoliczności jest korzystny, ale nie lekceważ własnych przeczuć.
5. Czas się rozstać.
6. Wykaż się silną wolą i stanowczością.
7. Nie daj się wodzić za nos.
8. Wkrótce zaczniesz coś nowego.
9. Uwaga, a jednak nieprzewidziane trudności.
10. Musisz się przeprowadzić na wieś.
11. Wkrótce nadejdzie ważna wiadomość.
12. Nie działaj pochopnie – upewnij się!
13. Nic się nie wydarzy – cierpliwie czekaj!
14. Twardy orzech do zgryzienia – poradź się kogoś!
15. Ważna wiadomość w drodze.
16. A jednak pokonałeś przeszkody.
17. Próbuj!
18. Dobra refleksja sprawi, że nie będziesz musiał walczyć o swoje.
19. Nie wierz pochlebcom!
20. Nie walcz, przystosuj się!
21. Pokonasz bariery, pomyśl jeszcze raz.
22. Na naukę nie szkoda czasu.
23. Uważaj na siebie!
24. Zdarzy się coś nie po Twojej myśli.
25. Postaraj się zapobiec nadchodzącym komplikacjom.

Załącznik nr 12 do projektu 10 ze str. 18**Zadania dla każdej pary:**

- Przedyskutujcie w swoich listach problem Oskara.
- Napiszcie, jakie uczucia budzi w Was szpital.
- Wymieńcie się poglądami na temat wolontariatu.
- Napiszcie, co myślicie o udziale dzieci w projekcie *Marzycielska poczta*.

Warunek – napiszcie do siebie dwa lub trzy listy. Nie zdradzajcie swojego prawdziwego imienia. Listy wrzucajcie do skrzynki co tydzień. Nie pomylcie hasła lub logo swojego adresata. Postarajcie się, aby listy były estetyczne.

Zadania dla każdej pary:

- Przedyskutujcie w swoich listach problem Oskara.
- Napiszcie, jakie uczucia budzi w Was szpital.
- Wymieńcie się poglądami na temat wolontariatu.
- Napiszcie, co myślicie o udziale dzieci w projekcie *Marzycielska poczta*.

Warunek – napiszcie do siebie dwa lub trzy listy. Nie zdradzajcie swojego prawdziwego imienia. Listy wrzucajcie do skrzynki co tydzień. Nie pomylcie hasła lub logo swojego adresata. Postarajcie się, aby listy były estetyczne.

Zadania dla każdej pary:

- Przedyskutujcie w swoich listach problem Oskara.
- Napiszcie, jakie uczucia budzi w Was szpital.
- Wymieńcie się poglądami na temat wolontariatu.
- Napiszcie, co myślicie o udziale dzieci w projekcie *Marzycielska poczta*.

Warunek – napiszcie do siebie dwa lub trzy listy. Nie zdradzajcie swojego prawdziwego imienia. Listy wrzucajcie do skrzynki co tydzień. Nie pomylcie hasła lub logo swojego adresata. Postarajcie się, aby listy były estetyczne.

Załącznik nr 13 do projektu 12 ze str. 20

Uzupełnij ankietę o sobie:

- mój ulubiony kolor to
- moje włosy są
- moim zdaniem literatura to
- jestem przekonany, że szkoła
- uważam, że świat zmierza w kierunku
- myślę, że wojny
- pomagając innym,

Uzupełnij ankietę o sobie:

- mój ulubiony kolor to
- moje włosy są
- moim zdaniem literatura to
- jestem przekonany, że szkoła
- uważam, że świat zmierza w kierunku
- myślę, że wojny
- pomagając innym,

Uzupełnij ankietę o sobie:

- mój ulubiony kolor to
- moje włosy są
- moim zdaniem literatura to
- jestem przekonany, że szkoła
- uważam, że świat zmierza w kierunku
- myślę, że wojny
- pomagając innym,

Załącznik nr 14 do projektu 13 ze str. 22

W jaki sposób opisywać przedmiot?

- W żadnym razie nie można użyć nazwy opisywanego przedmiotu.
- Opisy muszą odnosić się do trzech z pięciu zmysłów umieszczonych na planszy.
- Musisz użyć przynajmniej jednego porównania.
- Pamiętaj o pkt 1 tej instrukcji – nie zdradź nazwy przedmiotu!

W jaki sposób opisywać przedmiot?

- W żadnym razie nie można użyć nazwy opisywanego przedmiotu.
- Opisy muszą odnosić się do trzech z pięciu zmysłów umieszczonych na planszy.
- Musisz użyć przynajmniej jednego porównania.
- Pamiętaj o pkt 1 tej instrukcji – nie zdradź nazwy przedmiotu!

W jaki sposób opisywać przedmiot?

- W żadnym razie nie można użyć nazwy opisywanego przedmiotu.
- Opisy muszą odnosić się do trzech z pięciu zmysłów umieszczonych na planszy.
- Musisz użyć przynajmniej jednego porównania.
- Pamiętaj o pkt 1 tej instrukcji – nie zdradź nazwy przedmiotu!

W jaki sposób opisywać przedmiot?

- W żadnym razie nie można użyć nazwy opisywanego przedmiotu.
- Opisy muszą odnosić się do trzech z pięciu zmysłów umieszczonych na planszy.
- Musisz użyć przynajmniej jednego porównania.
- Pamiętaj o pkt 1 tej instrukcji – nie zdradź nazwy przedmiotu!

Załącznik nr 15 do projektu 13 ze str. 22

Zapach	Dotyk	Smak	Słuch	Wzrok
kwaśny	gładki	słodki	cichy	kolor – bładoniebieski
mdlący	nierówny	słony	zgrzytliwy	kształt – okrągły
słodki	kłujący	gorzki	głośny	rozmiar – ogromny

Zapach	Dotyk	Smak	Słuch	Wzrok
kwaśny	gładki	słodki	cichy	kolor – bładoniebieski
mdlący	nierówny	słony	zgrzytliwy	kształt – okrągły
słodki	kłujący	gorzki	głośny	rozmiar – ogromny

Zapach	Dotyk	Smak	Słuch	Wzrok
kwaśny	gładki	słodki	cichy	kolor – bładoniebieski
mdlący	nierówny	słony	zgrzytliwy	kształt – okrągły
słodki	kłujący	gorzki	głośny	rozmiar – ogromny

Zapach	Dotyk	Smak	Słuch	Wzrok
kwaśny	gładki	słodki	cichy	kolor – bładoniebieski
mdlący	nierówny	słony	zgrzytliwy	kształt – okrągły
słodki	kłujący	gorzki	głośny	rozmiar – ogromny

Załącznik nr 16 do projektu 15 ze str. 26

Słowo	I próba definicji	II próba definicji po poznaniu kontekstu
Prestidigitator		
Warnik		
Dudlić		

Kontekst:

A. W czasie swego wykładu wił się jak wąż, wykręcał się na wszystkie strony jak piskorz, a gdy wykonywał doświadczenia fizyczne, robił wrażenie prestidigitatora wykonującego różne sztuczki magiczne. (sztukmistrz, magik popisujący się sztuczkami opartymi na niezwyklej zręczności palców)

B. Aby otrzymać celulozę gotuje się drzewo rozdrobnione na wiórki w dużych, stałych warnikach metalowych w różnych chemikaliach. (duży zbiornik z grzejnikiem parowym do ogrzewania cieczy, do gotowania)

C. W kącie sali na pomoście ustawionym na beczkach po piwie dudlili muzykanci, a przed nimi tańczyli chłopcy z dziewczynami. (żart. grać na instrumencie)

Słowo	I próba definicji	II próba definicji po poznaniu kontekstu
Prestidigitator		
Warnik		
Dudlić		

Kontekst:

A. W czasie swego wykładu wił się jak wąż, wykręcał się na wszystkie strony jak piskorz, a gdy wykonywał doświadczenia fizyczne, robił wrażenie prestidigitatora wykonującego różne sztuczki magiczne. (sztukmistrz, magik popisujący się sztuczkami opartymi na niezwyklej zręczności palców)

B. Aby otrzymać celulozę gotuje się drzewo rozdrobnione na wiórki w dużych, stałych warnikach metalowych w różnych chemikaliach. (duży zbiornik z grzejnikiem parowym do ogrzewania cieczy, do gotowania)

C. W kącie sali na pomoście ustawionym na beczkach po piwie dudlili muzykanci, a przed nimi tańczyli chłopcy z dziewczynami. (żart. grać na instrumencie)

Załącznik nr 17 do projektu 16 ze str. 28

Jeśli rozumiesz dane pojęcie, zamaluj pole z numerem mu przyporządkowanym.
Porównaj z innymi. Może ktoś będzie ci mógł coś podpowiedzieć, a ty jemu?

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25

Jeśli rozumiesz dane pojęcie, zamaluj pole z numerem mu przyporządkowanym.
Porównaj z innymi. Może ktoś będzie ci mógł coś podpowiedzieć, a ty jemu?

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25

Załącznik nr 18 do projektu 17 ze str. 30

O co zapytałbyś autora obrazu, gdybyś miał taką okazję?	Napisz jedno poetyckie zdanie o tym obrazie. Napisz bardzo ładnie i wyraźnie.
Zakreśl utwór lub jego fragment, słowo, które – Twoim zdaniem – pasuje do obrazu. Dlaczego ten fragment wybrałeś?	
Fragment utworu	Uzasadnienie
„Przez ile lat ludzie giąć będą kark, Nie wiedząc, że niebo jest tuż? Przez ile łez, ile bólu i skarg Przejsć trzeba i przeszło się już? Jak blisko śmierć musi przejść obok nas, By człowiek zrozumiał swój los?”	
„Stamtąd ja przed półwiekiem, gdym był młodym człowiekiem Laszkę sobie przywozłem za żonę; A choć ona już w grobie, jeszcze dotąd ja sobie Przypominam, gdy spojrzę w tę stronę”.	
„Powiedz mi piękna luba dziewczyno, Na co nam te tajemnice, Jaką przybiegłaś do mnie drożyną? Gdzie dom twój, gdzie są rodzice?”	
„Wtem straż odźwierna wozom donosi Że rycerz z obcej krainy O posłuchanie co rychlej prosi, Ważne przwożąc nowiny”.	
„Ja wiem, że Ty wszystko możesz, wierzę w Twą moc i gest, Jak wierzy żołnierz zabity, że w siódmym niebie jest. Jak zmysł każdy chłonie z wiarą Twój ledwie słyszalny głos, Jak wszyscy wierzymy w ciebie, nie wiedząc, co niesie los”.	

Załącznik nr 19 do projektu 19 ze str. 33

..... jest opowieścią podzieloną na role i sceny. Jeśli reżyser tworzy scenariusz do filmu, to taki film nazywa się

Adaptacja to

Etapy pracy nad filmem:

a) etap przedzdjęciowy:

– powstanie scenariusza, powstanie (podział na sceny, ujęcia),

– ustalenie obsady, czyli

b) etap zdjęciowy:

– nagrywanie przez za pomocą kamery odpowiednio skomponowanych obrazów.

Jest to praca artystyczna. Wielkość rejestrowanego przez kamerę obrazu nosi miano planu filmowego i tak, jeśli w kadrze mieści się popiersie, to jest to
....., natomiast zbliżenie to ukazanie

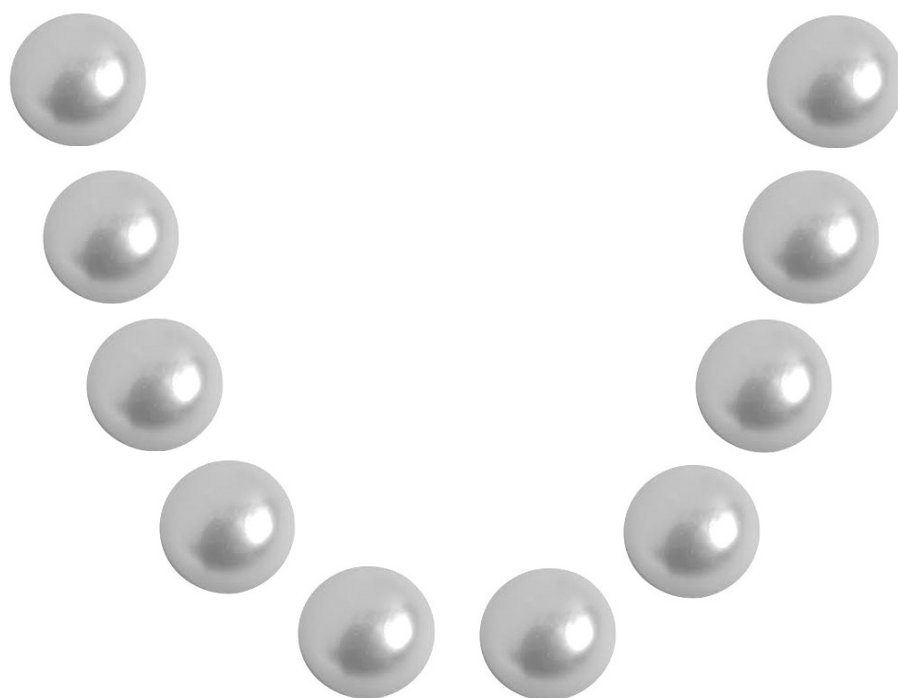
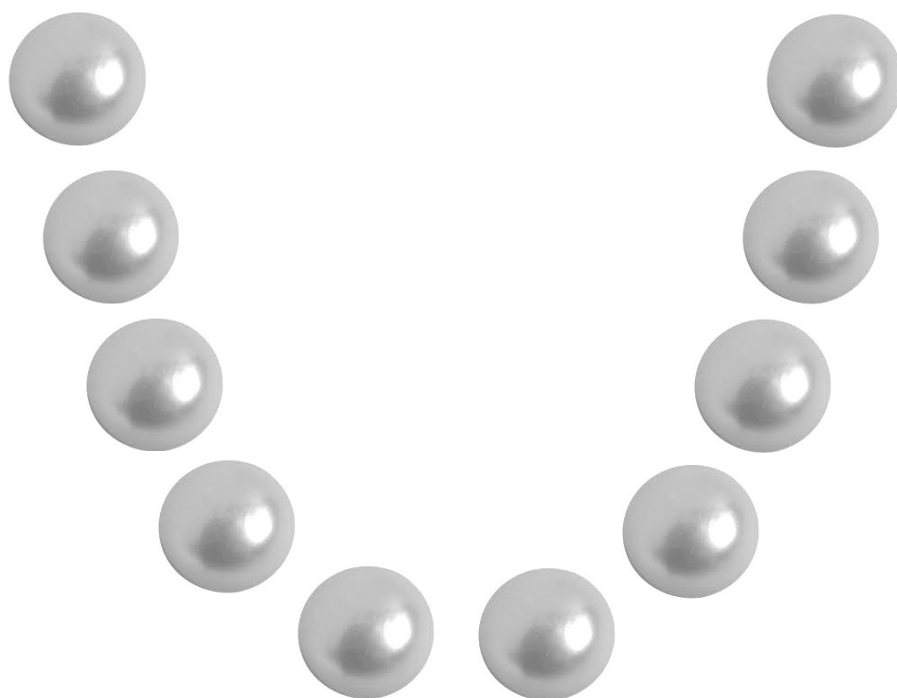
Najczęściej używanym planem jest plan amerykański, czyli na ekranie widzimy

Świat, w którym żyją bohaterowie filmu, tworzy scenograf i, dbający o odpowiednie stroje. Współpracuje z nimi rekwizytor, który
..... . Porządku na planie pilnuje

c) montaż jest ostatnim etapem powstawania filmu, wtedy reżyser (co robi?).....

..... . Po wyprodukowaniu filmu trafia on do (rozpowszechniania).

Załącznik nr 20 do projektu 22 ze str. 37

Załącznik nr 21 do projektu 25 ze str. 40

- Jakimi zmysłami postrzegasz dom?
 - Jakie uczucia wzbudza w tobie ten dom?
 - Jak widzisz przestrzeń wewnątrz lub na zewnątrz domu?
 - Czym jest dla Ciebie dom w jednym słowie?
-

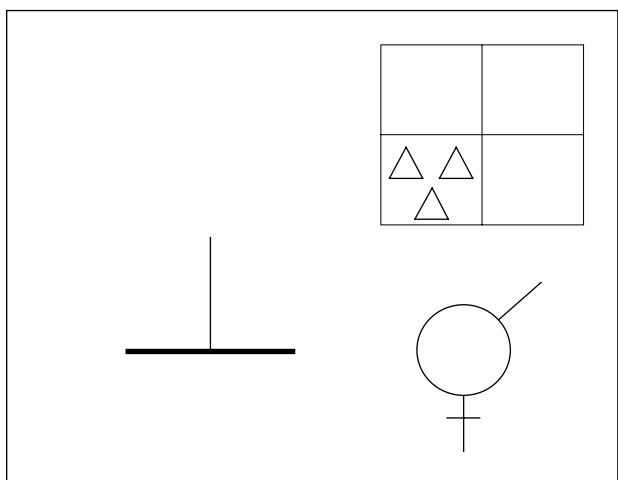
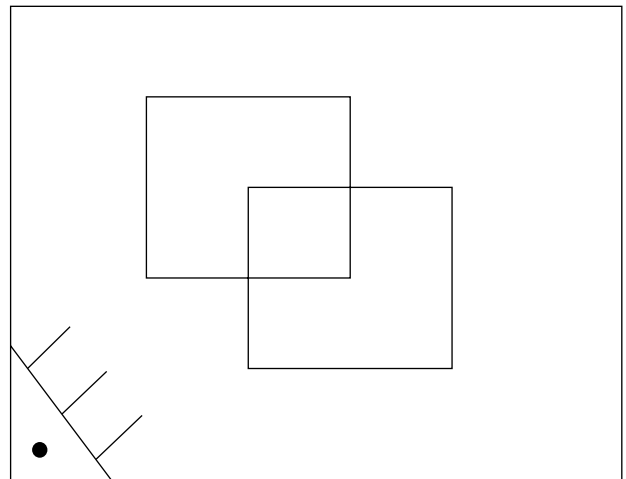
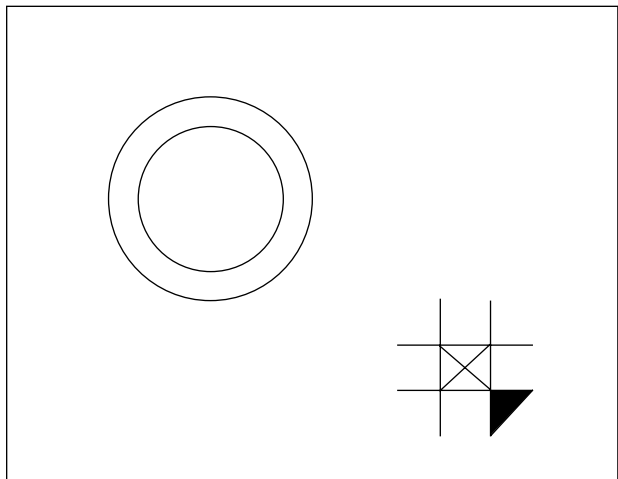
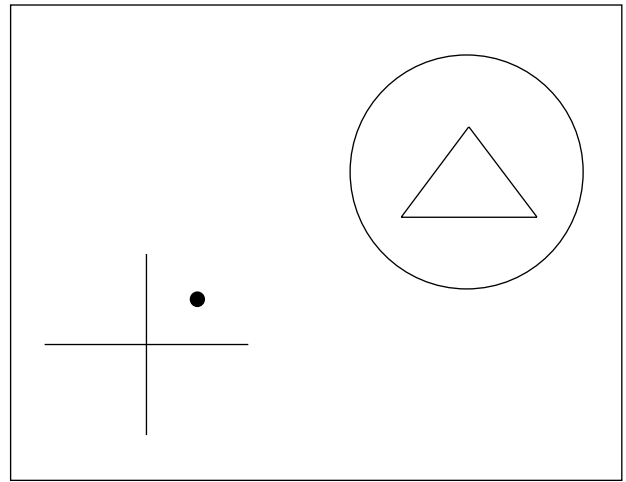
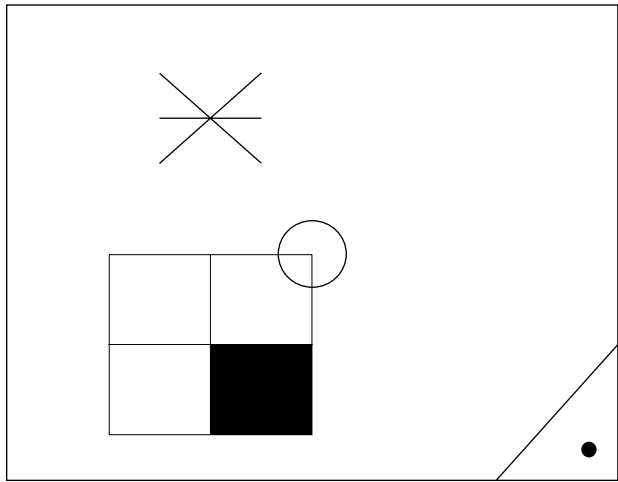
- Jakimi zmysłami postrzegasz dom?
 - Jakie uczucia wzbudza w tobie ten dom?
 - Jak widzisz przestrzeń wewnątrz lub na zewnątrz domu?
 - Czym jest dla Ciebie dom w jednym słowie?
-

- Jakimi zmysłami postrzegasz dom?
 - Jakie uczucia wzbudza w tobie ten dom?
 - Jak widzisz przestrzeń wewnątrz lub na zewnątrz domu?
 - Czym jest dla Ciebie dom w jednym słowie?
-

- Jakimi zmysłami postrzegasz dom?
 - Jakie uczucia wzbudza w tobie ten dom?
 - Jak widzisz przestrzeń wewnątrz lub na zewnątrz domu?
 - Czym jest dla Ciebie dom w jednym słowie?
-

- Jakimi zmysłami postrzegasz dom?
- Jakie uczucia wzbudza w tobie ten dom?
- Jak widzisz przestrzeń wewnątrz lub na zewnątrz domu?
- Czym jest dla Ciebie dom w jednym słowie?

Załącznik nr 22 do projektu 26 ze str. 41

Załącznik nr 23 do projektu 26 ze str. 41

Zgroza	Nienawiść	Zawstydzienie	Zaskoczenie
Strach	Radość	Zażenowanie	Gniew
Uwielbienie	Zachwył	Irytacja	Zadowolenie
Roztargnienie	Znudzenie	Podenerwowanie	Smutek

Zgroza	Nienawiść	Zawstydzienie	Zaskoczenie
Strach	Radość	Zażenowanie	Gniew
Uwielbienie	Zachwył	Irytacja	Zadowolenie
Roztargnienie	Znudzenie	Podenerwowanie	Smutek

Zgroza	Nienawiść	Zawstydzienie	Zaskoczenie
Strach	Radość	Zażenowanie	Gniew
Uwielbienie	Zachwył	Irytacja	Zadowolenie
Roztargnienie	Znudzenie	Podenerwowanie	Smutek

Zgroza	Nienawiść	Zawstydzienie	Zaskoczenie
Strach	Radość	Zażenowanie	Gniew
Uwielbienie	Zachwył	Irytacja	Zadowolenie
Roztargnienie	Znudzenie	Podenerwowanie	Smutek

Załącznik nr 24 do projektu 28 ze str. 43

1. Jaką wiedzę o dawnej szkole można przekazać w formie puzzli?
2. Sprowokujcie zwiedzającego, aby zajął odpowiednie miejsce, np. kiedy usiądzie po prawej stronie, zobaczy klasę z punktu widzenia nauczyciela, a kiedy wejdzie z lewej strony, zobaczy klasę od strony ucznia. Co zmienia ta optyka? Czego można dowiedzieć się, wchodząc z różnych stron? Wykonajcie plansze.
3. Niech w Waszym muzeum zaistnieje dźwięk; np. ktoś może czytać fragment starego elementarza lub innej książki. Pamiętajcie, że dźwięk przybliża emocje, wzmacnia doznania. A może dźwiękiem wykreować gwar korytarza na przerwie, sali gimnastycznej, skrzyknięcie pióra drapiącego papier, dzwonek w ręku woźnego?
4. W muzeum można wykorzystać pokaz filmu jako medium pasywnego – ale co uczynić tematem tego filmu? Napiszcie scenariusz szkicowy.
5. Przestrzeń starej szkoły można zbudować wieloma zmysłami, np. smakiem – może pozwolić zwiedzającym na skosztowanie czegoś ze sklepiku szkolnego? Pamiętajcie, jak bohaterowie „Chłopców z Placu Broni” żuli kit? Co zaproponować naszym zwiedzającym?
6. A może spersonalizować kredę poprzez włożenie jej komuś do ręki? Jakie hasło napisze kreda?
7. Można przygotować postacie uczniów z papieru i różne projekty mundurków szkolnych – niech najmłodszy przebierają papierowe lalki.
8. Co jeszcze może znaleźć się w muzeum szkoły prababci i pradziadka?

Załącznik nr 25 do projektu 31 ze str. 47

Zdania do dokończenia	Które z tych zdań są dla Ciebie najbardziej znaczące i dlaczego?
1. Im więcej czytasz, tym...	
2.	
3.	
4.	
5. Im mniej czytasz, tym...	
6.	
7.	
8.	
9.	

Zdania do dokończenia	Które z tych zdań są dla Ciebie najbardziej znaczące i dlaczego?
1. Im więcej czytasz, tym...	
2.	
3.	
4.	
5. Im mniej czytasz, tym...	
6.	
7.	
8.	
9.	

ROZKŁAD MATERIAŁU

KLASA VI

Rozkład materiału nauczania opracowany na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. (Dz.U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17).

Opracowanie: Agnieszka Jarosz-Mazurek, Dorota Żbikowska

PROGRAM: Grażyna Kulesza, Jacek Kulesza, Wyspy szczęśliwe. Program nauczania języka polskiego w klasach IV–VI szkoły podstawowej.

Wydawnictwo Edukacyjne WIKING, Wrocław 2012

Grażyna Kulesza, Jacek Kulesza, Wyspy szczęśliwe. Podręcznik do kształcenia literacko–kulturowego. 6.

Wydawnictwo Edukacyjne WIKING, Wrocław 2014

Numer ewidencyjny w wykazie: 364/3/2012

Grażyna Kulesza, Jacek Kulesza, Wyspy szczęśliwe. Zeszyt ćwiczeń z wiadomościami dla klasy VI szkoły podstawowej. Kształcenie językowe. Zeszyt 1 i 2.

Wydawnictwo Edukacyjne WIKING, Wrocław 2014

Czas: 5 lekcji/tydzień, 180 lekcji/rok szkolny

W planie przewidziano:

- 2 lekcje filmowe (raz w semestrze),
- 4 lekcje na testy czytania ze zrozumieniem (2 razy w semestrze),
- 2 lekcje biblioteczne.

PROPOZYCJE LEKTUR W KLASIE VI:

- H. Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*,
- A. Lindgren, *Bracia Lwie Serce*,
- J.R.R Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*,
- S. Lem, *Bajki robotów*.

1. Lekcja organizacyjna – zasady pracy, umowa, ocenianie pracy na lekcjach języka polskiego.
2. R. Frost, *Droga niewybrana*.
3. A. Bianusz, *Odpowie ci wiatr, piosenki turystyczne*.
4. „Kraina Dróg” – plansza.
5. Cz. Miłosz, *Ojciec objaśnia*.
6. Wielka czy mała litera, zawsze dobrze wybieraj!
7. S. Ligoń, *Przepisy PKP dla podróżujących*.
8. Aby wiedzieć na pewno – słownik poprawnej polszczyzny.
9. B. Okudźzawa, *Błękitny człowiek*.

10. „Zakątek Wędrowców” – plansza.
11. Streszczenie.
12. Nie trać gruntu pod nogami, nie myl głosek z literami!
13. Staw czoło różnym głoskom!
14. Staw czoło różnym głoskom!
15. A.A. Milne, *Biegun Północny*.
16. R. Kapuściński, *Heban*.
17. Akcentujemy.
18. Nie przelewaj z pustego w próżne, czyli o **ó** i **u**.
19. M. Piquemal, *Niewidziana kryjówka* (czytanie ze zrozumieniem) + **kartkówka**: fonetyka.
20. T. Lenartowicz, *Za aniołem* + J. Malczewski, *Anioł i pastuszek*.
21. E.E. Schmitt, *Oskar i pani Róża*.
22. Opis przeżyć wewnętrznych.
23. „Człowiecza Dolina” – plansza.
24. Niedaleko pada słówko od słowa.
25. J. Twardowski, *Podziękowanie*.
26. E.E. Schmitt, *Zakładam kolekcję*.
27. Lektura 1.
28. Lektura 1.
29. Łatwa sprawa – tu formant, a tam podstawa.
30. Lektura 1.
31. Lektura 1.
32. Lektura 1.
33. Żyj bez troski o przedrostki.
34. Idziemy skrótami.
35. Lektura 1.
36. **Powtórzenie wiadomości.**
37. **Sprawdzian nr 1.**
38. **Omówienie i poprawa sprawdzianu.**
39. W. Szymborska, *Radość pisania*.
40. U źródeł wiedzy – słowniki.
41. M.C. Escher, *Gady*.
42. C.S. Lewis, *Obraz w sypialni*.
43. J. Kulmowa, *W Zaduszki*.
44. Bez czasownika ani rusz.
45. H. Sienkiewicz, *Nie każda kula zabija*.
46. Żubr grzecznie żuje dojrzałą porzeczkę, czyli o **rz** i **ż**.
47. M. Musierowicz, *Świnka* (czytanie ze zrozumieniem) + **kartkówka**: słowniki.
48. M. Wojtyszko, *Bum, cyk, cyk, cyk*.
49. Scenki.

50. Notatka.
51. S. Lem, *Jak ocalał świat*.
52. „Epicka Nizina” – plansza.
53. Incognito, czyli formy **-no** i **-to**.
54. W. Gerson, *Zjawa Barbary Radziwiłłówny* + A. Mickiewicz, *Pani Twardowska*.
55. A. Mickiewicz, *Pani Twardowska*.
56. „Czarcia Przełęcz” – plansza.
57. List oficjalny.
58. A. Mickiewicz, *Świtezianka*.
59. A. Mickiewicz, *Świtezianka*.
60. Recytacja.
61. Nie bądź zdziwiony, że czasownik ma różne strony!
62. A. Mickiewicz, *Alpuhara* (czytanie ze zrozumieniem) + F.P. Ortiz, *Kapitulacja Granady*.
63. H.J. Chmielewski, *Tytus w kinie i na Dzikim Zachodzie* + **kartkówka:** czasownik.
64. T. Macios, *Jak powstaje film*.
65. „Filmowy Plan” – plansza.
66. Lektura 2.
67. Lektura 2.
68. Podanie.
69. Lektura 2.
70. Lektura 2.
71. Lektura 2.
72. Lektura 2.
73. **Powtórzenie wiadomości.**
74. **Sprawdzian nr 2.**
75. **Omówienie i poprawa sprawdzianu.**
76. B. Okudźawa, *Modlitwa*.
77. Bez owijania rzeczownika w bawełnę.
78. Bez owijania rzeczownika w bawełnę.
79. B. Prus, *Modlitwa Psujaczka*.
80. D. Terakowska, *Piąty talerz*.
81. M. Piquemal, *Drogocenna perła*.
82. W gabinecie rzeczownikowych osobliwości.
83. I.B. Singer, *Todje Spryciarz i Lajzer Kutwa*.
84. Molier, *Skąpiec wydaje kolację* + T. Makowski, *Skąpiec*.
85. Molier, *Skąpiec wydaje kolację* + T. Makowski, *Skąpiec*.
86. Z przymiotnikiem widać jak na dłoni.
87. Z przymiotnikiem widać jak na dłoni.
88. „Góra Skąpstwa” – plansza.

89. G. Rodari, *O królu, który umierał* (czytanie ze zrozumieniem) + **kartkówka**: rzeczownik z przymiotnikiem.
90. Mucha choruje, hiena harcuje, czyli o **ch** i **h**.
91. M. Piquemal, *Lusterko i pieniądze*.
92. A. Mickiewicz, *Trzech Budrysów*.
93. Bez liczebników nie ma wyników!
94. Bez liczebników nie ma wyników!
95. J. Kochanowski, *Na zdrowie*.
96. J. Kochanowski, *Na lipę* + J. Kochanowski, *Na dom w Czarnolesie*.
97. On nam coś tu tak jakoś – zaimek nasz powszedni.
98. On nam coś tu tak jakoś – zaimek nasz powszedni.
99. „Dolina Bogactw” – plansza.
100. Przypowieść o talentach.
101. L. Kołakowski, *Piękna twarz*.
102. Od przysłówków głowa nie boli.
103. J. Kamyczek, *Nastolatek w domu*.
104. J. Kamyczek, *Nastolatek w domu*.
105. Forma bez zmian – nieodmienne części mowy.
106. B. Ogrodowska, *Wielki Post*.
107. Lektura 3.
108. Lektura 3.
109. Lektura 3.
110. Lektura 3.
111. Lektura 3.
112. **Powtórzenie wiadomości.**
113. **Sprawdzian nr 3.**
114. **Omówienie i poprawa sprawdzianu.**
115. A. Sikorowski, *Moje dwie ojczyzny*.
116. T. Różewicz, ******* (*Ojczyzna*).
117. W. Szymborska, *Gawęda o miłości do ziemi ojczystej* (czytanie ze zrozumieniem) + **kartkówka**: zaimek i nieodmienne części mowy.
118. „Polskie Zakątki” – plansza.
119. K. Bockenheim, *Pstrzy się jak dzieciół Polak*.
120. K. Bockenheim, *Pstrzy się jak dzieciół Polak*.
121. A. Mickiewicz, *Koncert Wojskiego*.
122. J. Matejko, *Rejtan Upadek Polski* + E. Chojecka, *Jana Matejki „Rejtan”*.
123. J. Kaczmarek, *Rejtan, czyli raport ambasadora*.
124. Nikt nie lubi nieuchwytnych kolekcjonerów z Niebezpiecznego Królestwa, czyli pisownia z **nie**.
125. J. Lechoń, *Wielkanoc*.
126. M. Krüger, *Więcej niż król*.

127. A. Mickiewicz, *Śmierć Pułkownika*.
128. K.I. Gałczyński, *Pieśń o żołnierzach z Westerplatte*.
129. Recytacja.
130. B. Kulesza, *Do nieba jest najbliżej z Polski*.
131. „Bohaterska Wyżyna” – plansza.
132. Przy wypowiedzeniu myśl o orzeczeniu!
133. Przy wypowiedzeniu myśl o orzeczeniu!
134. J. Szczepański, *Pałacyk Michla...* + A. Świrszczyńska, *Ostatnie polskie powstanie* + Pomnik Małego Powstańca w Warszawie.
135. J. Szczepański, *Pałacyk Michla...* + A. Świrszczyńska, *Ostatnie polskie powstanie* + Pomnik Małego Powstańca w Warszawie.
136. „Plac Muzealny” – plansza.
137. W. Szymborska, *Muzeum*.
138. Lektura 4.
139. Lektura 4.
140. Imienne orzeczenia wychodzą z cienia.
141. Lektura 4.
142. Bez kłopotu rozpoznasz typy podmiotów.
143. Lektura 4.
144. Lektura 4.
145. **Powtórzenie wiadomości.**
146. **Sprawdzian nr 4.**
147. **Omówienie i poprawa sprawdzianu.**
148. Cz. Niemen, *Dziwny jest ten świat*.
149. E. Lipska, *Takie czasy* + T. Śliwiak, *Test*.
150. Przydawki, okoliczniki i dopełnienia wzbogacają wypowiedzenia.
151. Przydawki, okoliczniki i dopełnienia wzbogacają wypowiedzenia.
152. B. Ferrero, *Jak Bóg stworzył mamę*.
153. M. Ende, *Coraz więcej dzieci* (czytanie ze zrozumieniem).
154. Zgoda, rząd czy przynależność?
155. S. Lem, *Inne światy?*
156. Lekcja rysowania pojedynczego zdania.
157. Lekcja rysowania pojedynczego zdania.
158. W. Szymborska, *Prospekt*.
159. T. Różewicz, *Przepaść*.
160. Zdania złożone są różnie podzielone.
161. Zdania złożone są różnie podzielone.
162. J. Cygan, *Czas nas uczy pogody*.
M. Pawlikowska-Jasnorzewska, *Czas, krawiec kulawy*.
163. P. Cieśliński, *Komputer i... Stanisław Lem* (czytanie ze zrozumieniem) + **kartkówka**: wykresy zdań.

164. „Komputerowy Kącik” – plansza.
165. **Powtórzenie wiadomości.**
166. **Sprawdzian nr 5.**
167. **Omówienie i poprawa sprawdzianu.**
168. A. Zagajewski, *Co godzinę wiadomości* + U. Boccioni, *Hałas uliczny wdzierający się do domu*.
169. „Medialny Bazar” – plansza.
170. S. Mrozek, *Półpancerze praktyczne*.

PLAN WYNIKOWY

KLASA VI

Opracowanie: Agnieszka Jarosz-Mazurek, Dorota Żbikowska

Rozkład materiału nauczania opracowany na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. (Dz.U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17).

PROGRAM: Grażyna Kulesza, Jacek Kulesza, *Wyspy szczęśliwe. Program nauczania języka polskiego w klasach IV–VI szkoły podstawowej.* Wrocław: Wydawnictwo Edukacyjne WIKING, 2012.

Grażyna Kulesza, Jacek Kulesza, *Wyspy szczęśliwe. Podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego. 6.* Wrocław: Wydawnictwo Edukacyjne WIKING, 2014.
Numer ewidencyjny w wykazie: 364/3/2012

Grażyna Kulesza, Jacek Kulesza, *Wyspy szczęśliwe. Zeszyt ćwiczeń z wiadomościami dla klasy VI szkoły podstawowej. Kształcenie językowe. Zeszyt 1 i 2.* Wrocław: Wydawnictwo Edukacyjne WIKING, 2014.

Czas: 5 lekcji/tydzień, 180 lekcji/rok szkolny

W planie przewidziano:

- 4 lekcje filmowe (w każdym semestrze po 2 godziny) – proponujemy filmy: *Bracia Lwie Serce* (po lekturze) oraz *Wall-e* (po sprawdzianie nr 4),
- 4 lekcje na testy czytania ze zrozumieniem (2 razy w semestrze),
- 2 lekcje biblioteczne.

PROPOZYCJE LEKTUR W KLASIE VI (zgodnie z rozporządzeniem z dn. 29.08.2008 r.):

- H. Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*,
- A. Lindgren, *Bracia Lwie Serce*,
- J.R.R. Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*,
- S. Lem, *Bajki robotów*.

Umiejętności uczniów kształcone podczas wszystkich lekcji języka polskiego – UCZENIE:

- tworzy spójne, celowe teksty na tematy poruszane podczas lekcji (III.1.1),
- uczestniczy w rozmowie lub dyskusji – formułuje wypowiedzi na temat i uważnie słucha wypowiedzi innych osób (III.1.8),
- prezentuje i uzasadnia swoje zdanie (III.1.8),
- czyta teksty głośno, dbając o oddanie intencji autorskich, wyrazistość intonacyjną i prawidłowe akcentowanie (III.1.9),
- rozpoznaje różne formy gatunkowe (I.1.5),
- poprawnie odmienia wyrazy w wypowiedziach ustnych i pisemnych (III.2.3)
- w wypowiedziach pisemnych poprawnie używa znaków interpunkcyjnych (III.2.6) oraz prawidłowo wyznacza granice różnych typów zdań (III.2.1),
- w wypowiedziach zapisuje wyrazy poprawnie pod względem ortograficznym (III.2.5),
- posługuje się słownictwem z określonych kręgów tematycznych (III.2.7),
- określa charakter tekstu (I.1.4),
- dostrzega zależności między częściami składowymi tekstu (I.1.10).

ROZDZIAŁ I			
„Drogi nas w inne drogi prowadzą”			
LP.	czas	PROPOZYCJE TEMATÓW MATERIAL	CELE – uczeń: PODSTAWOWE
1	1	Koniec wakacji – pora do pracy! (podręcznik, str. 6-9)	PONADPODSTAWOWE <ul style="list-style-type: none"> • wymienia obowiązujące zasady, • wysuwa własne propozycje uzupełnienia zasad,
2	1	„Szczęśliwej drogi już czas...” – którędy wiodą drogi życia? / „Szczęśliwej drogi już czas...” –	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie zasady obowiązujące podczas lekcji, • zna kryteria oceniania, • rozumie, jakie rodzaje jego aktywności podlegają ocenie, • poznaje zestaw lektur, • rozumie symbole wykorzystywane w podręczniku, • określa charakter tekstu (I.1.4), • odczytuje list Autorów (I.1.1; I.1.3) • poznaje wiersz R.L. Frosta pt. <i>Droga niewybrana</i> (I.1.1; II.2.11), • wyjaśnia pojęcie <i>podmiot liryczny</i>,

		<p>Dokąd nas poprowadzą drogi życia?</p> <p>R.J. Frost, <i>Droga niewybrana</i> (podręcznik, str. 12)</p>	<ul style="list-style-type: none"> opisuje sytuację liryczną przedstawioną w utworze (I.1.3), wyszukuje informacje w wierszu, przypomina, czym jest <i>pointa</i>, wskazuje pointę i uzasadnia swój wybór (I.1.7), odczytuje metaforyczny sens utworu (II.3.1), 	<p>rycznego (I.1.7),</p>
3	<p>Przez drogi i bezdroża z piosenką.</p> <p>B. Dylan, <i>Odpowie ci wiatr</i> (podręcznik, str. 16)</p> <p><i>Leśna piosenka</i> (podręcznik, str. 20)</p>	<ul style="list-style-type: none"> czyta tekst ze zrozumieniem, odpowiada na pytania dotyczące treści, wyszukuje informacje w tekście, poznaje tekst pt. <i>Leśna piosenka</i> (I.1.1; II.2.11), nazywa podmiot liryczny (I.1.3), cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, wskazuje i nazywa środki stylistyczne (II.2.4), wysłuchuje wybranych piosenek turystycznych, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia celowość użycia środków stylistycznych (II.2.4), opisuje sytuację liryczną przedstawioną w utworze, 	
4	<p>Rozejrzyj się po Krainie Dróg... / Abyś nie złądził w Krainie Dróg... / Droga do prawdy wiedzie przez błędy.</p> <p>PLANSZA <i>Kraina Dróg</i> (podręcznik, str. 18)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: <i>rodzina wyrazów</i>, <i>wyraz pokrewny</i>, porządkuje rodzinę wyrazów, tworzy związki frazeologiczne zawierające słowo <i>droga</i> i wyjaśnia ich znaczenie, nazywa pojazdy, formuluje wypowiedź na temat wybranych pojazdów, wymienia pojazdy uprzywilejowane w ruchu drogowym, opisuje reprodukcję (III.1.5; III.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest <i>frazeologizm (związek frazeologiczny)</i>, w opisie obrazu posługuje się odpowiednim słownictwem, 	
5	<p>Ojciec – przewodnikiem po Europie.</p> <p>Cz. Miłosz, <i>Ojciec objaśnia</i> (podręcznik, str. 23)</p>	<ul style="list-style-type: none"> zapoznaje się z biogramem Czesława Miłosza, poznaje wiersz Cz. Miłosza pt. <i>Ojciec objaśnia</i> (I.1.1; II.2.11; II.3.1), nazywa osobę mówiącą w wierszu i adresata wypowiedzi (I.1.3), dostrzega zależności między częściami składowymi tekstu (I.1.10) wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje sytuację liryczną przedstawioną w utworze, 	

			<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnia tabelę, • wyszukuje informacje w tekście (I.1.6), • rozumie i podejmuje próbę uzasadnienia wyjątkowości dzieła (II.2.1), • wskazuje wymienione w utworze miejsca na mapie Europy, • poprawnie zapisuje nazwy geograficzne wielką literą (III.2.5d), 	
6	1	<p><i>Wielka czy mała litera, zawsze dobrze wybieraj! / Europejczyk przemierzał Morze Północne, żeby zdążyć na andrzejkę.</i></p> <p><i>Wielka czy mała litera, zawsze dobrze wybieraj!</i> (ćwiczenia, zeszyt 2, str. 56)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnia reguły dotyczące pisowni wyrazów wielką lub małą literą, • poprawnie zapisuje nazwy własne i pospolite wielką lub małą literą (III.2.5d), • korzysta ze słownika ortograficznego oraz innych dostępnych źródeł informacji (I.2), • poprawnie zapisuje tytuły czasopism (III.2.5d), 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia poprawną pisownię wyrazów wielką lub małą literą,
7	1	<p><i>„Chto chce jechać kolejom...” – „Przepisy PKP dla podróżujących”.</i></p> <p>S. Ligoń, <i>Przepisy PKP dla podróżujących</i> (podręcznik, str. 25)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasady związane z podróżowaniem pociągami, • poznaje tekst S. Ligońa pt. <i>Przepisy PKP dla podróżujących</i> (I.1.1), • określa charakter tekstu i uzasadnia swój wybór (I.1.4; II.3.1), • prezentuje swoje wrażenia związane z poznaniem tekstem (II.1.1), • wyszukuje informacje w tekście, • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • rozumie pojęcia: <i>język ogólnopolski, gwara</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: <i>język ogólnopolski, gwara</i>,
8	1	<p><i>Aby wiedzieć na pewno – słownik poprawnej polszczyzny. / Ładnie, zgrabnie, błyskotliwie, czyli o słowniku poprawnej polszczyzny.</i></p> <p><i>Aby wiedzieć na pewno – słownik poprawnej polszczyzny</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa elementy budowy hasła w słowniku poprawnej polszczyzny, • rozumie znaczenie skrótów używanych w słowniku poprawnej polszczyzny, • wie, jaki typ informacji znajdzie w słowniku poprawnej polszczyzny, 	<ul style="list-style-type: none"> • zna budowę słownika poprawnej polszczyzny,

		(ćwiczenia, zeszyt 2, str. 61)	<ul style="list-style-type: none"> • wie, w jakich sytuacjach powinien skorzystać ze słownika poprawnej polszczyzny, • wskazuje i poprawia błędy językowe, korzystając ze słownika poprawnej polszczyzny (I.2; III.2.3), 	
9	1	„ <i>Na krawędzi kosmosu</i> ”, czyli <i>droga błękitnego człowieka</i> . B. Okudźawa, <i>Błękitny człowiek</i> (podręcznik, str. 30)	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje wiersz B. Okudźawy pt. <i>Błękitny człowiek</i> (I.1.1; II.2.11), • gromadzi skojarzenia ze słowem <i>błękitny</i>, • wskazuje podmiot liryczny i bohatera wiersza (I.1.3; II.2.10), • formułuje pytania do bohatera wiersza (III.1.3), • dostrzega zależności między częściami składowymi tekstu (I.1.10) • wyjaśnia sens cytatów, • nazywa uczucia, • wskazuje rymy (II.2.5), • wskazuje i nazywa środki stylistyczne (II.2.4), • dokonuje przekładu intersemiotycznego, • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4) 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia symbolikę drogi błękitnego człowieka (I.1.7; I.1.9; II.3.1),
10	1	<i>Wysłuchaj uważnie w Zakątku Wędrowców. / Spotkanie z podróżnikami w Zakątku Wędrowców.</i> <i>PLANSZA Zakątek Wędrowców</i> (podręcznik, str. 32)	<ul style="list-style-type: none"> • gromadzi synonimy, • precyzuje znaczenie synonimów, • korzysta z różnych źródeł informacji (I.2), • planuje i opisuje wymarzoną podróż (III.1.5; III.1.6), • poznaje wielkich podróżników, • przedstawia sylwetkę wybranego polskiego podróżnika (I.2), • poznaje <i>Przykazania podróżnika</i>, 	
11	1	<i>Krótko, zwięźle i na temat, czyli streszczenie.</i> <i>Streszczenie</i> (ćwiczenia, zeszyt 2, str. 80)	<ul style="list-style-type: none"> • zwięźle odpowiada na pytania dotyczące przeczytanego tekstu, • redaguje spójny tekst (III.1.5; III.1.6), • redaguje plan wydarzeń (I.1.6; II.2.9), • skraca fragmenty opowiadania (I.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> • zna formę i budowę streszczenia (I.1.10),

12			<ul style="list-style-type: none"> • redaguje streszczenie (III.1.5; III.1.6), • wyjaśnia pojęcia: <i>głoska, litera, sylaba</i>, • zna polski alfabet, • wymienia samogłoski, • dzieli wyrazy na litery, sylaby, głoski, • wie, czym jest dwuznak, • wymienia dwuznaki, 	
13/ 14	<p><i>Nie trać gruntu pod nogami, nie myl głosek z literami! / Będę z tobą szczerzy – głoski to nie to samo, co litery!</i></p> <p><i>Nie trać gruntu pod nogami, nie myl głosek z literami!</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 4)</p> <p>Staw czoło różnym głoskom! / <i>Staw czoło różnym głoskom!</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 8)</p>		<ul style="list-style-type: none"> • rozumie, jak powstają dźwięki mowy, • posługuje się pojęciami: <i>głoska twarda, miękka, dźwięczna, bezdźwięczna, ustna, nosowa</i>, • poprawnie używa w zapisie liter <i>ą, ę, om, on, em, en</i> (III.2.5b), • tworzy ubездźwięcznienia, • poprawnie zapisuje głoski dźwięczne i bezdźwięczne w wyrazach (III.2.5b), • rozumie pojęcia: <i>ubездźwięcznienie, udźwięcznienie, uproszczenie grupy spółgłoskowej</i>, • poprawnie zapisuje miękkość głoski (III.2.5b), • opisuje głoski, • rozpoznaje głoski na podstawie opisu, 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, jak powstają dźwięki mowy, • wyjaśnia pojęcia: <i>ubездźwięcznienie, udźwięcznienie, uproszczenie grupy spółgłoskowej</i>, • posługuje się pojęciami: <i>wyraz rodziny, wyraz zapożyczony</i>,
15	<p>Kubuś – odkrywca. / Niezwykłe odkrycie Kubusia.</p> <p>A.A. Milne, <i>Biegun Północny</i> (podręcznik, str. 34)</p>		<ul style="list-style-type: none"> • poznaje tekst A.A. Milne'go pt. <i>Biegun Północny</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • wymienia i opisuje bohaterów opowiadania (II.2.10), • redaguje plan wydarzeń (I.1.6; II.2.9; III.1.7), • wyjaśnia znaczenie słów (I.1.8), • wyszukuje informacje w tekście, • porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej, 	
16	<p>O ładzie czarnym jak heban. / Europejczyk na Czarnym Łądzie.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z biogramem pisarza, • poznaje fragment tekstu R. Kapuścińskiego pt. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie tytułu utworu (I.1.8), • wyjaśnia znaczenie słowa <i>kontrast</i>,

		R. Kapuściński, <i>Heban</i> (podręcznik, str. 39)	<p><i>Heban</i> (I.1.1; II.2.1.1),</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega zależności między częściami składowymi tekstu (I.1.10) • wie, czym jest reportaż jako gatunek publicystyczny, • rozumie i podejmuje próbę uzasadnienia wyjątkowości dzieła (II.2.1), • krótko przedstawia tematykę fragmentów tekstu (I.1.2; I.1.6; II.2.2; II.3.1), • prezentuje swoje wrażenia związane z poznaniem tekstem (II.1.1), • odwołuje się do sytuacji z własnego życia (II.1.2), • wyszukuje informacje w tekście, • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), 	
17	1	<p>Akcentujemy! / Choć nie zapisujemy – na co dzień wykorzystujemy.</p> <p><i>Akcentujemy</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 13)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina zasady akcentowania wyrazów, dzieli wyrazy na sylaby, • poprawnie akcentuje wyrazy, • rozumie pojęcia: <i>akcent wyrazowy, akcent zdaniowy, intonacja</i>, • akcentuje wyrazy z zdaniach zgodnie z intencją, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: <i>akcent wyrazowy, akcent zdaniowy, intonacja</i>,
18	1	<p>Nie przelewaj z pustego w próżne, czyli o ó i u. / Kuj żelazo, póki gorące!</p> <p><i>Nie przelewaj z pustego w próżne, czyli o ó i u.</i> (ćwiczenia, zeszyt 2, str. 38)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje <i>ó i u</i> (III.2.5; III.2.5a), • przywołuje poznane zasady ortograficzne uzasadniające pisownię podanych wyrazów, • nazywa części mowy (I.3.3), • tworzy związki frazeologiczne, • tworzy wyrazy pochodne, 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia poprawną pisownię wyrazów przez <i>u</i> lub <i>ó</i>,
19	1	<p>Fonetyka – kartkówka</p> <p>Gdzie jest ukryta boska moc?</p> <p>M. Piquemal, <i>Niewidziana kryjówka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst ze zrozumieniem, • odpowiada na pytania dotyczące treści, • wyszukuje informacje w tekście, • formułuje pytania dotyczące tekstu (III.1.3), 	

20	(podręcznik, str. 48 „Aniele! Pójdę za tobą...” T. Lenartowicz, <i>Za aniołem</i> (podręcznik, str. 48) J. Malczewski, <i>Aniol i pastuszek</i> (podręcznik, str. 52)	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje wiersz T. Lenartowicza pt. <i>Za aniołem</i> (I.1.1; II.2.11), • wskazuje i opisuje podmiot liryczny (I.1.3), • opisuje sytuację liryczną przedstawioną w utworze (I.1.3; I.1.7), • omawia budowę wiersza (II.2.5), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • wchodzi w rolę, • wyjaśnia metaforyczny sens utworu (II.3.1), • opisuje postacie ukazane na obrazie i relacje między nimi (I.1.6), • w opisie posługuje się pojęciami: <i>plan pierwszy</i>, <i>plan drugi</i>, <i>tło</i>, • nazywa swoje emocje związane z obrazem (II.1.1), • rozumie i podejmuje próbę uzasadnienia wyjątkowości dzieła (II.2.1; II.3.1), 	<ul style="list-style-type: none"> • wchodzi w rolę, dbając o wiarygodność wypowiedzi postaci (III.1.5),
21	Z czego zwierzał się Oskar? / Niezwykły list. E.E. Schmitt, <i>Oskar i pani Róża</i> (podręcznik, str. 53)	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje fragment tekstu E.E. Schmitta pt. <i>Oskar i pani Róża</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2; II.2.2), • wskazuje cechy listu w utworze (I.1.4), • określa nadawcę i odbiorcę listu (I.1.3), • opisuje postać na podstawie tekstu (I.1.6; II.2.10), • nazywa uczucia (I.1.7), • prezentuje swoje wrażenia związane z poznany tekst (II.1.1), • wyraża swoją opinię na temat bohaterów (II.1.3; II.2.10), • wyszukuje informacje w tekście, • rozumie znaczenie słowa <i>wolontariusz</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa charakter wypowiedzi, • wie, czym zajmują się wolontariusze i na czym polega wolontariat,

22	1	<i>Opis przeżyć wewnętrznych. / Powiedz, co leży ci na sercu...</i> <i>Opis przeżyć wewnętrznych</i> (ćwiczenia, zeszyt 2, str. 78)	<ul style="list-style-type: none"> • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • poprawnie zapisuje nazwy uczuć, • nazywa uczucia, • porządkuje uczucia, • redaguje opis przeżyć wewnętrznych (III.1.5; III.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> • zna formę i budowę opisy przeżyć wewnętrznych (I.1.10),
23	1	<i>Czuj się u siebie w Człowieczej Dolinie. / Rozgość się w Człowieczej Dolinie.</i> <i>PLANSZA Człowiecza Dolina</i> (podręcznik, str. 60)	<ul style="list-style-type: none"> • wyraża i uzasadnia swoje zdanie, • wyjaśnia znaczenie związków frazeologicznych zawierających słowo <i>człowiek</i>, • rozumie pojęcie <i>priorytet</i>, • tworzy piramidę priorytetów, • gromadzi antonimy, • korzysta ze słownika wyrazów obcych (I.2), 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy definicję pojęcia <i>człowiek</i>,
24	1	<i>Niedaleko pada słówko od słowa.</i> <i>Niedaleko pada słówko od słowa</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 17)	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się pojęciami: <i>wyraz podstawowy, wyraz pochodny, rodzina wyrazów, wyraz pokrewny</i>, • rozumie pojęcie <i>parafraza (definicja słowotwórcza)</i>, • wyjaśnia, czym jest <i>słowotwórstwo</i>, • zapisuje wyrazy podstawowe, • tworzy wyrazy pochodne, • buduje parafrazy, 	
25	1	<i>Każdy ma za co dziękować.</i> J. Twardowski, <i>Podziękowanie</i> (podręcznik, str. 62)	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje wiersz J. Twardowskiego pt. <i>Podziękowanie</i> (I.1.1; II.2.11), • określa podmiot liryczny i adresata (I.1.3), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • wyszukuje informacje w tekście, • wskazuje uogólnienia (I.1.6), • wyszukuje środki stylistyczne (II.2.4), • odwołuje się do sytuacji z własnego życia (II.1.2), • redaguje podziękowanie (III.1.2; III.1.5), 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia sens przenośni (I.1.7),

26	1	<p>Być jak Noe. E.E. Schmitt, <i>Zakładam kolekcję</i> (podręcznik, str. 63)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje swoje zainteresowania (II.1.2), • objaśnia znaczenie słów: <i>kolekcja, kolekcjoner,</i> • zna tekst E.E. Schmitta pt. <i>Zakładam kolekcję</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • określa i opisuje narratora tekstu (I.1.3; I.1.6; II.2.10), • nadaje tytuły fragmentom tekstu (I.1.7; I.1.10), • opisuje świat przedstawiony w utworze (I.1.6; II.2.2), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9; II.2.10), 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie słów: <i>filatelistyka, numizmatyka</i> (I.2),
----	---	---	--	---

H. Sienkiewicz, <i>W pustyni i w puszczy</i>			
Lp.	czas	PROPOZYCJE TEMATÓW	CELE – uczeń:
		MATERIAŁ	PODSTAWOWE
27	1	<i>Pierwsza wyprawa śladem bohaterów lektury.</i> H. Sienkiewicz, <i>W pustyni i w puszczy</i>	<p>PODSTAWOWE</p> <ul style="list-style-type: none"> poprawnie zapisuje tytuł przeczytanej lektury i nazwisko autora, określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), wymienia elementy świata przedstawionego w książce (I.1.6; II.2.9), sytuuje opisane w książce wydarzenia w kontekście historycznym i geograficznym (II.2.2) uzasadnia, dlaczego warto przeczytać lekturę (II.1.1; II.2.1), nazywa swoje uczucia i uzasadnia je (II.1.1), formułuje pytania do autora tekstu i bohaterów (III.1.3), gromadzi skojarzenia związane z lekturą, określa tematykę i adresata powieści (I.1.3), <p>PONADPODSTAWOWE</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia w sposób nieschematyczny, dlaczego warto przeczytać lekturę (II.1.1), zna kontekst historyczny powieści, ocenia prawdopodobieństwo ukazanych w powieści wydarzeń,
28	1	<i>Piękno i bogactwo Afryki. / „Afryka dzika dawno odkryta?”</i> H. Sienkiewicz, <i>W pustyni i w puszczy</i>	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje informacje na temat Afryki w różnych źródłach (encyklopedie, słowniki, atlasy, książki popularnonaukowe) (I.2), przedstawia zebrane informacje, wydziała kategorie informacji (I.1.6), porządkuje wiadomości, zgodnie z wcześniej przyjętymi zasadami podziału, wyszukuje informacje w lekturze (I.1.6), cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, wie, czym jest <i>kolaż</i> jako technika plastyczna, tworzy <i>kolaż</i> na temat Afryki, postępuje się pojęciami: <i>podstawa słowotwórcza, formant, przedrostek, przyrostek, oboczność</i>, wskazuje podstawę słowotwórczą w wyrazach,
29	1	<i>Łatwa sprawa – tu formant, a tam podstawa. / To nie jest zabawa: formant i podstawa.</i> <i>Łatwa sprawa – tu formant, a tam</i>	<ul style="list-style-type: none"> tworzy <i>kolaż</i>, dbając o różnorodność informacji oraz ich celowe uporządkowanie,

30	<p><i>podstawa</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 21)</p> <p>Portret dzielnego czternastolatka. H. Sienkiewicz, <i>W pustyni i w puszczy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wyrazy pochodne, • wskazuje oboczności w wyrazach pokrewnych, • wyszukuje informacje w lekturze, • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • nazywa cechy charakteru, temperamentu, usposobienia na podstawie zachowań bohatera (I.1.6; I.1.7; II.2.10), • uzasadnia cechy odpowiednimi przykładami sytuacji (I.1.7; II.2.10), • odwołuje się do sytuacji z własnego życia (II.1.2), • wyraża swój stosunek do postaci (II.1.3; II.2.10), • opisuje wygląd bohatera (II.2.10), • porządkuje informacje (I.1.6), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), • redaguje opis postaci – bohatera lektury (I.1.10; III.1.5; III.1.6), • redaguje list lub kartkę z pamiętnika, wchodząc w rolę bohatera (I.1.10; III.1.5; III.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje bohatera w sposób uporządkowany, bogato uzasadniając cechy (III.1.5; III.1.6),
31	<p>Trudne sytuacje, nietatwe decyzje. H. Sienkiewicz, <i>W pustyni i w puszczy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie cel tworenia drzewa decyzyjnego, • wskazuje w lekturze sytuacje wymagające od bohaterów podjęcia decyzji (I.1.6), • wskazuje możliwe rozwiązania danej sytuacji (II.1.2), • przewiduje skutki zaproponowanych rozwiązań (II.1.2), • wskazuje przyczyny określonego postępowania bohatera (II.1.2; II.1.3), • przedstawia analizę sytuacji w formie graficznej (III.1.6), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), • wyszukuje informacje w lekturze, 	<ul style="list-style-type: none"> • zna formę i budowę drzewa decyzyjnego (III.1.6), • przedstawia analizę sytuacji w formie graficznej, dbając o estetykę wykonania pracy (III.1.6),
32	<p>Choć na drugim planie, nie</p>		

		<i>mniej istotni.</i> H. Sienkiewicz, <i>W pustyni i w puszczy</i>	<ul style="list-style-type: none"> • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • opisuje wskazaną postać (II.2.10; III.1.5; III.1.6), • wyraża swoją opinię na temat bohaterów (II.1.3; II.2.10), • określa wpływ, jaki dany bohater wywarł na przebieg wydarzeń przedstawionych w lekturze (II.2.9), 	
33	1	Żyj bez troski o przedrostki. <i>Żyj bez troski o przedrostki</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 24)	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wyrazy pochodne, • poprawnie zapisuje przedrostki, 	<ul style="list-style-type: none"> • przywołuje zasady ortograficzne dotyczące pisowni przedrostków,
34	1	Idziemy skrótami! / Krótko, krócej, skrót. <i>Idziemy skrótami</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 26)	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: <i>skrót, skrótowiec</i>, • odczytuje znaczenie skrótów, • tworzy skrótów, • poprawnie zapisuje skrótów, • odczytuje skrótowce, 	<ul style="list-style-type: none"> • przywołuje zasady użycia kropki w skrótach, • przywołuje zasady użycia wielkich i małych liter w skrótach,
35	1	H. Sienkiewicz, <i>W pustyni i w puszczy</i>	<p>Proponujemy, by uczeń napisał obowiązkowo jedną dłuższą wypowiedź (do wyboru) zawartą w części A oraz wszystkie krótkie wypowiedzi zawarte w części B.</p> <p>A. <u>Wybierz jeden</u> temat. <u>Twoja wypowiedź</u> powinna liczyć ok. 1 ½ strony zeszytowej.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zostałem sam na pustyni – opis przeżyć wewnętrznych. / Zgubiłem się w puszczy – opis przeżyć wewnętrznych. 2. Kartka z pamiętnika Nel. 3. „Bwana kubwa zabić lwa!” – opis Stasia z punktu widzenia Kalego. <p>B. <u>Napisz na wszystkie</u> podane tematy.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zaproszenie na kolację bożonarodzeniową od Tarkowskich do Rawlisonów. 2. Instrukcja rozpalania ogniska. 3. Rozważ jedną z decyzji podjętych przez bohaterów. Przedstaw po dwa argumenty przemawiające za nią i przeciw niej. 	

36	1	<p><i>Poszukajmy prawdziwych skarbów wśród dróg, podtróży i trutawców człowieczeństwa! - powtarzamy wiadomości.</i></p> <p><i>PLANSZA Poszukajmy prawdziwych skarbów!</i> (podręcznik, str. 67)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina przeczytane teksty literackie, • przypomina poznane formy wypowiedzi pisemnej, • przypomina poznane pojęcia i terminy, • powtarza poznane zasady pisowni, • porządkuje zdobyte informacje, 	<ul style="list-style-type: none"> • wartościuje poznane teksty literackie i uzasadnia swój wybór,
37	1	<p>Sprawdzian nr 1.</p>		
38	1	<p>Moje drogi do wiedzy.</p> <p>Omówienie i poprawa sprawdzianu nr 1.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa stopień opanowania przez siebie materiału, • określa swoje mocne i słabe strony, • uzupełnia brakujące informacje, • korzysta z notatek, 	

ROZDZIAŁ II

„Bez mojej woli nawet liść nie spadnie”

LP.	czas	PROPOZYCJE TEMATÓW MATERIAL	CELE – uczeń:	
			PODSTAWOWE	PONADPODSTAWOWE
39	1	<p>„Bez mojej woli nawet liść nie spadnie...”</p> <p>W. Szymborska, <i>Radość pisania</i> (podręcznik, str. 70)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje wiersz W. Szymborskiej pt. <i>Radość pisania</i> (I.1.1; II.2.11), • rozumie pojęcie <i>pytanie retoryczne</i> (II.2.4), • omawia budowę wiersza (II.2.5), • nazywa i opisuje podmiot liryczny (I.1.3), • wyszukuje informacje w tekście (I.1.7; I.1.8), • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • nazywa uczucia (I.1.7), • rozumie i podejmuje próbę uzasadnienia wyjątkowości dzieła (II.2.1; II.3.1), • wskazuje i nazywa środki stylistyczne (II.2.4), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady pytania retorycznego,
40	1	<p><i>U źródeł wiedzy – słowniki. / Słowników jest wiele – stań się ich przyjacielem.</i></p> <p><i>U źródeł wiedzy – słowniki</i> (ćwiczenia, zeszyt 2, str. 65)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje typ słownika na podstawie zawartych w nim informacji (I.2), • wyszukuje informacje w słownikach (I.2), • wskazuje cel użycia poszczególnych słowników (<i>ortograficznego, języka polskiego, synonimów, wyrazów obcych, frazeologicznego, poprawnej polszczyzny</i>), • wybiera właściwy słownik w zależności od rodzaju poszukiwanej informacji (I.2), 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jakie informacje zawierają poszczególne typy słowników (<i>ortograficzny, języka polskiego, synonimów, wyrazów obcych, frazeologiczny, poprawnej polszczyzny</i>)
41	1	<p><i>Kilka słów o grafice.</i></p> <p>M.C. Escher, <i>Gady</i> (podręcznik, str. 72)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się pojęciami: <i>pejzaż, portret, martwa natura, scena rodzajowa</i>, • zestawia grafikę z komentarzem autorskim, • wskazuje elementy grafiki, • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • wyjaśnia metaforyczny sens grafiki (II.3.1) 	<ul style="list-style-type: none"> • określa typ malarstwa,
42	1	<p><i>Świat pełen czarów. / O okręcie,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje fragment tekstu C.S. Lewisa pt. <i>Obraz</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje przekładu intersemiotycznego,

		<p>co wypłynął z obrazu. C.S. Lewis, <i>Obraz w sypialni</i> (podręcznik, str. 73)</p>	<p>w <i>sypialni</i> (I.1.1; II.2.11),</p> <ul style="list-style-type: none"> określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), rozumie pojęcie <i>narrator abstrakcyjny</i> (wszechwiedzący), wskazuje elementy świata przedstawionego (I.1.6; II.2.9), odróżnia realizm od fantastyki (II.2.3), ocenia postępowanie bohaterów (I.1.7; II.1.3; II.2.10), odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), prezentuje swoje wrażenia związane z poznaniem tekstem (II.1.1), nazywa zmysły, opisuje narratora (I.1.3), cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, wyszukuje informacje w tekście,
43	<p>Tu jest pamięć i tutaj świeczka, czyli Zaduszki. J. Kulmowa, <i>W Zaduszki</i> (podręcznik, str. 293)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest <i>sentencja</i>, poznaje wiersz J. Kulmowej pt. <i>W Zaduszki</i> (I.1.1; II.2.11), opisuje sytuację liryczną przedstawioną w utworze (I.1.7), wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), rozumie różnicę między Zaduszkami a Wszystkich Świętych, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie słowa <i>epitafium</i>,
44	<p>Bez czasownika ani rusz! / Cała prawda o czasowniku. <i>Bez czasownika ani rusz</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 30)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wie, czym jest czasownik, rozpoznaje czasowniki w tekście (I.3.3), określa formę czasownika (I.3.4), tworzy wskazane formy czasowników (III.2.3), zna kategorie gramatyczne czasownika (osoba, liczba, czas, tryb, rodzaj, aspekt), poprawnie zapisuje formy trybu przypuszczającego, poprawnie akcentuje formy trybu przypuszczającego, 	<ul style="list-style-type: none"> przywołuje zasady pisowni i akcentowania cząstki <i>-by</i>,

45	1	<p>Bohaterska obrona Częstochowy. H. Sienkiewicz, <i>Nie każda kula zabija</i> (podręcznik, str. 83)</p>	<p>jącego, • poprawnie zapisuje <i>nie</i> z czasownikami (III.2.5c), • poznaje fragment tekstu H. Sienkiewicza pt. <i>Nie każda kula zabija</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • korzysta z różnych źródeł informacji (I.2), • wyszukuje wiadomości na temat Henryka Sienkiewicza oraz postaci i wydarzeń historycznych przedstawionych w poznanym fragmencie (I.2), • sytuuje opisywane wydarzenia w kontekście historycznym i geograficznym (II.2.2), • wyszukuje informacje w tekście, • wskazuje środki stylistyczne (II.2.4), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • nazywa cechy charakteru bohatera (I.1.7; II.2.10), • wyraża swoją opinię na temat bohatera (II.1.3; II.2.10), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), • gromadzi synonimy,</p>	<p>• przedstawia kontekst historyczny opisywanych wydarzeń (I.2),</p>
46	1	<p>Żubr grzecznie żuje dojrzałą porzeczkę, czyli o rz i ż. / Żwawo i rzetelnie ku wiadomościom o ż i rz. <i>Żubr grzecznie żuje dojrzałą porzeczkę, czyli o rz i ż</i> (ćwiczenia, zeszyt 2, str. 42)</p>	<p>• poprawnie zapisuje <i>rz i ż</i> (III.2.5; III.2.5a), • przywołuje poznane zasady ortograficzne uzasadniające pisownię podanych wyrazów, • tworzy związki frazeologiczne, • wskazuje wyjątki od podanych zasad, • korzysta ze słownika ortograficznego (I.2),</p>	<p>• uzasadnia poprawą pisownię wyrazów przez <i>rz</i> lub <i>ż</i>,</p>
47	1	<p>Słowniki – kartkówka „Tato znalazł świnkę.”</p>	<p>• czyta tekst ze zrozumieniem, • odpowiada na pytania dotyczące treści,</p>	

		<p>M. Musierowicz, <i>Świnka</i> (podręcznik, str. 88)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje informacje w tekście, formuluje pytania dotyczące tekstu (III.1.3), 	
48	1	<p>„<i>Franciszku, kto cię tak głupio zaprogramował?</i>”</p> <p>M. Wojtyzsko, <i>Bum</i>, <i>cyk</i>, <i>cyk</i> (podręcznik, str. 91)</p>	<ul style="list-style-type: none"> poznaje tekst M. Wojtyzski pt. <i>Bum</i>, <i>cyk</i>, <i>cyk</i>, <i>cyk</i> (I.1.1; II.2.11), określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), opisuje świat przedstawiony w utworze (I.1.6; II.2.9), wyszukuje informacje w tekście, odróżnia realizm od fantastyki (II.2.3), wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), prezentuje swoje wrażenia związane z poznany tekstem (II.1.1), ocenia postępowanie bohaterów (I.1.7; II.1.3; II.2.10), nadaje tytuły fragmentom tekstu (I.1.10), redaguje scenariusz (II.2.7; II.2.8), 	
49	1	<p><i>Jak bum-cyk-cyk umiem to odegrać!</i></p> <p>Scenki na podstawie fragmentu <i>Bum</i>, <i>cyk</i>, <i>cyk</i>, <i>cyk</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje scenariusz wierny tekstowi M. Wojtyzski (II.2.6; II.2.7; II.2.8), poprawnie rozmieszcza graficznie elementy scenariusza przedstawienia (III.1.6), opanowuje tekst pamięciowo i wygłasza go (III.1.10; III.1.4), w oglądanych przedstawieniach rozpoznaje elementy składające się na widowisko teatralne (II.2.6), korzysta z rek wizytów i niewerbalnych środków komunikacji (III.1.4), ocenia wystąpienia własne i kolegów według ustalonych kryteriów (I.3.5; III.1.8), 	<ul style="list-style-type: none"> przekonująco wchodzi w rolę (I.3.5; III.1.10; III.1.4), obiektywnie ocenia wystąpienia własne i kolegów według ustalonych kryteriów (I.3.5; III.1.8),
50	1	<p><i>Notuj porządnie!</i></p> <p><i>Notatka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wie, czym jest notatka, rozpoznaje notatkę w formie tabeli, punktów, schematu, wykresu, streszczenia, opisu, mapy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zasadność użycia formy notatki w zależności od prezentowanych w niej treści,

		(ćwiczenia, zeszyt 2, str. 85)	<p>myśli,</p> <ul style="list-style-type: none"> • poznaje zasady zapisywania różnych form notatek, • tworzy notatkę we wskazanej formie (III.1.5; III.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy oryginalną, przemyślaną propozycję wynalazku,
51	1	<p>Jak ocalal świat? / Niech nikt nie narzeka – wszystko na literę „n”.</p> <p>S. Lem, <i>Jak ocalal świat</i> (podręcznik, str. 97)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje opowiadanie S. Lema pt. <i>Jak ocalal świat</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • redaguje szczegółowy plan wydarzeń (I.1.6; II.2.9; III.1.7), • wyszukuje informacje w tekście, • opisuje świat przedstawiony w utworze (I.1.6), • odróżnia realizm od fantastyki (II.2.3), • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • nazywa cechy bohaterów (I.1.7; II.2.10), • tworzy notatkę encyklopedyczną (III.1.2), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: <i>epika, liryka, dramat</i>, • wyraża i uzasadnia swoje zdanie, posługując się odpowiednimi pojęciami teoretycznymi literackimi,
52	1	<p>Zdobywaj wiedzę w Epickiej Nizinie. / Masz prawo czytać.</p> <p><i>PLANSZA Epicka Nizina</i> (podręcznik, str. 102)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje pojęcia związane z rodzajami literackimi, • sporządza notatkę na temat rodzajów literackich (III.1.5; III.1.6), • wskazuje przykłady utworów należących do danego rodzaju i gatunku literackiego (II.2.11), • rozumie pojęcia: <i>epika, liryka, dramat</i>, • przypisuje gatunki literackie do rodzajów (II.2.11), • wymienia cechy epiki, liryki, dramatu, • przypisuje utwory do właściwych kategorii, 	
53	1	<p>Incognito, czyli formy –no i –to. / No to co, że –no i –to?</p> <p><i>Incognito, czyli formy –no i –to</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje bezokoliczniki (I.3.3), • wyjaśnia pojęcie <i>bezokolicznik</i>, • tworzy wskazane formy czasownika (III.2.3), • rozumie pojęcia: <i>osobowa forma czasownika</i>, 	

	(ćwiczenia, zeszyt 1, str. 36)	<p><i>niosobowa forma czasownika</i>,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje niosobowe formy czasownika zakończone na –no i –to (I.3.3; I.3.4), • określa formę czasownika (I.3.4), • przekształca zdania, używając niosobowych form zakończonych na –no, –to (III.2.3), 	
54/ 55	2 Kilka słów o mistrzu Twardowskim. / Mefistofeles pokonany przez... / Rozgość się w karczmie „Rzym”. W. Gerson, <i>Zjawia Barbary Radziwiłłówny</i> (podręcznik, str. 102) A. Mickiewicz, <i>Pani Twardowska</i> (podręcznik, str. 103)	<ul style="list-style-type: none"> • sytuuje ukazane na obrazie postacie w kontekście historycznym (II.2.2), • tworzy notatkę encyklopedyczną (III.1.5), • opisuje postać ukazaną na obrazie (III.1.5; III.1.6), • nazywa uczucia wyrażone niewerbalnie (I.3.5), • wchodzi w rolę, • poznaje balladę A. Mickiewicza pt. <i>Pani Twardowska</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • rozumie i podejmuje próbę uzasadnienia wyjątkowości dzieła (II.2.1), • wyjaśnia zasadność tytułu (I.1.7), • nadaje tytuły utworowi (I.1.7), • opowiada wydarzenia przedstawione w tekście (I.1.6; II.2.3; II.2.9), • wyszukuje informacje w tekście i wskazanych źródłach (słownik, encyklopedia) (I.2), • nazywa uczucia, • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • opisuje postać (II.2.10), • wskazuje wyrazy dźwiękonaśladowcze (II.2.4), • wchodzi w rolę bohatera (III.1.2), 	<ul style="list-style-type: none"> • zna legendę o panu Twardowskim (I.2; II.2.11), • wyjaśnia pojęcie wyraz <i>dźwiękonaśladowczy</i>, • przywołuje informacje na temat Adama Mickiewicza (I.2), • wyjaśnia pojęcia: <i>wieszcz narodowy</i>, <i>epopeja narodowa</i>, <i>romantyk</i>, • rozumie, czym był romantyzm jako epoka literacka,
56	1 Miej się na baczności w Czarciej Przełęczy! <i>PLANSZA Czarcia Przełęcz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • gromadzi synonimy, • wyjaśnia znaczenie użytych kwalifikatorów, • tworzy wyrazy pochodne, • wskazuje synonimy i antonimy, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym są <i>kwalifikatory</i>, • klasyfikuje wyrazy ze względu na nacechowanie emocjonalne,

59	(podręcznik, str. 110)	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy związki frazeologiczne i przysłowia zawierające słowo <i>diabeł</i> i wyjaśnia ich znaczenie (II.2.11), • wskazuje adresata i nadawcę listu (I.1.3), • określa charakter listu, • rozpoznaje zwroty i wyrażenia o charakterze oficjalnym (III.1.2), • wyszukuje informacje w tekście, • redaguje list oficjalny (I.1.10; III.1.2; III.1.5; III.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> • zna formę i budowę listu oficjalnego (I.1.10),
59/59	<p>Oficjalnie to napisz! / Szanowny Panie! [...]Z poważaniem... (każdy uczeń wpisuje swoje imię i nazwisko)</p> <p>List oficjalny (ćwiczenia, zeszyt 2, str. 70)</p> <p>„Na błoniach Świtezianki...” / Mq-drość ludowa zawarta w balladzie.</p> <p>A. Mickiewicz, <i>Świtezianka</i> (podręcznik, str. 110)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje balladę A. Mickiewicza pt. <i>Świtezianka</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • omawia budowę wiersza (II.2.5), • wskazuje środki stylistyczne (II.2.4), • określa adresata wypowiedzi (I.1.3), • opisuje świat przedstawiony w utworze (I.1.6; II.2.9), • wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne (II.2.3), • redaguje plan wydarzeń (I.1.6; III.1.7), • ocenia postępowanie bohaterów (I.1.7; II.1.3; II.2.10), • nazywa cechy charakteru (I.1.7; II.2.10), • wskazuje opis w balladzie, • rozpoznaje sentencje (II.2.11), • rozumie pojęcie <i>ballada</i>, • wskazuje cechy ballady na przykładzie utworu (II.2.11), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest <i>ballada</i> jako gatunek literacki (II.2.11),
60	<p>Ballada słowem zaklęta.</p> <p>Recytacja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wygłasza wiersz z pamięci (III.1.10), • jest świadom znaczenia pozajęzykowych środków komunikacji (I.3.5), 	<ul style="list-style-type: none"> • recytuje wiersz, dbając o bogatą interpretację głosową (III.1.10), • celowo stosuje pozajęzykowe środki komuni-

61	1	<p>Nie bądź zdziwiony, że czasownik ma różne strony! / Uczę, jestem uczony, uczę się.</p> <p><i>Nie bądź zdziwiony, że czasownik ma różne strony!</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 39)</p>	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: <i>strona czasownika, strona czynna, strona bierna, strona zwrotna, czasownik przechodni, czasownik nieprzechodni</i>, rozpoznaje czasownik w stronie czynnej (I.3.3), rozpoznaje czasownik w stronie biernej (I.3.3), rozpoznaje czasownik w stronie zwrotnej (I.3.3), przekształca stronę czynną na bierną (III.2.3), wie, jak zbudowana jest forma strony biernej, wskazuje czasowniki przechodnie i nieprzechodnie, 	<p>kacji (I.3.5),</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: <i>strona czasownika, strona czynna, strona bierna, strona zwrotna, czasownik przechodni, czasownik nieprzechodni</i> podaje własne przykłady czasowników przechodnich i nieprzechodnich,
62	1	<p>Pocławaniem wszczepił w duszę jad.</p> <p>A. Mickiewicz, <i>Alpuhara</i> (podręcznik, str. 118)</p> <p>F.P. Ortiz, <i>Kapitulacja Granady</i> (podręcznik, str. 119)</p>	<ul style="list-style-type: none"> czyta tekst ze zrozumieniem, odpowiada na pytania dotyczące treści, wyszukuje informacje w tekście, określa typ malarstwa, wyjaśnia związek obrazu z przeczytanym utworem (I.1.7), opisując obraz, posługuje się pojęciami: <i>plan pierwszy, plan drugi, tło</i>, opisuje postacie ukazane na obrazie i sytuację, w jakiej się znajdują, 	
63	1	<p>Czasownik – kartkówka</p> <p>Tytus na Dzikim Zachodzie.</p> <p>H.J. Chmielewski, <i>Tytus w kinie i na Dzikim Zachodzie</i> (podręcznik, str. 122)</p>	<ul style="list-style-type: none"> opowiada wydarzenia przedstawione w komiksie (II.2.9), czyta tekst z podziałem na role, wskazuje elementy budowy charakterystyczne dla komiksu (II.2.11), określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), wskazuje pojęcia związane z filmem i wyjaśnia ich znaczenie (II.2.8), wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), poznaje tekst T. Maciosa pt. <i>Jak powstaje film</i> (I.1.1; II.2.11), 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, kim był <i>Papcio Chmiel</i>,
64	1	<p>Jak powstaje film? / „Film jest dziełem sztuki.” / Trzy kroki do</p>		<ul style="list-style-type: none"> posługuje się pojęciami: <i>adaptacja, casting, dokrętka, dubel, kadr, montaż, plan filmowy</i>,

		<p>filmu. T. Macios, <i>Jak powstaje film</i> (podręcznik, str. 122)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • wymienia osoby biorące udział w realizacji filmu (II.2.7; II.2.8), • rozumie pojęcia: <i>adaptacja, casting, dokrętka, dubel, kadr, montaż, plan filmowy, scena, scenariusz, ujęcie</i> (II.2.7; II.2.8), • wyszukuje informacje na temat reżyserów, aktorów i nagród filmowych (I.2), • wyszukuje informacje w tekście, 	<p><i>scena, scenariusz, ujęcie</i> (II.2.7; II.2.8),</p>
65	1	<p>Jeden dzień na Planie Filmowym. / Jesteś gościem na Filmowym Planie. <i>PLANSZA Filmowy Plan</i> (podręcznik, str. 132)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje opis miejsca (sali kinowej), • wyjaśnia pojęcia związane z rodzajami filmów (II.2.7; II.2.8), • określa gatunek i rodzaj filmu (II.2.8), • prezentuje informacje na temat wybranego filmu (I.2), • formułuje zachętę, • porządkuje pojęcia w kolejności alfabetycznej, 	

A. Lindgren, Bracia Lwie Serce				
LP.	czas	PROPOZYCJE TEMATÓW MATERIAL	CELE – uczeń:	
			PODSTAWOWE	
			PONADPODSTAWOWE	
66	1	Poznaliliśmy braci Lwie Serce. A. Lindgren, <i>Bracia Lwie Serce</i>	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje tytuł przeczytanej lektury i nazwisko autora, • wyjaśnia, dlaczego utwór jest powieścią (II.2.11) • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2; II.3.1), • wymienia elementy świata przedstawionego w książce (I.1.6; II.2.3; II.2.9), • wskazuje, dlaczego warto przeczytać lekturę (II.1.1), • rozumie i podejmuje próbę uzasadnienia wyjątkowości dzieła (II.2.1), • nazywa swoje uczucia i uzasadnia je (II.1.1), • formułuje pytania do autora tekstu, narratora i bohaterów (III.1.3), • gromadzi skojarzenia związane z lekturą, • określa typ narracji (I.1.3), 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia w sposób nieschematyczny, dlaczego warto przeczytać lekturę (II.1.1), • rozumie metaforyczny wymiar opowieści,
67	1	Wojownik, rycerz, powstaniec. A. Lindgren, <i>Bracia Lwie Serce</i>	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcie <i>bohater kryształowy</i>, • wyjaśnia znaczenie przydomku bohatera (I.1.8; II.2.10), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • wyszukuje informacje w lekturze, • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • nazywa cechy charakteru i uzasadnia je przykładami sytuacji, w których się ujawniły (I.1.7; II.2.10), • porównuje sytuację bohatera z własną (II.1.2), • opisuje Jonatana jako brata, rycerza, przyjaciela, przeciwnika (II.1.3; II.2.10; III.1.5; III.1.6), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), • redaguje kodeks rycerski (III.1.5; III.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sylwetki rycerzy znanych z literatury i historii,

68	1	<p>Uprzejmie proszę, czyli podanie. Podanie (ćwiczenia, zeszyt 2, str. 75)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w podaniu: miejscowość i datę, dane nadawcy, dane odbiorcy, tytuł, treść, formułę grzecznościową, podpis (I.1.10), poprawnie umieszcza w podaniu: miejscowość i datę, dane nadawcy, dane odbiorcy, tytuł, treść, formułę grzecznościową, podpis (I.1.10), podaje przykłady sytuacji, w których należy napisać podanie, redaguje podanie (I.1.10; III.1.2; III.1.5; III.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> zna formę i budowę podania,
69	1	<p>Od Zajęczego Serca do Lwiego Serca. A. Lindgren, <i>Bracia Lwie Serce</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: <i>bohater statyczny</i>, <i>bohater dynamiczny</i>, wyszukuje informacje w lekturze, cytuje odpowiednio fragmenty tekstu, uzasadnia, że Karol jest bohaterem dynamicznym (II.2.10), wyjaśnia znaczenie przydomku bohatera (I.1.8; II.2.10), porównuje sytuację bohatera z własną (II.1.2), nazywa cechy charakteru i uzasadnia je przykładami sytuacji, w których się ujawniły (I.1.7; II.2.10), wyraża swoją opinię na temat bohatera (II.1.3; II.2.10), odeczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: <i>bohater statyczny</i>, <i>bohater dynamiczny</i>,
70	1	<p>Władza Tengila życia nie umiła. / Autokrata, despota, tyran – czyli Tengil. A. Lindgren, <i>Bracia Lwie Serce</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w słowniku i rozumie znaczenie słów: <i>tyrania</i>, <i>despotyzm</i>, <i>demokracja</i>, <i>anarchia</i>, <i>władza absolutna</i>, <i>terror</i>, <i>atrybut</i> (I.2), rozumie, na czym polega mechanizm terroru i zniewolenia, wyszukuje informacje w lekturze, cytuje odpowiednio fragmenty tekstu, wskazuje atrybuty władzy Tengila, wyjaśnia ich znaczenie (I.1.7), 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie słów: <i>tyrania</i>, <i>despotyzm</i>, <i>demokracja</i>, <i>anarchia</i>, <i>władza absolutna</i>, <i>terror</i>, <i>atrybut</i>, wyjaśnia, na czym polega mechanizm terroru i zniewolenia, formuluje mowę oskarżycielską, wchodząc w rolę poddanych Tengila i dbając o dobór słownictwa (I.1.10; II.2.10; III.1.2; III.1.4; III.1.5; III.1.6),

71	1	<p>„Pewne rzeczy trzeba...” A. Lindgren, <i>Bracia Lwie Serce</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje Tengila jako władcę (II.1.3; II.2.10), • gromadzi argumenty świadczące o winie Tengila (I.1.7; I.1.9; II.2.10), • formułuje mowę oskarżycielską (I.1.10; II.2.10; III.1.2; III.1.4; III.1.5; III.1.6), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), • wyszukuje informacje w lekturze, • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • klasyfikuje świat przedstawiony na dobro i zło, • opisuje Katłę i Karma (II.2.3), • omawia wątek zdrady w utworze (II.2.9) • wskazuje zdrającą i prezentuje przyczyny jego postępowania (I.1.7), • wyraża swoją opinię na temat zdrajcy (II.1.3; II.2.10), • wskazuje i prezentuje sposoby walki ze złem (II.3.1), • opisuje uczestników walki o wolność (Sofia, Orwar, Mateusz), (II.2.10), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje Tengila jako władcę (II.1.3; II.2.10), • gromadzi argumenty świadczące o winie Tengila (I.1.7; I.1.9; II.2.10), • formułuje mowę oskarżycielską (I.1.10; II.2.10; III.1.2; III.1.4; III.1.5; III.1.6), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4),
72	1	<p>Wypracowanie. A. Lindgren, <i>Bracia Lwie Serce</i></p>	<p>Proponujemy, by uczeń napisał obowiązkowo jedną dłuższą wypowiedź (do wyboru) zawartą w części A oraz wszystkie krótkie wypowiedzi zawarte w części B.</p> <p>A. <u>Wybierz jeden temat. Twoja wypowiedź powinna liczyć ok. 1 ½ strony zeszytowej.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. List Jonatana do Sucharka, w którym opisuje swoją samotną przygodę. 2. Kartka z pamiętnika Mateusza. 3. Dolina... - nazwij i opisz krainę, w której chciałbyś zamieszkać „w czasie ognisk i bajek”. <p>B. <u>Napisz na wszystkie podane tematy.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podanie do Sofii o przyjęcie do grona obrońców doliny Dzikich Róż. 2. Ogłoszenie – poszukiwany zdrajca z Doliny Wiśni. 	<p>Proponujemy, by uczeń napisał obowiązkowo jedną dłuższą wypowiedź (do wyboru) zawartą w części A oraz wszystkie krótkie wypowiedzi zawarte w części B.</p> <p>A. <u>Wybierz jeden temat. Twoja wypowiedź powinna liczyć ok. 1 ½ strony zeszytowej.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. List Jonatana do Sucharka, w którym opisuje swoją samotną przygodę. 2. Kartka z pamiętnika Mateusza. 3. Dolina... - nazwij i opisz krainę, w której chciałbyś zamieszkać „w czasie ognisk i bajek”. <p>B. <u>Napisz na wszystkie podane tematy.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podanie do Sofii o przyjęcie do grona obrońców doliny Dzikich Róż. 2. Ogłoszenie – poszukiwany zdrajca z Doliny Wiśni.

73	1	<p><i>Poszukajmy prawdziwych skar- bów w fantastyce i magii filmu - powtarzamy wiadomości.</i></p> <p><i>PLANSZA Poszukajmy prawdzi- wych skarbów!</i> (podręcznik, str. 135)</p> <p>Sprawdzian nr 2.</p> <p><i>Napisalem fantastycznie.</i></p> <p>Omówienie i poprawa sprawdzianu nr 2.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina przeczytane teksty literackie, • przypomina poznane formy wypowiedzi pisem- nej, • przypomina poznane pojęcia i terminy, • powtarza poznane zasady pisowni, • porządkuje zdobyte informacje, 	<ul style="list-style-type: none"> • wartościuje poznane teksty literackie i uzasad- nia swój wybór,
74	1			
75	1		<ul style="list-style-type: none"> • określa stopień opanowania przez siebie mate- riatu, • określa swoje mocne i słabe strony, • uzupełnia brakujące informacje, • korzysta z notatek, 	

ROZDZIAŁ III			
„Synnij grosza szczęściarzom”			
LP.	czas	PROPOZYCJE TEMATÓW MATERIAL	CELE – uczeń: PODSTAWOWE PONADPODSTAWOWE
76	1	„I mnie w opiece swej miej...” / „Dopóki Ziemi kręci się...” B. Okudźawa, <i>Modlitwa</i> (podręcznik, str. 138)	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy rodzinę wyrazów, • wyjaśnia znaczenie słów, • poznaje wiersz B. Okudźawy pt. <i>Modlitwa</i> (I.1.1; II.2.11), • rozumie i podejmuje próbę uzasadnienia wyjątkowości dzieła (II.2.1), • dostrzega zależności między częściami składowymi tekstu (I.1.10), • przywołuje cechy modlitwy, • wskazuje i opisuje podmiot liryczny oraz odbiorcę wypowiedzi (I.1.3), • wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), • wskazuje i nazywa środki stylistyczne (II.2.4), • wskazuje czasowniki w tekście (I.3.3), • określa formę czasownika (I.3.4) i uzasadnia użycie w utworze trybu rozkazującego, • określa intencję osoby modlącej się (prośba, podziękowanie, chwalenie) (I.1.7), • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu,
77/ 78	2	<i>Bez owijania rzeczownika w ba- wetnę.</i> <i>Bez owijania rzeczownika w ba- wetnę</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 43)	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rzeczowniki (I.3.3), • uzupełnia definicję przykładami, • odmienia rzeczowniki przez przypadki i liczby (III.2.3), • określa rodzaj rzeczownika (I.3.4), • kategoryzuje rzeczowniki, • tworzy wskazane formy rzeczownika (III.2.3), • wydziela temat i końcówkę, • wskazuje oboczności w temacie rzeczownika,

79	1	<p>Co zobaczył faraon? Co słyszały boskie uszy Amona?</p> <p>B. Prus, <i>Modlitwa Psujaczka</i> (podręcznik, str. 139)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje <i>nie</i> z rzeczownikami (III.2.5c), • poznaje tekst B. Prusa pt. <i>Modlitwa Psujaczka</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • prezentuje swoje wrażenia związane z poznaniem tekstem (II.1.1), • dostrzega zależności między częściami składowymi tekstu (I.1.10) • opisuje świat przedstawiony w utworze (I.1.6; II.2.9), • wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne (II.2.3), • sporządza notatkę w punktach (I.1.6; III.1.5; III.1.6), • wyszukuje informacje w tekście, • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • formułuje wnioski (I.1.9; II.3.1), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), 	
80	1	<p>Wigilijny test na człowieczeństwo.</p> <p>D. Terakowska, <i>Piąty talerz</i> (podręcznik, str. 295)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje tekst D. Terakowskiej pt. <i>Piąty talerz</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • prezentuje swoje wrażenia związane z poznaniem tekstem (II.1.1), • wskazuje i opisuje narratora (I.1.3; II.2.10), • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • formułuje wnioski na podstawie tekstu i własnych doświadczeń (I.1.7), • nazywa uczucia (I.1.7), • wymienia zwyczaj wigilijne (II.1.2), • przypomina formę i budowę opowiadania (I.1.10), • redaguje opowiadanie (I.1.10; III.1.5; III.1.6), 	

81	1	<p>O spotkaniu mędrca z rybakiem.</p> <p>M. Piquemal, <i>Drogocenna perła</i> (podręcznik, str. 1442)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), • poznaje tekst M. Piquemala pt. <i>Drogocenna perła</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • opowiada historię przedstawioną w tekście (I.1.6; II.2.9), • wnioskuję na podstawie tekstu (I.1.9; II.3.2; II.3.1), • wchodzi w rolę bohatera (III.1.2), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), • przypomina, czym jest sentencja (II.2.11), • wskazuje rzeczowniki nieodmienne (I.3.3; I.3.4), • buduje zdania, • wskazuje rzeczowniki niemające form liczby pojedynczej (I.3.3; I.3.4), • odmienia przez przypadki i liczby rzeczowniki obcego pochodzenia (III.2.3), • odmienia rzeczowniki (III.2.3), • poznaje tekst I.B. Singera pt. <i>Todje Spryciarz i Lajzer Kutwa</i> (I.1.1; II.2.11), • wyszukuje informacje w słowniku (I.2), • wyjaśnia znaczenie przydomków bohaterów (I.1.8), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • opisuje świat przedstawiony w utworze (I.1.6; II.2.9), • wyraża swoją opinię na temat bohaterów (II.1.3; II.2.10), • wchodzi w rolę bohatera (III.1.2), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • formułuje wnioski (I.1.9), • poznaje biogram Moliere, • poznaje fragment tekstu Moliere pt. <i>Skapiec wy-</i>
82	1	<p>W gabinecie rzeczownikowych osobliwości.</p> <p><i>W gabinecie rzeczownikowych osobliwości</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 47)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje rzeczowniki nieodmienne (I.3.3; I.3.4), • buduje zdania, • wskazuje rzeczowniki niemające form liczby pojedynczej (I.3.3; I.3.4), • odmienia przez przypadki i liczby rzeczowniki obcego pochodzenia (III.2.3), • odmienia rzeczowniki (III.2.3), • poznaje tekst I.B. Singera pt. <i>Todje Spryciarz i Lajzer Kutwa</i> (I.1.1; II.2.11), • wyszukuje informacje w słowniku (I.2), • wyjaśnia znaczenie przydomków bohaterów (I.1.8), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • opisuje świat przedstawiony w utworze (I.1.6; II.2.9), • wyraża swoją opinię na temat bohaterów (II.1.3; II.2.10), • wchodzi w rolę bohatera (III.1.2), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • formułuje wnioski (I.1.9), • poznaje biogram Moliere, • poznaje fragment tekstu Moliere pt. <i>Skapiec wy-</i>
83	1	<p>Srebrne tyżeczki cudem rozmnożone.</p> <p>I.B. Singer, <i>Todje Spryciarz i Lajzer Kutwa</i> (podręcznik, str. 146)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje rzeczowniki nieodmienne (I.3.3; I.3.4), • buduje zdania, • wskazuje rzeczowniki niemające form liczby pojedynczej (I.3.3; I.3.4), • odmienia przez przypadki i liczby rzeczowniki obcego pochodzenia (III.2.3), • odmienia rzeczowniki (III.2.3), • poznaje tekst I.B. Singera pt. <i>Todje Spryciarz i Lajzer Kutwa</i> (I.1.1; II.2.11), • wyszukuje informacje w słowniku (I.2), • wyjaśnia znaczenie przydomków bohaterów (I.1.8), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • opisuje świat przedstawiony w utworze (I.1.6; II.2.9), • wyraża swoją opinię na temat bohaterów (II.1.3; II.2.10), • wchodzi w rolę bohatera (III.1.2), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • formułuje wnioski (I.1.9), • poznaje biogram Moliere, • poznaje fragment tekstu Moliere pt. <i>Skapiec wy-</i>
84/ 85	2	<p>Skapiec zawsze cierpi niedostatek. / Geometria skapstwa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje rzeczowniki nieodmienne (I.3.3; I.3.4), • buduje zdania, • wskazuje rzeczowniki niemające form liczby pojedynczej (I.3.3; I.3.4), • odmienia przez przypadki i liczby rzeczowniki obcego pochodzenia (III.2.3), • odmienia rzeczowniki (III.2.3), • poznaje tekst I.B. Singera pt. <i>Todje Spryciarz i Lajzer Kutwa</i> (I.1.1; II.2.11), • wyszukuje informacje w słowniku (I.2), • wyjaśnia znaczenie przydomków bohaterów (I.1.8), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • opisuje świat przedstawiony w utworze (I.1.6; II.2.9), • wyraża swoją opinię na temat bohaterów (II.1.3; II.2.10), • wchodzi w rolę bohatera (III.1.2), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • formułuje wnioski (I.1.9), • poznaje biogram Moliere, • poznaje fragment tekstu Moliere pt. <i>Skapiec wy-</i>

		<p>Molier, <i>Skąpiec</i> wydaje kolację (podręcznik, str. 152)</p> <p>T. Makowski, <i>Skąpiec</i> (podręcznik, str. 159)</p>	<p>daje kolację (I.1.1; II.2.11),</p> <ul style="list-style-type: none"> określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), prezentuje swoje wrażenia związane z poznany tekstem (II.1.1), odczytuje tekst z podziałem na role, przywołuje pojęcia związane z dramatem (<i>tekst główny, tekst poboczny - didaskalia, scena, akt</i>) oraz określa ich funkcje, wnioskuję o cechach bohaterów na podstawie ich postępowania (I.1.7; II.2.10), wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), wyraża swoją opinię na temat bohaterów (II.1.3; II.2.10), wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), formułuje wnioski (I.1.9), opisuje obraz, posługując się typowym słownictwem (III.1.5; III.1.6), opisuje postacie ukazane na reprodukcji (III.1.5; III.1.6), wchodzi w rolę (III.1.2), odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), 	
86/ 87	2	<p><i>Z przymiotnikiem widać jak na dłoni. / Przymiotnik niczym otółek.</i></p> <p><i>Z przymiotnikiem widać jak na dłoni</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 51)</p>	<ul style="list-style-type: none"> uzupełnia definicje, gromadzi przymiotniki (I.3.3), tworzy związki frazeologiczne, odmienia przymiotniki przez przypadki, liczby, rodzaje (III.2.3), określa formę przymiotnika (I.3.4), określa stopień przymiotnika (I.3.4; III.2.4), zna typy stopniowania przymiotników, poprawnie zapisuje <i>nie</i> z przymiotnikami (III.2.5c), 	
88	1	<p><i>Obyś się nie wspiął na szczyt Góry Skąpstwa.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi synonimy, porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej, 	<ul style="list-style-type: none"> przypomina cechy bajki jako gatunku literackiego (II.2.11),

			<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że utwór pt. <i>Skapy</i> jest bajką (II.2.11),
		<p><i>PLANSZA Góra Skapstwa</i> (podręcznik, str. 160)</p>	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje rodzinę wyrazów, przypomina typ informacji zawarty w słowniku ortograficznym (I.2), gromadzi antonimy, określa części mowy (I.3.3), nazywa cechy, streszcza bajkę (III.1.5; III.1.6), wymienia cechy bajki, formułuje i objaśnia jej morał (II.2.11; II.3.2)
89	1	<p>Rzeczownik z przymiotnikiem – kartkówka</p> <p>O królu, który umierał.</p> <p>G. Rodari, <i>O królu, który umierał</i> (podręcznik, str. 162)</p>	<ul style="list-style-type: none"> czyta tekst ze zrozumieniem, odpowiada na pytania dotyczące treści, wyszukuje informacje w tekście,
90	1	<p>Mucha choruje, hiena harcuje, czyli o ch i h. / Hańba nie znać pisowni h i ch.</p> <p><i>Mucha choruje, hiena harcuje, czyli o ch i h</i> (ćwiczenia, zeszyt 2, str. 48)</p>	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zapisuje <i>ch</i> i <i>h</i> (III.2.5; III.2.5a), formułuje zasady pisowni na podstawie przykładów, gromadzi antonimy, tworzy związki frazeologiczne, tworzy wyrazy pochodne,
91	1	<p>Lustereczko, powiedz przecie... (czy pieniądz jest najdroższy w świecie?)</p> <p>M. Piquemal, <i>Lusterko i pieniądze</i> (podręcznik, str. 164)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie związków frazeologicznych i przysłów zawierających słowo <i>pieniądz</i> i jego synonimy (II.2.11), tworzy definicje słów, poznaje tekst M. Piquemala pt. <i>Lusterko i pieniądze</i> (I.1.1; II.2.11), określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), formułuje wnioski na podstawie tekstu i swojej wiedzy (I.1.9), wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), tworzy uogólnienia (I.1.6),

92	1	<i>Dobra żona – męza korona. / Skarb ukryty pod burką.</i> A. Mickiewicz, <i>Trzech Budrysów</i> (podręcznik, str. 164)	<ul style="list-style-type: none"> • odwołuje się do sytuacji z własnego życia (II.1.2), • odwołuje się do wiedzy o pięciu zmysłach, • tworzy notatkę w formie tabeli (III.1.5; III.1.6), • przypominając cechy ballady jako gatunku literackiego, • poznaje balladę A. Mickiewicza pt. <i>Trzech Budrysów</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • prezentuje swoje wrażenia związane z poznaniem tekstem (II.1.1), • dostrzega zależności między częściami składowymi tekstu (I.1.10) • wyjaśnia, na czym polega żartobliwy charakter tekstu (I.1.7), • opisuje świat przedstawiony w utworze (I.1.6; II.2.9), • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • notuje w formie tabeli (III.1.5; III.1.6), • rozpoznaje zachętę, • omawia budowę wiersza (II.2.5) • wskazuje rymy dokładne i niedokładne (II.2.5), 	<ul style="list-style-type: none"> • sytuuje opisywane wydarzenia w kontekście historycznym, • wskazuje rymy wewnętrzne,
93/ 94	2	<i>Bez liczebników nie ma wyników! / Ułamek wiedzy o liczebnikach.</i> <i>Bez liczebników nie ma wyników!</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 57)	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje liczebniki (I.3.3), • posługuje się pojęciami: <i>liczebnik główny, liczebnik porządkowy, liczebnik zbiorowy</i>, • rozumie pojęcie <i>liczebnik ułamkowy</i>, • określa typ liczebnika, • odmienia liczebniki przez przypadki (III.2.3), 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wskazane formy liczebników (III.2.3),
95	1	<i>Zdrowie – skarb bezcenny.</i> J. Kochanowski, <i>Na zdrowie</i> (podręcznik, str. 168)	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje sylwetkę Jana Kochanowskiego, • poznaje fraszkę J. Kochanowskiego pt. <i>Na zdrowie</i> (I.1.1; II.2.11), • rozumie i podejmuje próbę uzasadnienia wyjątkowości dzieła (II.2.1), 	<ul style="list-style-type: none"> • sytuuje postać Jana Kochanowskiego w kontekście historycznym i kulturowym (, • posługuje się pojęciem <i>odrodzenie (renesans)</i>, • formułuje zasady zdrowego odżywiania się,

			<ul style="list-style-type: none"> określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), wskazuje adresata utworu (I.1.3), wskazuje i nazywa środki stylistyczne (II.2.4), formułuje wnioski (I.1.9), notuje w formie tabeli (III.1.5; III.1.6), redaguje instrukcję lub przepis (I.1.10; III.1.5; III.1.6), tłumaczy konieczność zdrowego odżywiania się, 	
96	1	<p>Garsć fraszek Jana z Czarnolasu.</p> <p>J. Kochanowski, <i>Na lipę</i> (podręcznik, str. 170)</p> <p>J. Kochanowski, <i>Na dom w Czarnolesie</i> (podręcznik, str. 171)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa rymy, 	
97/ 98	2	<p>On nam coś tu tak jakoś – nasz zaimiek powszedni. / Za kogo ja tu jestem?</p> <p><i>On nam coś tu tak jakoś – nasz zaimiek powszedni</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 63)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, czym jest zaimiek i jaką pełni funkcję (I.3.3), • dzieli zaimiki ze względu na zastępowaną część mowy, • odmienia zaimiki (III.2.3), • poprawnie używa dłuższych i krótszych form zaimka w zdaniu (III.2.3), • dzieli zaimiki według kryterium znaczeniowego, 	<ul style="list-style-type: none"> • zna zasady użycia dłuższych i krótszych form zaimka, • określa typ zaimka,
99	1	<p>Różne oblicza bogactwa.</p> <p><i>PLANLSZA Dolina Bogactw</i> (podręcznik, str. 172)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje synonimy, • tworzy rodzinę wyrazów, • tworzy związki frazeologiczne i przysłowia związane z bogactwem (II.2.11), 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwy organizacji charytatywnych i wyjaśnia, na czym polega ich działalność (I.2),

100	1	<p><i>Trudny rachunek sprawiedliwości. / Sprawiedliwie nie znaczy po równo.</i></p> <p><i>Przypowieść o talentach</i> (podręcznik, str. 174)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • gromadzi antonimy, • tworzy piramidę wartości, • wyszukuje informacje w słowniku wyrazów obcych (I.2), • redaguje ankietę, • opowiada o swoich zainteresowaniach i uzdolnieniach, • poznaje tekst pt. <i>Przypowieść o talentach</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • streszcza utwór (I.1.6; II.2.9), • wyszukuje informacje w tekście, • notuje w formie tabeli (I.1.6; III.1.5; III.1.6), • wskazuje analogie między poznany utworem a życiem codziennym (II.3.1), • formułuje wnioski (I.1.9), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje ogólnoludzkie wskazówki dotyczące życia,
101	1	<p><i>Niezwykłe potrzebny kuferek?</i></p> <p>L. Kołakowski, <i>Piękna twarz</i> (podręcznik, str. 177)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie związków frazeologicznych zawierających słowo <i>twarz</i>, • opisuje <i>twarz</i> i wskazuje jej znaczenie w komunikacji (I.3.5), • poznaje tekst L. Kołakowskiego pt. <i>Piękna twarz</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • prezentuje swoje wrażenia związane z poznany tekst (II.1.1), • porządkuje zdarzenia chronologicznie (I.1.7; II.2.9; III.1.7), • opowiada treść przeczytanego tekstu (I.1.6; II.2.9), • formułuje wnioski (I.1.9; II.3.2), • wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), • wyszukuje sentencje (II.2.11), 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między baśnią a bajką (II.2.11),

102	1	<p>• wyjaśnia metaforyczny sens utworu (II.3.1),</p> <p>• odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4),</p> <p>• wskazuje przysłówki w tekście (I.3.3),</p> <p>• stopniuje przysłówki i nazywa sposób stopniowania (III.2.4),</p> <p>• odróżnia przysłówki od przymiotników (I.3.3),</p> <p>• gromadzi synonimy i antonimy,</p> <p>• tworzy przysłówki od przymiotników,</p> <p>• poprawnie zapisuje nie <i>przysłówkami</i>,</p> <p>• wie, czym jest <i>savoir-vivre</i>,</p> <p>• poprawnie wymawia <i>savoir-vivre</i>,</p> <p>• poznaje tekst J. Kamyczka pt. <i>Nastolatek w domu</i> (I.1.1; II.2.11),</p> <p>• określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2),</p> <p>• analizuje tekst pod względem jego aktualności,</p> <p>• nadaje tytuły poszczególnym akapitom (I.1.6; I.1.10),</p> <p>• wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9),</p> <p>• redaguje nakazy i prawa dotyczące kulturalnego zachowania (I.1.6),</p> <p>• wyszukuje informacje w słowniku wyrazów obcych (I.2),</p> <p>• wyjaśnia znaczenie sentencji,</p> <p>• rozpoznaje wyrażenia przymkowe, przymyki, spójniki (I.3.3),</p> <p>• wymienia nieodmienne części mowy i podaje przykłady,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady przysłówek, które nie pochodzą od czasowników, • podaje przykłady przysłówek, które nie podlegają stopniowaniu,
103/ 104	2	<p>Bon-ton czy faux pas? / Savoir-vivre na co dzień. / Nie popelnij gafy!</p> <p>J. Kamyczek, <i>Nastolatek w domu</i> (podręcznik, str. 185)</p>	
105	1	<p>Forma bez zmian – nieodmienne części mowy. / Formy nie zmieniań – nic nie odmieniam. / O leniach, co się nie chcą odmieniać.</p> <p><i>Forma bez zmian – nieodmienne części mowy</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 71)</p> <p>Wielki Post.</p>	
106	1		<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst ze zrozumieniem,

	B. Ogródowska, <i>Wielki Post</i> (podręcznik, str. 301)	<ul style="list-style-type: none">• odpowiada na pytania dotyczące treści,• wyszukuje informacje w tekście,• poznaje tekst B. Ogródowskiej pt. <i>Wielki Post</i> (I.1.1; II.2.11),• wymienia zwyczaje i tradycje związane z Wielkim Postem,	

J.R.R. Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*

J.R.R. Tolkien, <i>Hobbit, czyli tam i z powrotem</i>		CELE – uczeń:	PONADPODSTAWOWE
LP.	PROPOZYCJE TEMATÓW MATERIAL	PODSTAWOWE	
107	<p><i>Pierwszy krok wielkiej wyprawy. / Pierwszy krok ku przygodzie z bohaterami „Hobbita”.</i></p> <p>J.R.R Tolkien, <i>Hobbit, czyli tam i z powrotem</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje tytuł przeczytanej lektury i nazwisko autora, • wyjaśnia, dlaczego utwór jest powieścią (II.2.11) • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2; II.3.1), • wymienia elementy świata przedstawionego w książce (I.1.6; II.2.9), • odróżnia realizm od fantastyki (II.2.3), • wskazuje, dlaczego warto przeczytać lekturę (II.1.1), • rozumie i podejmuje próbę uzasadnienia wyjątkowości dzieła (II.2.1), • nazywa swoje uczucia i uzasadnia je (II.1.1), • formułuje pytania do autora tekstu i bohaterów (III.1.3), • gromadzi skojarzenia związane z lekturą 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia w sposób nieschematyczny, dlaczego warto przeczytać lekturę (II.1.1),
108	<p><i>Mały ciałem, wielki duchem – czyli kilka słów o Bilbo Bagginsie.</i></p> <p>J.R.R Tolkien, <i>Hobbit, czyli tam i z powrotem</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje informacje w lekturze (I.1.6), • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • nazywa cechy charakteru, temperamentu, usposobienia na podstawie zachowań bohatera (I.1.7; II.2.10), • uzasadnia cechy odpowiednimi przykładami sytuacji (I.1.7; II.2.10), • opisuje wygląd bohatera (I.1.6; II.2.10), • rysuje bohatera na podstawie opisu (I.1.6), • wyraża swoją opinię na temat bohatera (II.1.3; II.2.10), • porządkuje informacje, • redaguje opis postaci – bohatera lektury (I.1.10; II.2.10; III.1.5; III.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje bohatera w sposób uporządkowany, bogato uzasadniając cechy,

109	1	Smok, czyli kto? J.R.R Tolkien, <i>Hobbit, czyli tam i z powrotem</i>	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje ogłoszenie o poszukiwaniu uczestnika wyprawy (I.1.10; III.1.5; III.1.6), • przypomina pojęcia: <i>motyw wędrowny, stereotyp</i>, • przywołuje przykłady motywów wędrownych i ich realizacji w różnych utworach, • wie, jaki typ informacji znajduje się w <i>słowniku symboli</i>, • podaje przykłady wybranych symboli i ich znaczenie, • wyszukuje informacje w dostępnych źródłach, • wyszukuje informacje w lekturze, • opisuje stereotypowego smoka (II.2.10), • tworzy notatkę w formie mapy myśli (I.1.6), • opisuje Smauga (II.2.10; III.1.5; III.1.6), • redaguje opowiadanie o spotkaniu ze smokiem (III.1.5; III.1.6), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>symbol</i>, • porównuje Smauga ze smokami znanymi z literatury, sztuki i filmu, • wymienia smoki niestereotypowe,
110	1	Spory lyk fantastyki. J.R.R Tolkien, <i>Hobbit, czyli tam i z powrotem</i>	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje sylwetkę J.R.R. Tolkiena (I.2), • wie, jaki typ informacji znajduje się w <i>słowniku terminów literackich</i>, • wyszukuje informacje w słowniku terminów literackich (I.2), • wskazuje filmy i utwory literackie należące do gatunku <i>fantasy</i> (II.2.3), • wymienia cechy literatury <i>fantasy</i> (II.2.3), • wie, że baśń nie należy do gatunku <i>fantasy</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia utwory <i>fantasy</i> od baśni, wskazuje różnice między nimi,
111	1	Wypracowanie klasowe J.R.R Tolkien, <i>Hobbit, czyli tam i z powrotem</i>	<p>Proponujemy, by uczeń napisał obowiązkowo jedną dłuższą wypowiedź (do wyboru) zawartą w części A oraz wszystkie krótkie wypowiedzi zawarte w części B.</p> <p>A. <u>Wybierz jeden temat</u>. Twoja wypowiedź powinna liczyć ok. 1 ½ strony zeszytowej.</p> <p>1. Opisz smoka.</p>	

			<p>2. Opowiedz wybraną przygodę z punktu widzenia jednego z jej uczestników.</p> <p>B. <u>Napisz na wszystkie podane tematy.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Instrukcja, jak wykraść skarb z jaskini smoka. 2. Zaproszenie dla Gandalfa na herbatkę u Bilba. 3. Podaj trzy argumenty przemawiające za udziałem Bilba w wyprawie po skarb.
112	1	<p>Poszukajmy prawdziwych skarbów wśród bogactw wszelakich! - powtarzamy wiadomości.</p> <p><i>PLANSZA Poszukajmy prawdziwych skarbów!</i> (podręcznik, str. 187)</p> <p>Sprawdzian nr 3.</p> <p>Bogactwo mojej wiedzy. / Bogaty w wiedzę.</p> <p>Omówienie i poprawa sprawdzianu nr 3.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina przeczytane teksty literackie, • przypomina poznane formy wypowiedzi pisemnej, • przypomina poznane pojęcia i terminy, • powtarza poznane zasady pisowni, • porządkuje zdobyte informacje, • wartościuje poznane teksty literackie i uzasadnia swój wybór,
113	1		
114	1		<ul style="list-style-type: none"> • określa stopień opanowania przez siebie materiału, • określa swoje mocne i słabe strony, • uzupełnia brakujące informacje, • korzysta z notatek,

ROZDZIAŁ IV

Tutaj wrosłem po wieków wiek

LP.	czas	PROPOZYCJE TEMATÓW MATERIAŁ	CELE – uczeń:	
			PODSTAWOWE	PONADPODSTAWOWE
115	1	Gdzie wrosłeś po wieków wiek? A. Sikorowski, <i>Moje dwie ojczyzny</i> (podręcznik, str. 192)	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje wiersz A. Sikorowskiego pt. <i>Moje dwie ojczyzny</i> (I.1.1; II.2.11), • wyjaśnia znaczenie tytułu wiersza (I.1.8), • wyszukuje informacje w tekście, • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • wskazuje i opisuje podmiot liryczny (I.1.3), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • wskazuje i nazywa rymy dokładne i niedokładne (II.2.5), • wskazuje i nazywa środki stylistyczne (II.2.4), • nazywa uczucia (I.1.7), • redaguje zaproszenie (I.1.10; III.1.5; III.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> • wnioskuje na podstawie informacji zawartych w tekście, • wyjaśnia sens przenośni (II.2.4),
116	1	Jaką twarz ma twoja ojczyzna? T. Różewicz, *** (<i>Ojczyzna</i>) (podręcznik, str. 194)	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie <i>ojczyzna</i>, • poznaje wiersz T. Różewicza pt. (<i>Ojczyzna</i>) (I.1.1; II.2.11), • rozumie i podejmuje próbę uzasadnienia wyjątkowości dzieła (II.2.1; II.3.1), • rozumie pojęcia <i>wiersz biały</i>, <i>wiersz wolny</i>, • omawia budowę wiersza (II.2.5) • wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), • wskazuje i nazywa środki stylistyczne (II.2.4), • nadaje własny tytuł utworowi (I.1.10), 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>incipit</i>, • wyjaśnia pojęcia <i>wiersz biały</i>, <i>wiersz wolny</i>, • przedstawia rozumienie definiowanego pojęcia w wierszu, • tłumaczy brak znaków interpunkcyjnych w wierszu,
117	1	Zaimek i nieodmienne części mowy – kartkówka Kilka słów o patriotyzmie... / Pogawędźmy o patriotyzmie.	<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst ze zrozumieniem, • odpowiada na pytania dotyczące treści, • wyszukuje informacje w tekście, 	

		W. Szymborska, <i>Gawęda o miłości do ziemi ojczystej</i> (podręcznik, str. 196)		
118	1	Zwiedź z uwagą Polskie Zakątki. <i>PLANSZA Polskie Zakątki</i> (podręcznik, str. 198)	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi informacje, korzystając z map (I.2), uzupełnia przysłówia (II.2.11), porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej, wyszukuje informacje w encyklopedii i źródłach historycznych (I.2), nazywa cechy charakteru, wymienia polskich laureatów Nagrody Nobla, poznaje tekst K. Bockenheim pt. <i>Pstrzy się jak dzięciół Polak</i> (I.1.1; II.2.11), określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), określa charakter tekstu (I.1.4; II.2.2), wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), redaguje wskazówki (III.1.2; III.1.5; III.1.6), redaguje kartkę z pamiętnika (I.1.10; III.1.2; III.1.5; III.1.6), wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), opisuje obraz, posługując się informacjami zawartymi w tekście (III.1.5; III.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> przywołuje informacje historyczne i kulturowe (I.2),
119/ 120	2	O obyczajach szlacheckich. / Kontusz, żupan, pas – na rozmowę o szlachectwie czas. / Wizyta u XVII – wiecznych Polaków. K. Bockenheim, <i>Pstrzy się jak dzięciół Polak</i> (podręcznik, str. 200)	<ul style="list-style-type: none"> poznaje tekst K. Bockenheim pt. <i>Pstrzy się jak dzięciół Polak</i> (I.1.1; II.2.11), określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), określa charakter tekstu (I.1.4; II.2.2), wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), redaguje wskazówki (III.1.2; III.1.5; III.1.6), redaguje kartkę z pamiętnika (I.1.10; III.1.2; III.1.5; III.1.6), wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), opisuje obraz, posługując się informacjami zawartymi w tekście (III.1.5; III.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia <i>Sarmata, sarmatyzm</i> (I.2), przywołuje informacje historyczne i kulturowe (I.2; II.2.2), sytuuje opisywane fakty na osi czasu (II.2.2), redaguje kartkę z pamiętnika, dbając o zgodność historyczną, kulturową i językową (I.1.10; III.1.2; III.1.5; III.1.6),
121	1	Łowy melodyj opowiedziane. A. Mickiewicz, <i>Koncert Wojski-go</i> (podręcznik, str. 204)	<ul style="list-style-type: none"> przywołuje informacje na temat A. Mickiewicza, wyjaśnia pojęcia: <i>wieszcz narodowy, epepeja narodowa, romantyk</i>, poznaje fragment tekstu A. Mickiewicza pt. <i>Koncert Wojskiego</i> (I.1.1; II.2.11), dokonuje przekładu intersemiotycznego, wyszukuje środki stylistyczne (II.2.4), wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), redaguje opowiadanie (I.1.10; III.1.5; III.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> zestawia utwór literacki z informacjami zawartymi w tekście K. Bockenheim (II.2.2),
122	1	Jak „przeczytać” obraz? J. Matejko, <i>Rejtan Upadek Polski</i>	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje informacje na temat J. Matejki (I.2), nazywa uczucia na podstawie mimiki, gestów i postawy ciała postaci (I.3.5), 	<ul style="list-style-type: none"> przywołuje kontekst historyczny i kulturowy przedstawionego na obrazie wydarzenia (I.2; II.2.2),

		(podręcznik, str. 214) E. Chojecka, <i>Jana Matejki „Rejtan”</i> (podręcznik, str. 215)	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się słownictwem typowym dla opisu obrazu, • odzwierciedla sytuację przedstawioną na obrazie (III.1.4), • poznaje tekst E. Chojeckiej pt. <i>Jana Matejki „Rejtan”</i> (I.1.1; II.2.11), • rozumie pojęcia: <i>kompozycja, motyw obrazu w obrazie</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • zna przykładowe tytuły obrazów J. Matejki,
123	1	„ <i>Na wstępie spieszę donieść...</i> ” - <i>czyli raport ambasadora.</i> J. Kaczmarek, <i>Rejtan, czyli raport ambasadora</i> (podręcznik, str. 217)	<ul style="list-style-type: none"> • wysłuchuje nagrania utworu, • poznaje tekst J. Kaczmarek pt. <i>Rejtan, czyli raport ambasadora</i> (I.1.1; II.2.11; II.3.1), • prezentuje swoje wrażenia związane z poznaniem tekstem (II.1.1), • wskazuje i opisuje podmiot liryczny (I.1.3), • wskazuje i opisuje adresata (I.1.3), • zestawia utwór z obrazem J. Matejki (II.2.2), • wyszukuje i selekcjonuje informacje (I.1.6), • redaguje notatkę (III.1.5; III.1.6), • wnioskuję na podstawie informacji zawartych w tekście, • redaguje opis sytuacji lub opis przeżyć wewnętrznych (I.1.10; III.1.5; III.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje opis sytuacji lub opis przeżyć wewnętrznych, dbając o zgodność historyczną, kulturową i językową (I.1.10; III.1.5; III.1.6),
124	1	<i>Nikt nie lubi nieuchwytnych kolekcjonerów z Niebezpiecznego Królestwa, czyli pisownia z nie.</i> <i>Nikt nie lubi nieuchwytnych kolekcjonerów z Niebezpiecznego Królestwa, czyli pisownia z nie</i> (ćwiczenia, zeszyt 1, str. 52)	<ul style="list-style-type: none"> • ilustruje reguły pisowni partykuły <i>nie</i> odpowiednimi przykładami, • klasyfikuje części mowy (I.3.3), • poprawnie zapisuje <i>nie</i> z różnymi częściami mowy (I.3.3; III.2.5c), • stopniuje przymiotniki i przysłówki (III.2.4), • tworzy synonimy, 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia poprawną pisownię partykuły <i>nie</i> z różnymi częściami mowy,
125	1	„ <i>Powiedz ludziom, niech więcej nie płaczą...</i> ”	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje wiersz J. Lechonia pt. <i>Wielkanoc</i> (I.1.1; II.2.11), • wyszukuje informacje w tekście, 	

126	<p>J. Lechoń, <i>Wielkanoc</i> (podręcznik, str. 305)</p> <p>O bohaterstwie i bohaterach.</p> <p>M. Krüger, <i>Więcej niż król</i> (podręcznik, str. 219)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • formułuje wnioski (I.1.9; II.3.1), • poznaje tekst M. Krüger pt. <i>Więcej niż król</i> (I.1.1; II.2.11), • objaśnia znaczenie tytułu (I.1.8), • omawia przebieg zdarzeń (II.2.9), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • wie, kim byli T. Kościuszko, B. Głowacki (I.2), • wyraża swoją opinię na temat bohatera (II.1.3; II.2.10), • wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), • formułuje wnioski (I.1.9), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), 	<ul style="list-style-type: none"> • przywołuje kontekst historyczny ukazujących w tekście wydarzeń (II.2.2),
127	<p>Co się stało „w głuchej puszczy, przed chatką leśnika”? / Kogo żegnano w chatce leśnika?</p> <p>A. Mickiewicz, <i>Śmierć Pułkownika</i> (podręcznik, str. 223)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje tekst A. Mickiewicza pt. <i>Śmierć Pułkownika</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • redaguje notatkę na podstawie tekstu oraz innych źródeł informacji (I.1.6; I.2), • opowiada o wydarzeniach przedstawionych w tekście (I.1.6; II.2.2; II.2.9), • wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), • gromadzi określenia, • formułuje wnioski (I.1.9), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), 	<ul style="list-style-type: none"> • przywołuje kontekst historyczny ukazujących w tekście wydarzeń (I.2; II.2.2), • formułuje wnioski, posługując się pojęciami teoretycznoliterackimi,
128	<p>A lato było piękne tego roku – czyli „Pieśń o żołnierzach z Westerplatte”.</p> <p>K.I. Gałczyński, <i>Pieśń o żołnierzach z Westerplatte</i> (podręcznik, str. 227)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje wiersz K.I. Gałczyńskiego pt. <i>Pieśń o żołnierzach z Westerplatte</i> (I.1.1; II.2.11), • prezentuje swoje wrażenia związane z poznaniem tekstem (II.1.1), • wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), • wskazuje i nazywa rymy (II.2.5), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), 	<ul style="list-style-type: none"> • przywołuje kontekst historyczny ukazujących w tekście wydarzeń (I.2; II.2.2), • formułuje wnioski, posługując się pojęciami teoretycznoliterackimi,
129	<p>Historie bohaterów wierszem. / Tekst i intonacja, czyli recytacja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wygłasza wiersz z pamięci (III.1.10), • jest świadom znaczenia pozajęzykowych środków 	<ul style="list-style-type: none"> • recytuje wiersz, dbając o bogatą interpretację głosową (III.1.10),

				ków komunikacji (I.3.5),	<ul style="list-style-type: none"> • celowo stosuje pozajęzykowe środki komunikacji (I.3.5), • przywołuje kontekst historyczny ukazujących w tekście wydarzeń (I.2),
130	1	Recytacja Do nieba jest najbliżej z Polski. B. Kulesza, <i>Do nieba jest najbliżej z Polski</i> (podręcznik, str. 228)		<ul style="list-style-type: none"> • poznaje postać rotmistrza Witolda Pileckiego, określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • redaguje notatkę (I.1.6; II.2.9), • wyraża swoją opinię na temat bohatera (II.1.3; II.2.10), • wyszukuje informacje w tekście i dostępnych źródłach (I.1.7; I.2), • formułuje wnioski (I.1.9), • wyjaśnia metaforyczny wydźwięk losów W. Piłckiego (II.3.1), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), 	
131	1	Szukaj wzorców na Bohaterskiej Wążyźnie. / Mężne czyny na Bohaterskiej Wążyźnie. <i>PLANSZA Bohaterska Wążyźna</i> (podręcznik, str. 232)		<ul style="list-style-type: none"> • wnioskuje o znaczeniu wyrazów na podstawie kontekstu ich użycia (I.1.8), • porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej, • tworzy związki frazeologiczne zawierające słowo <i>bohater</i> i wyjaśnia ich znaczenie, • gromadzi informacje na podstawie różnych źródeł (I.2), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie, 	
132/ 133	2	Przy wypowiedzeniu myśl o orzeczeniu! / Wypowiadam się o wypowiedzeniach. <i>Przy wypowiedzeniu myśl o orzeczeniu!</i> (ćwiczenia, zeszyt 2, str. 4)		<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje orzeczenie w zdaniu (I.3.1), • odróżnia zdania od równoważników zdań (I.3.2), • określa typy zdań (I.3.2), • tworzy wskazane wypowiedzenia (III.2.1; III.2.2), • postępuje się pojęciami: <i>podmiot, orzeczenie, wypowiedzenie, równoważnik zdania, zdanie, zdanie pojedyncze, zdanie złożone, wypowiedzenie oznajmujące, rozkazujące, pytające, wykrzyknienie,</i> 	
134/	2	Gdy wybiła godzina „W” ... /Pod		<ul style="list-style-type: none"> • poznaje wiersz J. Szczepańskiego pt. <i>Palacyk</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przywołuje kontekst historyczny ukazujący

135	<p><i>sztandarem „Polski Walczącej” / „Przeź swój młody duch, pracując za dwóch!”</i></p> <p>J. Szczepański, <i>Palacyk Michła...</i> (podręcznik, str. 234)</p> <p>A. Świrszczyńska, <i>Ostatnie polskie powstanie</i> (podręcznik, str. 236)</p> <p>Pomnik Małego Powstańca w Warszawie (podręcznik, str. 241)</p>	<p><i>Michła</i> (I.1.1; II.2.11),</p> <ul style="list-style-type: none"> określa nastrój utworu (I.1.7), formułuje wnioski (I.1.9), odróżnia język oficjalny od potocznego (III.1.2), wskazuje zwroty pochodzące z języka potocznego (III.1.2), wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), przypomina, czym jest <i>pseudonim</i>, wyszukuje informacje w dostępnych źródłach historycznych (I.2), poznaje wiersz A. Świrszczyńskiej pt. <i>Ostatnie polskie powstanie</i> (I.1.1; II.2.11), wskazuje i opisuje podmiot liryczny (I.1.3), porównuje wymowę wierszy <i>Palacyk Michła</i> i <i>Ostatnie polskie powstanie</i>, nazywa uczucia na podstawie wyrazu twarzy (I.3.5), wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), odwołuje się do sytuacji z własnego życia (II.1.2), wyraża swoją opinię na temat bohatera (II.1.3), odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), opisuje postać (I.1.10; III.1.5; III.1.6; II.3.1), postępuje się słownikami, w zależności od rodzaju poszukiwanej informacji (I.2), wyjaśnia znaczenie słów, poprawnie odmienia słowo <i>muzeum</i>, wyraża i uzasadnia swoje zdanie, redaguje zasady zachowania w muzeum, poprawnie zapisuje nazwy muzeów, poznaje wiersz W. Szymborskiej pt. <i>Muzeum</i> (I.1.1; II.2.11), rozumie i podejmuje próbę uzasadnienia wyjąt- 	<p>nych wydarzeń (I.2; II.2.2),</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: <i>język oficjalny</i>, <i>język potoczny</i>,
136	<p><i>Przystąpił na Placu Muzealnym.</i></p> <p><i>PLANSZA Plac Muzealny</i> (podręcznik, str. 242)</p>		
137	<p><i>A czego w muzeum nie sposób zachować?</i></p> <p>W. Szymborska, <i>Muzeum</i></p>		<ul style="list-style-type: none"> wskazuje cel użycia środków stylistycznych (II.2.4),

		(podręcznik, str. 244)	<p>kowości dzieła (II.2.1; II.3.1),</p> <ul style="list-style-type: none">• określa, kim jest podmiot liryczny (I.1.3),• określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2),• wyszukuje informacje w tekście (I.1.7),• cytuje odpowiednio fragmenty tekstu,• nazywa uczucia (I.1.7),• wskazuje i nazywa środki stylistyczne (II.2.4),• wchodzi w rolę,• redaguje opowiadanie (I.1.10; III.1.5; III.1.6),	
--	--	------------------------	---	--

S. Lem, Bajki robotów			
LP.	czas	PROPOZYCJE TEMATÓW MATERIAL	CELE – uczeń:
			PODSTAWOWE
			PONADPODSTAWOWE
138	1	Chodź, opowiesz mi cyber-bajkę! S. Lem, <i>Bajki robotów</i>	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zapisuje tytuł przeczytanej lektury i nazwisko autora, przywołuje informacje na temat S. Lema (I.2), wymienia elementy świata przedstawionego w książce (I.1.6; II.2.9), odróżnia realizm od fantastyki (II.2.3), wskazuje, dlaczego warto przeczytać lekturę (II.1.1), nazywa swoje uczucia i uzasadnia je (II.1.1), formuluje pytania do autora tekstu i bohaterów (III.1.3), gromadzi skojarzenia związane z lekturą, wyszukuje informacje w lekturze (I.1.7), cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, gromadzi informacje na temat władców: ich postępowania i traktowania poddanych (I.1.6; II.2.10), określa typ sprawowanej władzy i jej skutki, formuluje pytania skierowane do bohaterów (III.1.3), wyraża swoją opinię na temat bohaterów (II.1.3; II.2.10), formuluje wskazówki, jak być dobrym władcą (I.1.9; III.1.5; III.1.6), odeczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), wskazuje podmiot i orzeczenie w zdaniu (I.3.1), rozumie pojęcia: <i>orzeczenie czasownikowe, orzeczenie imienne, łącznik, orzecznik</i>, rozpoznaje w zdaniu orzeczenie czasownikowe i orzeczenie imienne (I.3.1),
139	1	Mądrość władcy mądrością narodu. S. Lem, <i>Bajki robotów</i>	<ul style="list-style-type: none"> formuluje wskazówki, jak być dobrym władcą w świecie przyszłości,
140	1	Imienne orzeczenia wychodzą z cienia. <i>Imienne orzeczenia wychodzą z cienia</i>	<ul style="list-style-type: none"> podaje własne przykłady zdań zawierających orzeczenie czasownikowe i orzeczenie imienne,

	(ćwiczenia, zeszyt 2, str. 8)		<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje łącznik i orzecznik, • nazywa części mowy (I.3.3), • wyszukuje informacje w lekturze (I.1.7), • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • gromadzi informacje na temat konstruktorów i ich wynalazków (I.1.6; II.2.10), • formuluje pytania skierowane do bohaterów (III.1.3), • przewiduje pozytywne i negatywne skutki wykorzystania wynalazków, • wyraża swoją opinię na temat bohaterów (II.1.3; II.2.10), • redaguje kodeks przezornego wynalazcy (III.1.5; III.1.6), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), 	
141	1 Pomysł na ulepszenie świata? S. Lem, <i>Bajki robotów</i>		<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podmiot i orzeczenie w zdaniu (I.3.1), • rozumie pojęcia: <i>podmiot gramatyczny, podmiot logiczny, podmiot domyślny, podmiot szeregowy, podmiot zbiorowy</i>, • określa typ podmiotu w zdaniu, • rozumie pojęcie <i>zdanie bezpodmiotowe</i>, • rozpoznaje zdania bezpodmiotowe (I.3.2), 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje własne przykłady zdań zawierających podmiot gramatyczny, szeregowy, zbiorowy, domyślny, logiczny, • podaje własne przykłady zdań bezpodmiotowych,
142	1 Bez kłopotu rozpoznasz typy podmiotów. <i>Bez kłopotu rozpoznasz typy podmiotów</i> (ćwiczenia, zeszyt 2, str. 12)		<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcie <i>neologizm</i>, • wyszukuje neologizmy w lekturze i wyjaśnia ich znaczenie (I.1.8), • wyszukuje informacje w lekturze (I.1.7), • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • wymienia cechy literatury <i>science-fiction</i> (II.2.3), • wskazuje cechy literatury <i>science-fiction</i> w lekturze (II.2.3), • redaguje opowiadanie lub plan szczegółowy opowiadania <i>science-fiction</i> (III.1.5; III.1.6), 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>neologizm</i>, • podaje przykłady filmów i utworów literackich należących do <i>science-fiction</i>, • uzasadnia, że <i>Bajki robotów</i> należą do literatury <i>science-fiction</i>, • redaguje metaforyczną instrukcję stworzenia opowiadania <i>science-fiction</i>
143	1 Śladem Lema przez fantastykę naukową. / W świecie science-fiction? / W cywilizacji przyszłości. S. Lem, <i>Bajki robotów</i>			

144	1	Wypracowanie klasowe S. Lem, <i>Bajki robotów</i>	<p>Proponujemy, by uczeń napisał obowiązkowo jedną dłuższą wypowiedź (do wyboru) zawartą w części A oraz wszystkie krótkie wypowiedzi zawarte w części B.</p> <p>A. <u>Wybierz jeden</u> temat. Twoja wypowiedź powinna liczyć ok. 1 ½ strony zeszytowej.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zaprojektuj przydatną maszynę przyszłości. Opisz ją, przedstaw sposób jej działania. 2. Opowiedz o spotkaniu z wybraną maszyną / wybranym władcą ze świata <i>Bajek robotów</i>. <p>B. <u>Napisz na wszystkie</u> podane tematy.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ogłoszenie: poszukiwany dobry władca świata przyszłości. 2. Zareklamuj wybraną maszynę ze świata <i>Bajek robotów</i>. 3. Czy ludzie powinni konstruować maszyny myślące. Uzasadnij swoje zdanie – podaj trzy argumenty.
145	1	<i>Poszukajmy prawdziwych skar- bów rodzinnych korzeni! - po- wtarzamy wiadomości.</i> <i>PLANSZA Poszukajmy prawdzi- wych skarbów!</i> (podręcznik, str. 244)	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina przeczytane teksty literackie, • przypomina poznane formy wypowiedzi pisemnej, • przypomina poznane pojęcia i terminy, • powtarza poznane zasady pisowni, • porządkuje zdobyte informacje,
146	1	Sprawdzian nr 4.	
147	1	<i>Czy mam się czym pochwalić? / Czy mogę być z siebie dumny?</i> Omówienie i poprawa sprawdzianu nr 4.	<ul style="list-style-type: none"> • określa stopień opanowania przez siebie mate- rialu, • określa swoje mocne i słabe strony, • uzupełnia brakujące informacje, • korzysta z notatek,

ROZDZIAŁ V				
Dziwny jest ten świat				
LP.	czas	PROPOZYCJE TEMATÓW MATERIAŁ	CELE – uczeń:	
			PODSTAWOWE	
			PONADPODSTAWOWE	
148	1	<i>W obronie świata.</i> Cz. Niemen, <i>Dziwny jest ten świat</i> (podręcznik, str. 250)	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje sylwetkę Cz. Niemena, • wysłuchuje piosenki, • poznaje wiersz Cz. Niemena pt. <i>Dziwny jest ten świat</i> (I.1.1; II.2.11), • określa i opisuje podmiot liryczny (I.1.3), • określa nastrój panujący w utworze (I.1.7), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • nazywa uczucia, • rozumie, na czym polega technika kolażu, • tworzy kolaż, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia <i>protest-song</i>, • wyjaśnia, czym jest <i>kolaż</i>,
149	1	<i>Czasy, w jakich przyszło nam żyć.</i> E. Lipska, <i>Takie czasy</i> (podręcznik, str. 252) T. Śliwiak, <i>Test</i> (podręcznik, str. 251)	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje wiersz T. Śliwiaka pt. <i>Test</i> (I.1.1; II.2.11), • poznaje wiersz E. Lipskiej pt. <i>Takie czasy</i> (I.1.1; II.2.11), • wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), • formułuje wnioski (I.1.9), • redaguje receptę, • omawia budowę wiersza (II.2.5), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • wyjaśnia sens przenośni (II.2.4; II.3.1), 	
150/ 151	2	<i>Przydawki, okoliczniki i dopełnienia wzbogacając wypowiedzenia.</i> <i>Przydawki, okoliczniki i dopełnienia wzbogacając wypowiedzenia</i>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i nazywa części mowy (I.3.3), • tworzy związki frazeologiczne, • buduje zdania, • postępuje się pojęciami: <i>przydawka, okolicznik, dopełnienie</i>, • wskazuje w zdaniu podmiot, orzeczenie, przy- 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje budowę zdania,

152	(ćwiczenia, zeszyt 2, str. 16) Skąd ta tza? B. Ferrero, <i>Jak Bóg stworzył mamę</i> (podręcznik, str. 306)	<p>dawkę, okolicznik, dopełnienie (I.3.1),</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie związków frazeologicznych zawierających słowo <i>matka</i>, • poznaje tekst B. Ferrero pt. <i>Jak Bóg stworzył mamę</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2; II.3.1; II.2.9), • wyszukuje informacje w tekście, • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • redaguje opowiadanie (I.1.10; III.1.5; III.1.6), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), • czyta tekst ze zrozumieniem, • odpowiada na pytania dotyczące treści, • wyszukuje informacje w tekście, • prezentuje własne zabawy i rozrywki (II.1.2), 	
153	O dzieciach odwiedzających Momo. M. Ende, <i>Coraz więcej dzieci</i> (podręcznik, str. 253)	<ul style="list-style-type: none"> • gromadzi określenia wyrazów, • nazywa części mowy i określa ich formę gramatyczną (I.3.3; I.3.4), • rozumie pojęcia: <i>związek zgody, związek rzędu, związek przynależności, wyraz nadrzędny, wyraz podrzędny</i>, • wskazuje i nazywa związek zgody, związek rzędu, związek przynależności, • wskazuje wyraz nadrzędny i wyraz podrzędny w związku, 	
154	Zgoda, rząd czy przynależność? <i>Zgoda, rząd czy przynależność?</i> (ćwiczenia, zeszyt 2, str. 22)	<ul style="list-style-type: none"> • gromadzi określenia wyrazów, • nazywa części mowy i określa ich formę gramatyczną (I.3.3; I.3.4), • rozumie pojęcia: <i>związek zgody, związek rzędu, związek przynależności, wyraz nadrzędny, wyraz podrzędny</i>, • wskazuje i nazywa związek zgody, związek rzędu, związek przynależności, • wskazuje wyraz nadrzędny i wyraz podrzędny w związku, 	
155	Czy istnieje życie na planecie Ziemia? S. Lem, <i>Inne światy?</i> (podręcznik, str. 260)	<ul style="list-style-type: none"> • przywołuje informacje na temat S. Lema, • poznaje tekst S. Lema pt. <i>Inne światy</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2), • odróżnia realizm od fantastyki (II.2.3), • wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>neologizm</i>, podaje przykłady, • redaguje artykuł o charakterze sensacyjnym, dbając o formę i język wypowiedzi publicystycznej (I.1.10),

156/ 157			<ul style="list-style-type: none"> • opisuje bohatera tekstu (I.1.6; II.2.10), nazywa uczucia (I.1.7), rozumie i podejmuje próbę uzasadnienia wyjątkowości dzieła (II.2.1), rozumie pojęcie <i>neologizm</i>, redaguje artykuł o charakterze sensoryjnym (I.1.10 III.1.2; III.1.5; III.1.6), • podaje przykłady podmiotu, orzeczenia, przydawki, okolicznika, dopełnienia, uzupełnia wykresy zdań (I.3.1), wskazuje związki główne i poboczne w zdaniach, • nazywa części zdania (I.3.1), przedstawia zdanie pojedyncze w postaci wykreśsu, • buduje zdanie pojedyncze o wskazanej strukturze (III.2.3), 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia sens przenośni (II.2.4),
158	1	<p>Chemiczna litość nad człowiekiem.</p> <p>W. Szymborska, <i>Prospekt</i> (podręcznik, str. 263)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina informacje na temat W. Szymborskiej (I.2), • poznaje wiersz W. Szymborskiej pt. <i>Prospekt</i> (I.1.1; II.2.11), • wie, czym jest prospekt, • wskazuje i opisuje podmiot liryczny (I.1.3; I.1.6), • nazywa środki stylistyczne (II.2.4), • wskazuje czasowniki w trybie rozkazującym (I.3.3; I.3.4), • wyszukuje informacje w tekście (I.1.7), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • tworzy reklamę (III.1.2), 	
159	1	<p>O pokonaniu przepaści, która dzieli ludzi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje postać (III.1.5; III.1.6), • nazywa uczucia (I.1.7), • poznaje wiersz T. Różewicza pt. <i>Przepaść</i> (I.1.1; 	

160/ 161	T. Różewicz, <i>Przepaść</i> (podręcznik, str. 266)	<ul style="list-style-type: none"> • II.2.11), • dostrzega zależności między częściami składowymi tekstu (I.1.10) • objaśnia znaczenie tytułu (I.1.8), • nadaje tytuły strofom, • opisuje sytuację liryczną przedstawioną w utworze (I.1.3), • wyraża swoją opinię na temat bohaterów (II.1.3; II.2.10), • dokonuje przekładu intersemiotycznego, • wyjaśnia metaforyczny sens utworu (II.3.1), • odczytuje wartości zawarte w utworze (II.4), 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zdania złożone współrzędnie i podrzędnie (I.3.2), • przedstawia zdanie złożone w postaci wykresu,
2	<p><i>Zdania złożone są różnie podzielone. / Nie pobłądź w świecie zdań złożonych.</i></p> <p><i>Zdania złożone są różnie podzielone</i> (ćwiczenia, zeszyt 2, str. 32)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje orzeczenia w zdaniach (I.3.1), • posługuje się pojęciami: <i>zdanie złożone, zdanie składowe</i>, • wydziela zdania składowe w zdaniu złożonym (I.3.2), • rozpoznaje i nazywa typy zdań złożonych współrzędnie – łączne, rozłączne, wynikowe, przeciwstawne, 	
162	<p><i>Jakiej pogody uczy nas czas?</i></p> <p>J. Cygan, <i>Czas nas uczy pogody</i> (podręcznik, str. 268)</p> <p>LUB:</p> <p><i>Życie ze skrawków szyte.</i></p> <p>M. Pawlikowska-Jasnorzewska,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wysłuchuje nagrania utworu, • poznaje tekst J. Cygana pt. <i>Czas nas uczy pogody</i> (I.1.1; II.2.11), • wyszukuje informacje w tekście, • określa podmiot liryczny i adresata wiersza (I.1.3), • wyjaśnia sens przenośni (II.2.4), • gromadzi związki frazeologiczne zawierające słowo <i>czas</i> i wyjaśnia ich znaczenie, • nazywa cechy przedmiotów, • opisuje przedmiot, posługując się środkami stylistycznymi, • poznaje wiersz M. Pawlikowskiej- 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sytuację liryczną przedstawioną w utworze, • wyjaśnia sens przenośni (II.2.4),

		<i>Czas, krawiec kulawy</i> (podręcznik, str. 270)	Jasnorzewskiej pt. <i>Czas, krawiec kulawy</i> (I.1.1; II.2.11), <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i opisuje podmiot liryczny (I.1.3), • wskazuje środki stylistyczne (II.2.4), • wyjaśnia metaforyczny sens utworu (II.3.1), 	
163	1	Wykresy zdań – kartkówka <i>Czy Stanisław Lem korzysta z komputera?</i> P. Cieśliński, <i>Komputer i... Stanisław Lem</i> (podręcznik, str. 272)	<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst ze zrozumieniem, • odpowiada na pytania dotyczące treści, • wyszukuje informacje w tekście, 	
164	1	Zajrzyj do Komputerowego Kącika. <i>PLANSZA Komputerowy Kącik</i> (podręcznik, str. 274)	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada historyjkę, • redaguje regulamin korzystania z komputera (III.1.2), • wskazuje i poprawia błędy ortograficzne (III.2.5), • wyjaśnia znaczenie pojęć związanych z Internetem, • tworzy rodzinną wyrazów, 	
165	1	Poszukajmy prawdziwych skarbów w naszych czasach! - powtarzamy wiadomości. <i>PLANSZA Poszukajmy prawdziwych skarbów!</i> (podręcznik, str. 287)	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina przeczytane teksty literackie, • przypomina poznane formy wypowiedzi pisemnej, • przypomina poznane pojęcia i terminy, • powtarza poznane zasady pisowni, • porządkuje zdobyte informacje, 	<ul style="list-style-type: none"> • wartościuje poznane teksty literackie i uzasadnia swój wybór,
166	1	Sprawdzian nr 5.		
167	1	Współczesność znam, więc przyszość mam. Omówienie i poprawa sprawdzianu nr 5.	<ul style="list-style-type: none"> • określa stopień opanowania przez siebie materiału, • określa swoje mocne i słabe strony, • uzupełnia brakujące informacje, • korzysta z notatek, 	

168	1	<p>Czy wystarczą same wiadomości?</p> <p>A. Zagajewski, <i>Co godzinę wiadomości</i> (podręcznik, str. 277)</p> <p>U. Boccioni, <i>Halas uliczny wdzierający się do domu</i> (podręcznik, str. 278)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje wiersz A. Zagajewskiego pt. <i>Co godzinę wiadomości</i> (I.1.1; II.2.11), • wyszukuje informacje w tekście, • wyszukuje i nazywa środki stylistyczne (II.2.4), • wyjaśnia sens przenośni (II.2.4), • redaguje wiadomość radiową (I.1.10; II.2.8), • formułuje przestrożę (III.1.2), • opisuje obraz (III.1.5; III.1.6), • określa problematykę obrazu (I.1.2) i jego metaforyczne znaczenie (II.3.1) 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje obraz, dbając o odpowiednie słownictwo (III.1.5; III.1.6), • zestawia obraz i wiersz z własnymi doświadczeniami,
169	1	<p>Nie zgub się na Medialnym Bazarze.</p> <p>PLANSZA <i>Medialny Bazar</i> (podręcznik, str. 282)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje informacje w słowniku języka polskiego (I.2), • wyjaśnia przyczynę używania w odniesieniu do mediów określenia <i>czwarta władza</i>, • wyraża i uzasadnia swoje zdanie na temat środków masowego przekazu, • określa cechy niezbędne rzetelnej informacji, • porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej, • wie, na czym polega obiektywizm mediów, • wyjaśnia sens aforyzmu, 	
170	1	<p>Magia reklamy.</p> <p>S. Mrożek, <i>Półpancerze praktyczne</i> (podręcznik, str. 284)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna tekst S. Mrożka pt. <i>Półpancerze praktyczne</i> (I.1.1; II.2.11), • określa temat i główną myśl tekstu (I.1.2; II.3.1), • wskazuje i określa narratora oraz rodzaj narracji (I.1.3), • opisuje świat przedstawiony w utworze (I.1.6; II.2.9), • wyraża i uzasadnia swoje zdanie (I.1.9), • rozumie pojęcie <i>slogan reklamowy</i>, wskazuje jego cechy, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje slogan reklamujący dany produkt, • wskazuje chwytły reklamowe zastosowane w tekście,

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO W KLASIE SZÓSTEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Przedstawione kryteria oceniania zostały przygotowane:

A. na podstawie programu nauczania języka polskiego w klasach IV–VI szkoły podstawowej „Wyspy szczęśliwe” Grażyny i Jacka Kuleszów,

B. w odniesieniu do planu wynikowego opracowanego przez Agnieszkę Jarosz-Mazurek i Dorotę Żbikowską.

OCENA	UCZEŃ:
<p style="text-align: center;">celująca poziom wykraczający</p>	<ul style="list-style-type: none"> • osiąga znaczące sukcesy w szkolnych i pozaszkolnych konkursach polonistycznych, • wykonuje zadania dodatkowe, wykraczające poza tematykę omawianą podczas zajęć, • czyta wybrane w porozumieniu z nauczycielem lektury dodatkowe, • przedstawia sylwetkę wybranego pisarza, • tworzy teksty o charakterze metaforycznym, • używa w swoich wypowiedziach związków frazeologicznych stałych, przysłów i powiedzeń wykraczających poza omawianą tematykę, • omawia kontekst historyczny dzieł literackich i innych tekstów kultury, • opracowuje zagadnienia historyczne i kulturowe związane z omawianymi tekstami oraz prezentuje je na forum klasy.
<p style="text-align: center;">bardzo dobra poziom dopełniający</p>	<ul style="list-style-type: none"> • bierze czynny udział w lekcji, • w wypowiedziach pisemnych i ustnych sporadycznie popełnia błędy językowe, • dostosowuje swoją wypowiedź do oficjalnej lub nieoficjalnej sytuacji komunikacyjnej, • rozpoznaje intencję nadawcy wypowiedzi (pytanie, prośba, rada, przestroga), • świadomie stosuje różne typy notatek, • wymienia polskich noblistów w dziedzinie literatury, • wymienia cechy rodzajów literackich, • wskazuje cechy ballady, bajki, fraszki, baśni, • wskazuje cechy reklamy, • objaśnia znaczenie przenośni, podaje własne przykłady, • w utworze literackim wskazuje wątki poboczne,

**bardzo dobra
poziom dopełniający**

- redaguje przepis, ogłoszenie, zaproszenie, zawiadomienie, instrukcję zawierające wszystkie niezbędne informacje,
- redaguje kartkę z pamiętnika/dziennika, list prywatny i oficjalny, podanie poprawnie pod względem formy i treści,
- redaguje oryginalne opowiadanie twórcze, poprawnie zamieszczając w nim dialog i opis przeżyć wewnętrznych,
- opisuje postać, przedmiot, krajobraz w sposób barwny i bogaty,
- wskazuje informacje zawarte w słowniku wyrazów bliskoznacznych, słowniku frazeologicznym, słowniku poprawnej polszczyzny,
- zna związki frazeologiczne stałe, powiedzenia i przysłowia, związane z omawianą tematyką,
- poprawnie zapisuje nosowość w wyrazach obcych i rodzimych,
- poprawnie akcentuje czasowniki w czasie przeszłym i trybie przypuszczającym,
- wskazuje oboczności w wyrazie pochodnym i podstawie słowotwórczej,
- wskazuje w wyrazach pochodnych przyrostki i przedrostki,
- odróżnia skróty od skrótowców,
- rozwija skrótowce,
- poprawnie zapisuje *nie* z przymiotnikami i przysłówkami, w zależności od stopnia,
- poprawnie zapisuje *nie* z przysłówkami nieodprzymiotnikowymi,
- dzieli zaimki ze względu na znaczenie,
- przedstawia zdanie pojedyncze za pomocą schematu graficznego,
- odróżnia zdania podrzędne od współrzędnych,
- przedstawia zdanie złożone współrzędnie oraz proste zdanie złożone podrzędnie za pomocą schematu graficznego,
- wydziela wtrącenia przecinkami,
- dyskutuje na temat zagadnień poruszanych w lekturach,
- uzasadnia własne opinie,
- dyskutuje na temat wartości pozytywnych oraz ich przeciwieństw wpisanych w teksty kultury (np. praca, miłość, człowieczeństwo, bogactwo, patriotyzm).

**dobra
poziom rozszerzający**

- w wypowiedziach pisemnych i ustnych popełnia nieliczne błędy językowe,
- wskazuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi (autor, narrator, czytelnik, słuchacz),
- krótko prezentuje sylwetki najważniejszych pisarzy polskich (np. Jan Kochanowski, Adam Mickiewicz, Henryk Sienkiewicz, Wisława Szymborska, Tadeusz Różewicz),
- podaje najważniejsze miejsca i wydarzenia związane z historią Polski,
- krótko omawia proces powstania filmu,
- nazywa rodzaje literackie,
- przypisuje utwór literacki do właściwego rodzaju,
- klasyfikuje utwory epickie ze względu na stosunek czasu życia autora do czasu przedstawionego,
- podaje cechy literatury fantasy i literatury fantastyczno-naukowej,
- rozpoznaje balladę,
- wskazuje elementy świata przedstawionego w utworze literackim,
- posługuje się pojęciami fikcja, fantastyka, realizm,
- wskazuje przesłanie utworu,
- wskazuje wątek główny utworu,
- wskazuje przenośnie i podejmuje próby objaśnienia ich znaczenia,
- poprawnie zapisuje dialog,
- redaguje poprawny kompozycyjnie opis przedmiotu, postaci, miejsca, krajobrazu,
- redaguje plan ramowy i szczegółowy,
- redaguje sprawozdanie, list oficjalny, podanie, streszczenie,
- redaguje notatkę z lektury,
- stosuje różne typy notatek,
- w wypowiedzi umieszcza opis przeżyć wewnętrznych,
- wyjaśnia pisownię wyrazów, przywołując poznane zasady ortograficzne,
- wskazuje informacje zawarte w słowniku ortograficznym, słowniku języka polskiego, słowniku wyrazów obcych,
- dzieli głoski na: miękkie twarde, ustne i nosowe, dźwięczne i bezdźwięczne,
- poprawnie akcentuje wyrazy pochodzenia obcego zakończone na *-ika*, *-yka*,

<p style="text-align: center;">dobra poziom rozszerzający</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa stronę czasownika, • przy odmianie rzeczownika przez przypadki i liczby wskazuje oboczności w obrębie tematów, • rozpoznaje rzeczowniki o nietypowej odmianie, poprawnie je odmienia, • odmienia przymiotnik przez przypadki, liczby i rodzaje, • zna i stosuje trzy typy stopniowania przymiotnika i przysłówka, • odróżnia liczebnik główny, porządkowy i zbiorowy, • poprawnie odmienia liczebnik zbiorowy, • dzieli zaimki ze względu na zastępowaną część mowy, • przekształca zdania pojedyncze na złożone i zdania złożone na pojedyncze, • wskazuje związki poboczne w zdaniu pojedynczym, • rozpoznaje orzeczenie imienne w zdaniu, • rozpoznaje przydawkę, okolicznik, dopełnienie, • zna spójniki łączące zdania współrzędne oraz podrzędne, • określa relacje między wypowiedziami składowymi w zdaniu złożonym, • poprawnie stawia przecinek w zdaniu pojedynczym i złożonym, • rozumie problematykę przeczytanych lektur, • recytuje wiersz/fragment prozy, dbając o interpretację głosową, • stara się uzasadniać własne opinie.
<p style="text-align: center;">dostateczna poziom podstawowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • popełnia w wypowiedzi ustnej lub pisemnej błędy językowe, które jednak nie wpływają na jej zrozumienie, • odróżnia oficjalną sytuację komunikacyjną od nieoficjalnej, • podaje przykłady właściwych zachowań w różnych sytuacjach komunikacyjnych (np. etykieta), • wskazuje strofę, wers, refren, rym, • rozumie pojęcie wątek, • posługuje się pojęciami związanymi z przedstawieniem teatralnym oraz tworzywem filmowym, • podaje podstawowe cechy komiksu, • rozpoznaje mit, legendę, bajkę, • rozpoznaje różne typy notatek,

dostateczna
poziom podstawowy

- rozpoznaje formę i strukturę sprawozdania, listu oficjalnego, podania,
- identyfikuje tekst reklamowy,
- formułuje życzenia, gratulacje, przeprosiny, prośbę, podziękowanie,
- redaguje zrozumiałe ogłoszenie, zaproszenie, przepis, instrukcję, zawiadomienie,
- opisuje krajobraz, podając najważniejsze jego cechy,
- redaguje opowiadanie odtwórcze i twórcze,
- wskazuje najważniejsze wydarzenia w utworze,
- podaje antonimy,
- podaje synonimy
- rozpoznaje w tekście związki frazeologiczne, powiedzenia, przysłowia,
- posługuje się słownikiem wyrazów obcych, słownikiem wyrazów bliskoznacznych i słownikiem frazeologicznym,
- wskazuje i tworzy epitety, porównania, wyrazy dźwiękonaśladowcze,
- rozumie pojęcia przenośnia,
- stosuje akapity w swoich wypowiedziach pisemnych,
- redaguje odtwórczy plan ramowy,
- zna zasady dotyczące pisowni *ó-u*, *ź-rz*, *h-ch*,
- zna zasady dotyczące pisowni wielkiej i małej litery w nazwach własnych i pospolitych,
- zna zasady dotyczące pisowni *nie* z rzeczownikami, przymiotnikami, przysłówkami i czasownikami
- poprawnie akcentuje wyrazy na drugą sylabę od końca,
- gromadzi wyrazy pokrewne,
- w parze wyrazów wskazuje wyraz podstawowy i pochodny,
- rozwija i tworzy podstawowe skróty,
- rozpoznaje nieosobowe formy czasownika,
- określa tryb, czas, osobę, liczbę, rodzaj i aspekt czasownika,
- odmienia rzeczownik i przymiotnik przez przypadki i liczby,
- odmienia liczebnik przez przypadki,
- odróżnia przysówek od wyrażenia przyimkowego,
- stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- wie, jaka jest funkcja zaimków,
- podaje przykłady spójników i przyimków,

<p style="text-align: center;">dostateczna poziom podstawowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca zdania na równoważniki zdań i równoważniki na zdania, • wskazuje podmiot i orzeczenie, • odróżnia zdanie pojedyncze nierozwinięte od rozwiniętego, • wskazuje związek główny w zdaniu, • odróżnia zdanie pojedyncze od złożonego, • czyta lektury, • wnioskuje na podstawie informacji zawartych w tekście.
<p style="text-align: center;">dopuszczająca poziom konieczny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia nadawca i odbiorca, • odróżnia tekst prozatorski od poetyckiego i dramatycznego, • klasyfikuje utwory epickie ze względu na ich tematykę (np. przygodowe, obyczajowe, podróżnicze, biograficzne), • podaje nazwiska wybitnych Polaków i bohaterów narodowych, • wskazuje autora i bohaterów tekstu, • identyfikuje wydarzenia fikcyjne – fantastyczne i realistyczne, • rozpoznaje komiks, • rozumie, czym jest morał, • rozpoznaje przepis, ogłoszenie, zaproszenie, zawiadomienie, instrukcję, sprawozdanie, • wskazuje akapit, • wskazuje strofę, wers, • rozpoznaje epitety i porównania, • rozpoznaje elementy opisu przeżyć wewnętrznych w utworze, • przedstawia pisemnie przebieg wydarzeń, • opisuje przedmiot i postać, podając najważniejsze cechy, • rozpoznaje, porządkuje plan ramowy tekstu, • odróżnia opowiadanie od opisu, • rozpoznaje formę pamiętnika/dziennika, listu prywatnego i oficjalnego, • zna alfabet polski, szereguje wyrazy w kolejności alfabetycznej, • posługuje się słownikiem ortograficznym i słownikiem języka polskiego, • dzieli wyraz na sylaby, odróżnia spółgłoski od samogłosek, • rozpoznaje czasownik, odróżnia bezokolicznik od formy osobowej, • rozpoznaje rzeczownik, przymiotnik, liczebnik, przysłówki,

dopuszczająca poziom konieczny	<ul style="list-style-type: none">• rozpoznaje zaimki,• zamyka wypowiedzenia odpowiednim znakiem interpunkcyjnym,• odróżnia wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące, pytające i wykrzyknikowe,• odróżnia zdanie od równoważnika zdania,• zna treść omawianych lektur,• wygłasza z pamięci wiersz/fragment prozy,• rozumie tekst odczytywany głośno lub cicho,• wyszukuje w tekście potrzebne informacje wyrażone wprost.
---	--

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
Bibliografia	3
Projekty	4
Załączniki	49
Rozkład materiału	74
Plan wynikowy	80
Przedmiotowe zasady oceniania	140